

**T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**TARİHÎ SÜREÇTE
BEYŞEHİR GÖLÜ ADALARINDA
İSKÂN, NÜFUS VE SOSYO-EKONOMİK FAALİYETLER**

Berna Burcu KORUCU ÜÇÜNCÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Doç. Dr. Hüseyin Muşmal**

Konya-2014

**T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**TARİHÎ SÜREÇTE
BEYŞEHİR GÖLÜ ADALARINDA
İSKÂN, NÜFUS VE SOSYO-EKONOMİK FAALİYETLER**

Berna Burcu KORUCU ÜÇÜNCÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Doç. Dr. Hüseyin Muşmal**

Konya-2014

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

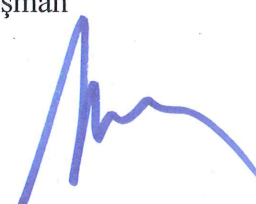
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Berna Burcu KORUCU ÜÇÜNCÜ tarafından hazırlanan “Tarihî Süreçte Beyşehir Gölü Adalarında İskân, Nüfus ve Sosyo-Ekonomik Faaliyetler” başlıklı bu çalışma 10.06.2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Hüseyin Muşmal

Danışman

Prof. Dr. Muhittin TUŞ

Üye

Yard. Doç. Dr. Mehmet YILMAZ

Üye

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Berna Burcu".

Berna Burcu

KORUCU ÜÇÜNCÜ

ÖNSÖZ

eğer cennetin bekçisi görse,
Beyşehir Gölü'nü cennetten ayırt edemez
İbn Bibi

Türkiye'nin stratejik öneme sahip tatlı su kaynağı olan Beyşehir Gölü, gerek sahip olduğu doğal güzelliği ile gerekse önemli yolların kesiştiği bir kavşakta bulunması bakımından yerleşim için her zaman bir cazibe merkezi olmuştur. Göl, yöre insanının ekonomik hayatından, sosyal hayatına, inançlarına, gelenek-göreneklerine, ekonomik faaliyetlerine kadar pek çok alanda etkisini hissettirmiştir. Beyşehir Gölü, efsanelere ve hikâyelere konu olmuş; dönem dönem yaşanan kuraklık, sel baskınları ve bataklıklar dolayısıyla ortaya çıkan hastalıklar ile yöre insanının günlük hayatını zorlaştırmıştır.

Beyşehir Gölü'nün içinde barındırdığı yaklaşık 33 ada ise doğal güzelliklerinin yanında Roma döneminden günümüze kadar yerleşimlerin olduğu tarihî öneme de sahiptirler. Beyşehir Gölü ve adaları üzerine fen bilimleri alanında pek çok çalışma mevcuttur. Ancak Beyşehir Gölü'ndeki adalara ilişkin araştırmalar genellikle göl ve çevresinin fizikî yapısıyla ilgilidir. Şimdiye kadar adalara yapılan yerleşmeler hakkında tarihî veriler ışığında kapsamlı bir inceleme de yapılmamıştır. Bu bakımdan XII. yüzyıldan XXI. yüzyıla kadar Beyşehir Gölü'nde bulunan adalara gerçekleşen iskân faaliyetleri ve tarihî seyirde bu yerleşimlerin çevreye etkileri, “Tarihî Süreçte Beyşehir Gölü Adalarında İskân, Nüfus ve Sosyo-Ekonomik Faaliyetler” başlığı altında bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Her ne kadar çalışmada adalardaki yerleşim konu edinilse de, Beyşehir Gölü Havzası'nda yer alan, gölle alakalı yerleşimler de gölden etkilenmeleri ölçüsünde bu araştırmada yer almaktadır. Çalışmanın amacı, gölün ve adaların esas itibarıyla bugüne de yansımış olan sosyal ve iktisadî manzarasını ortaya çıkarmaktır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Beyşehir Gölü ve adaların coğrafi yapıları izah edilmektedir. İkinci bölümde ise Roma-Bizans ve Selçuklu dönemlerindeki yerleşimler konu edinilmiştir. Ayrıca bu bölümde, Manyas bölgesinde balıkçılıkla uğraşan Kazakların 1866 yılında Beyşehir Gölü'ne gelerek

burada balıkçılık yapmak için Mada Adası'na yerleşimleri ve 1900'lü yıllarda yöreye gelen Çeçenlerin bölgeye gelmeleri, buradaki sosyal ve ekonomik yaşantıları arşiv belgeleriyle ele alınmıştır. Üçüncü bölümde de Beyşehir Gölü'nün bölge halkının ekonomik faaliyetleri üzerindeki etkileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yerel tarih araştırmalarında, sözlü tarih çalışmasının önemli bir yeri vardır. Bundan dolayı yaptığı sözlü tarih çalışma ile elde ettiği verileri benimle paylaşan ve araştırmanın her aşamasında değerli bilgi ve metotlarıyla yardımcı olan danışmanım Doç. Dr. Hüseyin Muşmal 'a teşekkürü ederim. Kaynak temini konusunda bana kütüphanesini açan İnönü Üniversitesi Tarih Bölümü'nün değerli hocaları Prof. Dr. Salim CÖHCE'ye, Prof. Dr. Mehmet KARAGÖZ'e, Doç. Dr. Orhan YAZICI'ya ve Yrd. Doç. Dr. Yahya BAŞKAN'a teşekkürü borç bilirim. Ayrıca her zaman olduğu gibi bu çalışmamda da destek olan aileme, eşim Muhammet ÜÇÜNCÜ'ye, özellikle saha araştırmasında bana yardımcı olan ağabeyim Coşkun KORUCU'ya; maddî manevî pek çok konuda yardımını gördüğüm arkadaşım Arş. Grv. Nagehan YILMAZ'a müteşekkirim.

Konya 2014

Berna Burcu
KORUCU ÜÇÜNCÜ

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Berna Burcu KORUCU ÜÇÜNCÜ
	Numarası	124202042001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tarih/Yakınçağ Tarihi
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Hüseyin Muşmal
	Tezin Adı	Tarihî Süreçte Beyşehir Gölü Adalarında İskân, Nüfus ve Sosyo-Ekonomik Faaliyetler

ÖZET

Türkiye'nin stratejik tatlı su kaynaklarından biri olan Beyşehir Gölü, pek çok tarihî hadiseye beşiklik etmiştir. Göl, gerek sahip olduğu doğal güzelliği ile gerekse önemli yolların kesiştiği bir kavşakta bulunması bakımından beşeri yerleşim için her zaman bir cazibe merkezi olmuştur. Beyşehir Gölü çevresinde yaşam, gölün sunduğu imkân ve imkânsızlıklara göre şekillenmektedir. Göl, tarımsal alanların sulanmasında; balıkçılık, kayıkçılık, hasırcılık işleri ile ekonomik alanda yöre insanına büyük katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra dönem dönem yaşanan su baskınları ve ekolojik dengenin bozulmasından dolayı yaşanan hastalıklar yöre halkı için ciddi sıkıntılara neden olmaktadır.

Göl içerisinde tarihî öneme sahip yaklaşık 33 ada yer almaktadır. Adalarda Neolitik Dönem'den günümüze kadar devam eden yerleşimler görülmektedir. Adalar balıkçılar için önemli bir sığınaktır ve pek çok adada tarım ve hayvancılık yapılmaktadır. Bu çalışmada, Beyşehir Gölü çevresine ve adalara İlkçağ'dan günümüze ortaya çıkan yerleşimler; göl ve adaların bugüne de yansımış olan sosyal ve iktisadî durumu ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler; Beyşehir, Beyşehir Gölü, Beyşehir Gölü Adaları, Mada Adası, Çeçenler, Rus Kazakları.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Berna Burcu KORUCU ÜÇÜNCÜ
	Numarası	124202042001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tarih/Yakınçağ Tarihi
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Hüseyin Muşmal
	Tezin İngilizce Adı	Population, Demography And Socio-Economic Activities On The Islands Of Beysehir Lake In The Historical Process

SUMMARY

One of Turkey's strategic freshwater resources, Lake Beysehir has been the cradle of many historical anecdotes. Lake has been always a center of attraction for settlement due to intrinsic natural beauty as well as junction of many important roads. Historically, Life in Lake Beysehir has been shaped according to the possibilities and impossibilities that have been provided by the lake and geopolitical strategy. Lake contributes local people to economic realm as irrigation of agricultural areas; fishing, boating and matting. However, flash flood and diseases due to the degradation of natural balance have caused serious problems for the local people.

The Lake is located to 33 islands that have been historical importance. There are settlement from the Neolithic to the present days in the islands. The islands are very crucial shelters for fishermen and many of those is settlement for agricultural and livestock.

This purpose of this study is to reflect the impacts of social and economic situation on recent islands, whose settlement have dated from the antiquity to the present, in island of Lake Beysehir and neighbourhoods.

Key Words; Beyşehir Beyşehir Lake, Islands Of Beyşehir Lake, Island Of Mada, the Chechens, the Russian Cossacks.

KISALTMALAR

A.}DVN. MKL.	: Sadaret Mukavelenameler
A.}MKT. MHM	: Sadaret Mektubî Kalemî Mühimme Odası Belgeleri
A.}MKT. MVL	: Sadaret Mektubî Kalemî Meclis-i Vâlâ Yazışmalarına Ait Belgeler
A.}MKT. UM.	: Sadaret Mektubî Kalemî Umum Vilâyet Yazışmalarına Ait Belgeler
AKÜSBE	: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
ASAM	: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi
AÜDTCFD	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
AÜFBE	: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
BCA	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
Bkz.	: Bakınız
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Çev.	: çeviren
D.	: Doğum
Der.	: Derleyen
DH. EUM. 6. Şb.	: Dâhiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye 6. Şube Belgeleri
DH. İ. UM.	: Dahiliye İdare-i Umumiyye Belgeleri
DH. KMS.	: Dâhiliye Nezareti Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti Belgeleri
DH. MKT.	: Dahiliye Nezareti Mektubi Kalemî Belgeleri
DH. MUİ	: Dâhiliye Nezareti Muhaberât-ı Umumiye İdaresi Belgeleri
DH. ŞFR.	: Dahiliye Şifre Kalemî Belgeleri
DH. TMIK. S. .	: Dahiliye Islahat
DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
Edt.	: Editör
EÜFEF	: Ege Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
EÜSBF	: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi
GÜSBE	: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan

HÜFBE	: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
İA	: İslâm Ansiklopedisi
İ.. DH..	: İrade Dahiliye
İ.. MVL.	: İrade Meclis-i Vâlâ Yazışmalarına Ait Belgeler
İ. ML..	: İrade Maliye
İ.. MMS.	: İrade Meclis-i Mahsus
İÜDBCE	: İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü
İÜEF	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
İÜFBE	: İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
KOP	: Konya Ovası Sulama Projesi
M	: Miladi
MAEÜEFD	: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MV.	: Meclis-i Vükela Mazbataları,
MVL	: Meclis-i Vala
Nr.	: Numara
NÜFBE	: Niğde Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
s.	: sayfa
S.	: sayı
SDÜFBE	: Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
SÜFEFED	: Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi
SÜSBE	: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
SÜSBED	: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
SÜZFD	: Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi
ŞD.	: Şura-yı Devlet
TTK	: Türk Tarih Kurumu
vd	: ve devamı
vd.	: ve diğerleri
Yay.	: Yayınlayan
Yay. Haz.	: Yayına Hazırlayan
yay.	: yayını, yayınları
YKY	: Yapı Kredi Yayınları

Y.. A... HUS. : Yıldız Hususi Maruzat

HİCRÎ AYLAR

M	: Muharrem
S	: Safer
Ra	: Rebiü'l-evvel
R	: Rebiü'l-ahir
Ca	: Cemaziye'l-evvel
C	: Cemaziye'l-ahir
B	: Receb
Ş	: Şaban
N	: Ramazan
L	: Şevval
Za	: Zilkâde
Z	: Zilhicce

HARİTA, BELGE VE RESİM LİSTESİ

A. HARİTA LİSTESİ

- Harita 1;** Beyşehir Gölü, (BOA, HRT_h___002251_00001, 19.M.1317)
- Harita 2;** Beyşehir Gölü EHT (Ölçek 1/140000) (BOA, HRT_h___00593_00001, 29.Z.1341)
- Harita 3;** Beyşehir Gölü'nden Konya Ovası'nın Sulanması Projesi Haritası, EHT (Ölçek 1/300000) (BOA, HRT_h___00598_00001, 29.Z.1341)
- Harita 4;** Beyşehir Gölü (Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi)
- Harita 5;** Beyşehir Gölü Adalarının Göldeki Konumları (Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 40)
- Harita 6;** Beyşehir Gölü Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

B. BELGE LİSTESİ

- Belge 1;** Manyas Kazasındaki Kazakların Beyşehir Kazasında İskânlarına İzin

Verilen Belge (BOA, MVL, Nr. 525/137, 5.Za.1283/11 Mart 1867)

Belge 2; Kazak taifesinin Mil Adası'na Nakledilmesine Dair Belge. (BOA, A}MKT. MHM, Nr. 383/37, 24.M.1284/27 Mayıs 1867)

Belge 3; Beyşehir'deki Kazakların Akşehir'deki Hemşerilerin Yanlarına Gittiklerine Dair Belge (BOA, DH. TMIKS., Nr. 68/2, 17.RA.1325/30 Nisan 1907)

Belge 4; Akşehir'deki Kazakların Rusya'ya Dönmek İstediklerine Dair Belge (BOA, MV., Nr. 152/10, 3.Ca.1329/2 Mayıs 1911)

Belge 5; Mada Adası'na Ait Tapu Senedi (Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 251.)

C. RESİM LİSTESİ

Resim 1; Mada Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 2; Hacı Akif Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 3; Terkenli Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 4; İğdeli Ada (Solda), Orta Ada (Ortada), Aygır Adası (Sağda) Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 5; Kül Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 6; Kirse Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 7; Eşek Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 8; Akburun Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 9; Gölkaşı Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 10; Yılan Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 11; Kızkalesi Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/](http://www.google.com/maps/place/)

Beyşehir+ Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 12; Kum Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 13; Kara Ada, Kızıl Ada, Keltaş Adası, Hatibin, Helimin Adası, Tek Ada Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 14; İçeri Ada ve Kes Adası Uydu Görüntüsü ([www. google. com/ maps/ place/ Beyşehir+ Gölü](http://www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü), Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 15; Solda Tek Ada, Sağda Hacı Akif Adası

Resim 16; Soldan Sağa Sırası ile Keltaş, Hatibin (Orta Ada), Helimin Adaları

Resim 17; Solda Kara Ada ve Sağda Kızıl Ada

Resim 18; Önde Mındıras (Kum) Adası ve Kızkalesi Adası

Resim 19; Önde İğdeli, Ortada Orta ve Arkada Aygır Adaları

Resim 20; Mada Adası ve Kirse Boğazı

Resim 21; Mada Adası Ulaşım İçin Kullanılan Kayıklar ve Duba

Resim 22; Mada Adası'na Geçiş İçin Kullanılan Liman

Resim 23; Kirse Adası'nda Otlayan Hayvanlar

Resim 24; Beyşehir Gölü Kıyısındaki Kubadabad Saray Kalıntısı

Resim 25; Beyşehir Gölü Regülatörü

Resim 26; Beyşehir Gölü ve Anamas Dağları

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
SUMMARY.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
HARİTA, BELGE VE RESİM LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	16
I. BEYŞEHİR GÖLÜ HAVZASI’NIN SİYASÎ TARİHİ	17
II. 16. YÜZYILDAN SONRA ADALARIN İDARÎ DURUMU	18
BİRİNCİ BÖLÜM.....	21
BEYŞEHİR GÖLÜ VE ADALARI	21
I. BEYŞEHİR GÖLÜ	21
A. Coğrafi ve Fizikî Özellikleri.....	21
B. Beyşehir Gölü Çevresinde Yerleşim Özellikleri	28
C. Halk Kültüründe “Beyşehir Gölü”	32
II. BEYŞEHİR GÖLÜ ADALARI.....	38
A. Göldeki Adaların Genel Özellikleri	38
B. Başlıca Adalar.....	40
İKİNCİ BÖLÜM	46
ADALARDA NÜFUS VE İSKÂN	46
I. ROMA-BİZANS DÖNEMİ.....	46
II. SELÇUKLU DÖNEMİ	50
III. OSMANLI DÖNEMİ.....	55
A. Rus Kazaklarının Adalara Yerleşimi.....	55
B. Çeçenlerin Adalara Yerleşimi (1901-1936)	62
V. 20. YÜZYIL YERLEŞİMLERİ	64
A. Zorunlu Yerleşimler	64
B. Daimi Ve Geçici Yerleşimler	66
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	68
SOSYO-EKONOMİK FAALİYETLER.....	68
I. BALIKÇILIK.....	68
II. KAYIKÇILIK.....	76
III. HAYVANCILIK	80
IV. TARIMSAL FAALİYETLER	82

V. TURİZM.....	85
VI. HASIR DOKUMACILIĞI.....	87
SONUÇ	90
BİBLİYOGRAFYA.....	93
EKLER.....	109
I. Haritalar	109
II. Belgeler.....	114
III. Resimler	118
ÖZGEÇMİŞ.....	131

GİRİŞ

Çağımızın en önemli doğal kaynaklardan olan su, insanoğlunun varlığından bu güne insan yaşamı için vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Su, diğer doğal kaynaklardan farklı olarak, ekonomik değerinin yanı sıra sosyal bir nitelik de taşımaktadır. Bu bakımdan su hem insanoğlunun günlük yaşamı için vazgeçilmez temel ihtiyaç kaynaklarından biridir, hem de insan için yaşanılabilir ortamların temini için vazgeçilmez bir kaynak çeşididir¹. Bundan dolayısıdır ki, iskân coğrafyasının şekillenmesinde su kaynakları en önemli faktördür.

Tarih boyunca su ve yerleşim-medeniyet arasında bir ilişkiden söz etmek mümkündür². Eski Dünya'nın Sarı Nehir (Çin Uygarlığı), Fırat ve Dicle (Sümer, Babil, Asur), Nil (Mısır Uygarlığı) nehir uygarlıkları ile Akdeniz'de Fenike, Eski Yunan, Roma; Baltık ve Kuzey Denizi üzerindeki Kuzey Avrupa uygarlıkları ve Atlantik uygarlıkları deniz uygarlıkları olarak meydana gelmişlerdir³. Bunlara ek olarak yine İslam medeniyetinin de Nil ve Sır-ı Derya arasındaki ılıman orta kuşakta ortaya çıktığı görülmektedir⁴. Bu bağlamda pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Anadolu coğrafyasında da Çatalhöyük (M. Ö. 9000) ve Er Baba (M. Ö. 6600-6400) gibi önemli yerleşimlerin; Hititler zamanından kalan Eflatunpınar (M. Ö. 1300-1200) ve Fasıllar Anıtı'nın da Anadolu'nun en büyük tatlı su kaynağı olan Beyşehir Gölü ile sıkı bir ilişkisi vardır. Nitekim Beyşehir Gölü Havzası'ndaki pek çok yerleşme Çarşamba Suyu vasıtasıyla Çatalhöyük'e kadar ulaşmaktaydı⁵.

Beyşehir Gölü sulak alanlara, ormanlara sahip olması ve yörenin başlıca içme-kullanma ve sulama suyu kaynağı olması gibi özellikleri nedeniyle, gerek doğal hayatın ve gerekse insan yaşamının devamlılığı açısından Neolitik dönemden günümüze önemli bir yerleşim yeridir⁶. Tarihsel süreçte gölden tarım, ulaşım ve ticaret amaçlı faydalanılmıştır. Beyşehir Gölü Havzası'nda yer alan ve göle uzak veya yakın, ovada veya dağda yerleşmiş olan

¹ Mehmet Çağlar, "Uzun Dönem İçerisinde Yüzeysel Su Kaynaklarımızın Yıllar İtibariyle Değişimi", *İklim Değişikliği ve Türkiye Su Kaynaklarına Etkisi*, (Ed. Zekai Şen), İstanbul 2002, s. 35.

² Fernand Braudel, *Uygarlıkların Grameri*, (Çev. M. A. Kılıçbay), Ankara 2006, s. 39; Ayrıca bkz. F. Braudel, *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası I-II*, (Çev. M. Ali Kılıçbay), İstanbul 1989.

³ Braudel, *Uygarlık*, s. 39vd.; İnsanlığın başlangıçtan günümüze suyla paralel gelişen uygarlık aşamalarını beş dönemde ele alınabilir; Paleolitik (Jeolojik olarak Buzul Çağı, Küçük Akarsu Boyları, Büyük Akarsu Boyları, Deniz Uygarlıkları, Okyanus Uygarlıklarıdır, Hasan Bahar, "Uygarlıkların Kaynağı Su", *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 42.

⁴ Mustafa Demirci, "İslam Medeniyetinin Gelişiminde Nehirler", *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 103.

⁵ Hasan Bahar, "Çarşamba Uygarlığı ve Çatalhöyük", *Beyşehir Doğa Eğitimi*, (Ed. Ali Meydan), Ankara 2011, s. 148.

⁶ Fadim Yavuz Özdemir, "Beyşehir Gölü Sulak Alanlarının Ekolojik Yerleşim Planlaması Açısından İncelenmesi", *SÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2004, s. 86.

köylerin neredeyse tamamı Beyşehir Gölü'nün etkisi altındadır. Özetle Beyşehir Gölü, göl hinterlandında yerleşmiş bulunan köyleri sosyal, kültürel, ekonomik birçok açıdan etkilemektedir⁷.

Beyşehir Gölü'ndeki adalarda da Roma döneminden günümüze yerleşimler vardır. Tarım ve hayvancılık yapılan pek çok ada, balıkçılar için de bir sığınak işlevi görmektedir. Beyşehir Gölü çevresinde ve adalarda iskân hadiselerine geçmeden önce Beyşehir Gölü Havzası'nın siyasî tarihi ve adaların idarî konumları hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır.

I. BEYŞEHİR GÖLÜ HAVZASI'NIN SİYASÎ TARİHİ

Beyşehir Gölü Havzası insan yaşamına uygun coğrafi şartlarından dolayı Neolitik Çağ'dan bu yana yerleşimlerin olduğu bir bölgedir⁸. Beyşehir Gölü Havzası'nda Erbaba ve Suberde (Görüklütepe) höyükleri bölgenin erken dönem yerleşimleri hakkında bilgiler vermektedir⁹.

Tunç Çağı'nda (M. Ö. 3000-1700) bölgenin, Anitta Tableti'nde adı geçen Puruşhanda (Buruşhanda) Krallığına bağlı olduğu düşünülmektedir¹⁰. Eflatunpınar ve Fasıllar anıtları bölgenin Hitit Dönemi (M. Ö. 1700-1200) hakkında bilgi verir. Hitit Dönemi bölgenin su anıtları bakımından önem kazandığı bir dönemdir. Nitekim Anadolu'da büyük bir kuraklığın yaşandığı dönemde Eflatunpınar ve Fasıllar anıtları öncelikli olarak sulama amaçlı yapıldıklarını göstermektedir¹¹.

⁷ Hüseyin Muşmal, "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Beyşehir ve Çevresinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı", SÜSBE, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya 2005, s. 22.

⁸ Mehmet Özsait-Nesrin Özsait, "Arkeolojik Veriler Işığında Beyşehir ve Çevresi", *I. Uluslar Arası Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 400.

⁹ Erbaba Höyüğü günümüzde Beyşehir'in 10 km kuzeybatısında yer almakta ve doğal bir tepe üzerinde 80 m. çapındadır. 1963 yılında R. Solecki tarafından keşfedilen höyük, 1969-1977 yılları arasında J. Bordaz tarafından kazılar yapılmıştır. Höyükte dört kültür tabakası tespit edilmiş olup, yaklaşık 5000 m²'lik bir alanla çağına göre büyük bir köy yerleşmesi olduğu sanılmaktadır. Suberde höyüğü ise, Suberde Köyü'nün doğusunda olup Suğla Gölü'ne doğru uzanan bir tepe üzerinde yer alır. 1963 yılında R. Solecki tarafından keşfedilen höyük, J. Bordaz'ın yaptığı kazılarla ortaya çıkarılmıştır, Hasan Bahar, "Beyşehir-Suğla Havzası Erken Tarihi", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 254 vd.

¹⁰ Bahar, "Beyşehir", s. 256.

¹¹ Charles Texier, *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi I-III*, (Çev. Ali Suat-Kazım Yaşar Kopruman-Musa Yıldız), Ankara 2002, s. 299; Eflatun Pınar Anıtı 1895 yılında bölgeye gelen seyyah F. Sarre'nin dikkatini çekmiş ve anıtın bu dönemdeki halini detaylı bir şekilde tasvir etmiştir, Friedrich Sarre, *Küçükasya Seyahati-1895 Yazı-Selçuklu Sanatı ve Ülkenin Coğrafyası Üzerine Araştırmalar*, (Çev. Dârâ Çolakoglu), İstanbul 1998, s. 153vd.; Veysel Dombaz, "Konya Civarı Hitit Anıtları", *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, XXI/310, Temmuz-Eylül 1972, s. 10vd.

Bölge, M. Ö. 1200’lerde Frig, M. Ö. VII. Yüzyılda Lidya, M. Ö. 546’da Pers, M. Ö. 333’te Makedonya egemenliğine girmiş¹², Roma döneminde ise Pisidia bölgesi (Göller Bölgesi) içinde ve bir süre de Likaonya (Konya Bölgesi) içinde yer almıştır¹³. Beyşehir Gölü Havzası, M. Ö. 120’de Roma ve M. S. 395’de de Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu’nun hâkimiyetindedir. Roma döneminde önemli bir yol güzergâhı üzerinde bulunan Beyşehir Gölü çevresinde bu dönemden kalma birçok ören, höyük ve yollar gibi tarihi kalıntılar bulunmaktadır¹⁴.

Beyşehir Gölü Havzası, 1071 Malazgirt Savaşı’ndan sonra, Anadolu Selçukluları egemenliğine girmesiyle daha da önem kazanmıştır¹⁵. 1243’te Moğol istilasına uğramış ve daha sonra Eşrefoğulları’nın merkezi olmuştur¹⁶. 1277-1326 yılları arasında bu yöreye hakim olan Eşrefoğulları döneminde bölge önemli bir merkez halini almıştır¹⁷. 1326’da İlhanlı komutanı Timurtaş bu beyliğe son verince yöre Hamitoğulları yönetimine geçmiştir¹⁸. 1381 tarihine doğru, Hamitoğulları devrinde, Osmanlı hükümdarı I. Murad, Yalvaç, Akşehir ve Isparta ile bu bölgeyi satın almıştır¹⁹. 1466’ya kadar Karamanoğulları Beyliği ile Osmanlı Devleti arasında birkaç kez el değiştiren Beyşehir yöresi, Fatih devrinde kesin olarak Osmanlı topraklarına katılmıştır²⁰.

II. 16. YÜZYILDAN SONRA ADALARIN İDARİ DURUMU

Beyşehir Gölü adaları hakkında Osmanlı Dönemine ait elde edilebilen ilk kayıt XV. yüzyıla, Fatih dönemine aittir. Fatih Devrine ait Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi’nde

¹² Süleyman Özkan, “Beyşehir Civarında Bulunmuş Olan Eserler”, *Belleten*, LIV/210, Ankara 1990, s. 583-590; Hüseyin Muşmal, “Beyşehir’in Tarihçesi”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 93.

¹³ W. M. Ramsay, *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası*, (Çev. Mihri Pektaş), İstanbul 1960, s. 433; Roma Döneminde Pisidia bölgesi hakkında geniş bilgi için bkz. Mehmet Özsait, *Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidia Tarihi*, İstanbul 1985, s. 113-119.

¹⁴ Hasan Bahar-Güngör Karauğuz-Özdemir Koçak, *Eskiçağ Konya Araştırmaları I*, İstanbul 1996, s. 22; Bilal Eyüboğlu, *Dünden Bugüne Beyşehir*, Konya 1978, s. 15; Beyşehir Gölü Havzası’nın Bizans dönemindeki durumu hakkında geniş bilgi için bkz. Mehmet Ali Kaya, “Roma İmparatorluğu Döneminde Beyşehir Gölü Çevresi”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 369.

¹⁵ Erdem Yücel, “Bir Selçuklu ve Osmanlı Merkezi Beyşehir”, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, XXXI/310, Temmuz-Eylül 1972, s. 2.

¹⁶ Eşrefoğulları Beyliği hakkında geniş bilgi için bkz. İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu-Karakoyunlu Devletleri*, Ankara 1969, s. 58vd.

¹⁷ Bilal Bülent Alperen, *Beyşehir ve Tarihi*, Konya 2001, s. 39.

¹⁸ Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 2013, s. 661.

¹⁹ Aşıkpaşaoğlu, *Aşıkpaşaoğlu Tarihi*, (Haz. Atsız), İstanbul 1992, s. 55; Abdurrahman Şeref, *Osmanlı Devleti Tarihi*, (Haz. Musa Duman), İstanbul 2005, s. 71.

²⁰ Hoca Sadeddin, Tacü’t-Tevârih II, (Haz. İsmet Parmaksızoğlu), ? Tarihsiz, s. 269; Aziz B. Erdeşir- i Esterâbadî, *Bezm U Rezm*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara 1990, s. 358; Mehmet Neşrî, *Kitâb-ı Cihân-nümâ II*, (Yay. F. N. Unat-M. A. Köymen), Ankara 1957, s. 685.

Kıstıvan Adasındaki bağ, İsmail Ağa Medresesi vakıfları arasında Biranguki köyüne bağlıdır²¹.

XVI. yüzyılda Beyşehir Gölü Havzası, Beyşehir Sancağı olarak Karaman Vilayetine bağlı yedi sancaktan (Konya, Beyşehir, Aksaray, Niğde, Akşehir, Kırşehir ve Kayseri) biri idi. Bu dönemde Beyşehir'in merkezi olduğu sancakta, idarî ve adlî bakımdan Beyşehir ve Seydişehir kazaları olmak üzere 9 nahiye vardı. 1583 tarihli İcmâl defterine göre Beyşehir Kazası'nın nahiyeleri şunlardı; Göçü, Kireli, Yenişehir, Kaşaklı (Yeşildağ), Yalasun (Yaylasun) ve Cezire Nahiyesi. Adalar, idarî bakımından Beyşehir Kazası'na bağlı Cezire (Adalar) Nahiyesi içinde yer alıyordu²². Yenişehir, Kaşaklı ve Yağan nahiyeleriyle hemhudut olan Cezire Nahiyesi'nin merkezi Beyşehir'di. Cezire Nahiyesi kıyıdaki Kıstıvan, Milli ve Gesi köyleri ile Mada Adası'ndaki köyden teşkil edilmiştir. Göldeki adalar bu nahiyeye bağlanmıştır. Ada ve köyler, Beyşehir ile olan münasebetlerini göl yoluyla kayıklarla daha kolay yapabilmelerinden dolayı, göl kıyısındaki köylere daha yakın merkezler varken doğrudan Beyşehir'e bağlanmıştır²³. Nahiye içerisinde 6 köy ve iki mezra vardır. Nüfus ve gelir açısından en fakir olan Cezire Nahiyesi, Sancak köyleri içinde her yönden en küçüğüdür²⁴.

Sancak dahilinde 265 tımarın en az bulunduğu yer olarak 4'ü de Cezire Nahiyesi'nde idi. Yine sancakta toplam tımar gelirlerin % 1. 7'si Cezire Nahiyesi'nden karşılanmaktaydı²⁵. Cezire Nahiyesi'nden tımar geliri olarak 18. 399 akçe gelir elde edilmekteydi²⁶.

1583 tarihli İcmal Defterine göre Akburun (Girapa/Göröpe), Gesi, Kıstıvan (Gölkaşı), Madi (Mada Adası), Milli, Zaviyecik (Zeyve) köyleri ile Mantalos, Çardak, Belbenlos, Pantolos, Sünye, Oruç-adası, Kızılada, Karaada ve İlanlı Adası mezraaları Cezire Nahiyesi'ne bağlı bulunuyordu²⁷.

XIX. yüzyılda, Beyşehir Gölü Havzası Beyşehir, Kireli, Göçü, Kaşaklı ve Yenişar olmak üzere idari anlamda beş kaza merkezine ayrılmıştı. Kazanın merkezi Beyşehir Gölü'nün güneydoğu ucunda konumlanırken, köyleri daha çok gölün güney ve doğu

²¹ Feridun Nafiz Uzluk, *Tapu Kadastro Umum Müdürlüğü Arşivindeki Deftere Göre Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi*, Ankara 1958, s. 36.

²² M. Akif Erdoğan, ““Beyşehir”, *DİA VI*, İstanbul 1992, s. 85; Doğan Yörük, “1466 Tarihli Mufassal Deftere Göre Beyşehir ve Çevresindeki Osmanlı Tımar Düzeni Hakkında Bazı Görüşler”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 170 vd.

²³ M. Akif Erdoğan, “Beyşehir Sancağı İcmal Defteri”, *TTK Belgeler*, XIII/17, Ankara 1988, s. 122.

²⁴ M. Akif Erdoğan, *Osmanlı Yönetiminde Beyşehir Sancağı (1522-1584)*, İstanbul 2006, s. 74.

²⁵ Erdoğan, “İcmal Defteri”, s. 125vd.

²⁶ Erdoğan, “İcmal Defteri”, s. 130.

²⁷ Erdoğan, “İcmal Defteri”, s. 135.

yönlerinde ve gölden çıkan ve Suğla Gölü'ne ulaşan Beyşehir Çayı'nın her iki yakasında yer almaktaydı. Gölün güneyinde Kaşaklı Kazası, güney batısında ise Yenişar Kazası vardı. Yine Beyşehir Gölü'nün kuzeydoğusunda Kireli Kazası'nın da bazı köyleri göl kıyısında bulunmaktadır. Kaşaklı ve Yenişar Kazaları her ne kadar göl ile sınır olsalar da, yerleşim alanları gölden nispeten uzaktır. Gölden en uzak kaza ise Göçü Kazası'dır²⁸.

XIX. yüzyılda adaların idari konumu daha farklıdır. Cezire Nahiyesi'nde XVI. yüzyılda 6 olan köy sayısı ise XIX. yüzyıla gelindiğinde 3'e düşmüştür²⁹. XX. yüzyılda ise Mada Adası ile birlikte Eşek Adası, İğdeli Ada ve Orta Ada'nın bir kısmı da Isparta ilinin sınırları içindedir. Diğer adalar ise Konya ili Beyşehir İlçesi sınırlarına dâhildir. Günümüzde gölde yerleşimin olduğu tek ada Mada Adası'dır. 1945 yılına kadar Beyşehir ilçesine bağlı iken bu tarihten sonra Gedikli Köyü'ne bağlanmış ve bugün Isparta ilinin Gedikli Köyü'nün Kumluca Adası veya mahallesi olarak bilinmektedir³⁰.

²⁸ Muşmal, "XIX. Yüzyıl Beyşehir", s. 21vd.

²⁹ Bu köyler yok olduktan sonra isimleri mevkii adı olarak kalmıştır. Daha önce gölün güney ucunda bir yarım ada iken adaya dönüşen Gesi köyü gibi, Muşmal, "XIX. Yüzyıl Beyşehir", s. 31.

³⁰ Servet Somuncuoğlu, *Don Kazaları*, İstanbul 2004, s. 94.

BİRİNCİ BÖLÜM

BEYŞEHİR GÖLÜ VE ADALARI

I. BEYŞEHİR GÖLÜ

A. Coğrafi ve Fizikî Özellikleri

Eski adı Karalis-Karalitis (Caralis Lacus) olan Beyşehir Gölü ismini, XIII. yüzyılda gölün kıyısındaki şehri merkez yaparak Akşehir, Seydişehir, Şarkıkaraağaç ve Bolvadin bölgelerinde hüküm süren Eşrefoğlu Süleyman Bey'e izafeten almıştır³¹. Bununla birlikte gölün ismi tarihî kayıtlarda farklı isimlerle anılmaktadır. Strabon'un eserinde Beyşehir Gölü'nün ismi "Koralis" olarak geçer³². Ramsay, Beyşehir Gölü'nün Bizans döneminde "Skleros" adını aldığını yazmaktadır³³. Beyşehir Gölü Romalıların bölgeye gelmelerinden evvel yani M. Ö. 122'den önce "Kıroşna" ismiyle anılan önemli bir ova olduğu İbn Bibi'de geçmektedir³⁴. Gölün Ortaçağ'daki ismi "Pasgusa" veya "Pungusa" olduğunu dönemin kaynaklarından Bizanslı tarihçi Niketas'ın eserinden öğrenmekteyiz³⁵. Selçuklular zamanında göle, "Bu Hayre-i Gurgurum" denilmektedir³⁶.

Türkiye'nin stratejik öneme sahip tatlı su kaynaklarının başında gelen Beyşehir Gölü'nün yüksekliği 1121 m ve yüz ölçümü 650 km²'dir³⁷. Türkiye'nin üçüncü, doğal tatlı su göllerinin ise en büyüğüdür³⁸. Göl, Akdeniz Bölgesi'nin Batı Toros Dağları Bölümü'nde, Göller Yöresi'nde yer almaktadır³⁹. Günümüzde Konya'nın Beyşehir ve Hüyük ilçeleri ile

³¹ Erdoğru, "Beyşehir", s. 84.

³² Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası (Kitap XII-XII-XIV)*, (Çev. Adnan Pekman), İstanbul 2000, s. 65

³³ Ramsay, *Tarihi Coğrafya*, s. 433.

³⁴ Memduh Yavuz Süslü, *Eşrefoğulları Tarihi-Beyşehir Kılavuzu-*, Konya 1934, s. 4; İ. Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleriyle Beyşehir Tarihi*, Erzurum 1991, s. 388.

³⁵ Niketas Khoniates, *Historia (Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri)*, (Çev. Fikret Işıltan), Ankara 1995, s. 24.

³⁶ Konyalı, *Beyşehir*, s. 344, bkz. Resim 26.

³⁷ Su, giderek artan bir oranda ülkelerin ulusal güvenlik programlarında ve diplomatik bir konu olarak uluslararası ilişkilerde önemli bir yer almaya başlamıştır Osman Özsoy, "Suyun Akışı İle Tarihin Akışı Arasındaki Paralel Dinamikler", *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 201.

³⁸ Hamit İnandık, *Türkiye Gölleri (Morfolojik ve Hidrolojik Özellikler)*, İstanbul 1965, s. 29; Hüseyin Saraçoğlu, *Mevki, Sınırlar, Yüzey Şekiller, Denizler, İklim, Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller*, İstanbul 1962, s. 310; Van Gölü 3764 km², Tuz Gölü ise 1620 km²'lik alana sahiptirler, İnandık, *Göller*, s. 87; şunu da belirtmek gerekir ki, genel yüz ölçümleri sabit değildir, Reşat İzbirak, *Hidroğrafya Akarsu ve Göller*, Ankara 1878, s. 76.

³⁹ Recep Bozyiğit, "Beyşehir Gölü", *Konya Ansiklopedisi II*, Konya 2011, s. 126; Karalarda, ya kendiliğinden meydana gelmiş ya da insan eliyle önü kapanmış yerlerin gerisinden birikmiş durgun sulara göl denir, Reşat İzbirak, *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1992, s. 141; Ali Selçuk Biricik, *Beyşehir Gölü Havzasının Strüktürel ve Jeomorfolojik Etüdü*, İstanbul 1982, s. 1; Nilgün Kazancı, *Köyceğiz, Beyşehir, Eğirdir, Akşehir, Eber, Çorak, Kovada, Yarıışlı, Bafa, Salda, Karataş, Çavuşçu Gölleri, Küçük ve Büyük Menderes Deltası, Güllük*

Isparta'nın Şarkıkaraağaç ve Yenişarbademli ilçelerinin sınırları içinde yer alır. Gölün büyük bölümü Konya'da, küçük bir kısmı da Isparta İlinin sınırları içindedir⁴⁰. Göl, Kuzeyden Sultan Dağları, batıdan Anamas Dağları ile çevrilidir. Kuzeybatıdan Güneydoğu'ya uzanan Beyşehir Gölü'nün uzunluğu takriben 45 km, doğu-batı istikametindeki genişliği ise bunun yarısı kadardır. Göl şeklen bir dikdörtgene benzese de kuzeyden güneye doğru genişlik artar. Gölün sahilleri genellikle düz ise de, küçük kırık hatlar halinde yer yer girinti ve çıkıntılar eksik değildir. Doğuda alüvyonların en fazla geldiği tarafta sahil genellikle sığ ise de, bazen göle doğru ince burunlar uzanır; Kaşaklı'ya doğru büyük bir girinti müstesna, batısı dik ve düzdür⁴¹.

Beyşehir Gölü, Konya Ovası Sulama Projesi'nin kaynağı olmasından dolayı pek çok bilim insanı tarafından detaylı olarak incelenmiştir⁴². Özellikle Fen Bilimleri alanında yapılan çalışmalar gölün jeolojik, topografik, hidrolojik, biyolojik özelliklerini ortaya çıkarmaktadır.

Jeolojik ve Topografik özelliklerine baktığımızda Beyşehir Gölü, yörenin jeolojik yapısını teşkil eden kireçtaşlarının, suların kimyasal reaksiyonu ile erimesi sonucu oluşmuş karstik bir tatlı su gölüdür⁴³. Gölün hidrolojik özellikleri ise şöyledir; Kotu, 1125 m; yüzey alanı 730. 3 km² ve hacmi 2 ila 5. 5 milyar m³'dür⁴⁴. 4200 km²'lik bir drenaj sahasında Beyşehir Gölü, yüzey yağışları, dağlara inen kar ve yağmur sularının oluşturduğu dereler ve göl tabanından gelen yeraltı suları tarafından beslenmektedir⁴⁵. Çarıksaray Çayı, Ozan Çayı (Kaba Pınar Suyu), Eflâton Pınarı, Sarıöz Çayı, Termiye Çayı, Gürlevik Çayı başlıca havzayı

Sazlığı, Karamuk Bataklığının Limnolojisi, Çevre Kalitesi ve Biyolojik Çeşitliliği, Ankara 1999, s. 10; bkz. Harita 4 ve Harita 6.

⁴⁰ Hakkı Yazıcı -Kenan Arıbaş, "Beyşehir Gölü Adalarında Nüfus, Yerleşme ve Ekonomik Faaliyetler", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi*, S. 10, İstanbul 2002, s. 34.

⁴¹ Saraçoğlu, *Göller*, s. 310.

⁴² Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde gölün incelenmesi konusunda belgeler vardır, BOA, A.} MKT. MVL., Nr. 139/20, 5.B.1278/6 Ocak 1862; BOA, Y.. A.. HUS., Nr. 510/36, 07.S.1325/22 Mart 1907; bkz. Harita 3.

⁴³ Yer kabuğu hareketleri sırasındaki kırılmalardan, bükülmelerden, kıvrılmalardan, epirojenik çökmelerden, volkanik olaylardan meydana gelmiş olan çöküntülerin içinde suların birikmesi ile olmuş olan göllere karstik-tektonik göl denir, İzbirak, *Hidrografiya*, s. 88; Beyşehir Gölü'nün jeolojik yapısı hakkında geniş bilgi için bkz. Hasan Hüseyin Aksu, "Eğirdir Ve Beyşehir Gölü Havzası Tektoniğinin Jeofizik Çalışmalarla Yorumlanması", *SDÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Isparta 2011; Lütfi Nazik, "Beyşehir Gölü (Konya) Yakın Güneyinin Karst Jeomorfolojisi", *İÜDBCE*, (Basılmamış Yüksek Lisans), İstanbul 1985; bu konuda geniş bilgi için bkz. Anonim, *Beyşehir Gölü Sulak Alanı Yüzey Su Toplama Havzası Yönetim Planı Analitik Etüt Raporu I*, Konya 1999, s. 5vd.; İbrahim Atalay, *Türkiye Jeomorfolojisine Giriş*, İzmir 1982, s. 101.

⁴⁴Gölün işletme ve geliştirme çalışmalarına göre normal su kotu, 1123 m; minimum su kotu, 1117,5 m'dir, Kazancı, *Beyşehir*, s. 41; Eren Mercan -Sedat Kabdaşlı, "Beyşehir Gölü'nün Geçmişi ve Bugünü", *I. Ulusal Su Mühendisliği Sempozyumu (22-26 Eylül 2003/Gümüşhane-İzmir) Bildiriler Kitabı*, Ankara Tarihsiz, s. 266; Anonim, *Beyşehir Gölü ve Sorunları Çözüm Raporu*, Beyşehir Belediyesi Başkanlığı, Konya (Tarihsiz), s. 1; Ayrıca bkz. Anonim, *Beyşehir Gölü I*, s. 71vd.

⁴⁵ Hüseyin Muşmal, "XX. Yüzyılın Başlarında Beyşehir Gölü ve 1910-1911 Yılları Büyük Taşkın Hadiseleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 23, Konya Bahar 2008, s. 226; Metin Tuncel, *Göllerimiz*, İstanbul 1975, s. 26.

besleyen kollardır. Göl güneybatıda bir takım düdenler vasıtasıyla su kaybetmektedir⁴⁶. Yapılan araştırmalara göre göl suyu fiziksel ve kimyasal özellikleri bakımından 1. Sınıf su kalitesine sahiptir⁴⁷. DSİ Hidroloji Başmühendisliği verilerine göre kullanılan su potansiyeli 446 hm³/yıl dır⁴⁸.

Göl suları kışın ve ilkbaharda kabarmakta, yazın da çekilmektedir. Ortalama göl derinliği 8-9 m civarındadır⁴⁹. Gölün en derin yeri 12 ila 15 metreyi bulur. Bazı kurak senelerde göl sularının 1 km kadar çekildiği görülmüştür⁵⁰. Beyşehir Gölü'nde kurak döneme geçişle birlikte gözlemlenen, göl su seviyelerindeki düşüşler, gölün suiçi bitkilerin baskın olduğu duruma geçişi sağlamıştır⁵¹.

Beyşehir Gölü seviyesi mevsimsel değişmelerle birlikte eskiden beri seviyesi yükselmektedir⁵². Gölün fazla suyu kuzeydoğusunda, rakımı 1110 metre olan Beyşehir Çayı vasıtasıyla, Suğla Gölü'ne ve oradan da halk arasında "Uluarık" da denilen Çarşamba Suyu ile Güneydoğu istikametinde yaklaşık 60 km kat ederek Suğla (Karaviran) Gölü'ne karışmakta ve buradan da Konya Ovası'na doğru akmaktadır⁵³.

Beyşehir Gölü Havzası'nın iklimi Beyşehir Gölü'nün suyunda azalma veya gereğinden fazla çoğalmasına sebep olmaktadır⁵⁴. Beyşehir Gölü'nün yağış alanı 1246

⁴⁶ Bu durum göl suyuna tatlı su özelliği vermektedir, İnandık, *Göller*, s. 29.

⁴⁷ Kazancı, *Beyşehir*, s. 93vd.

⁴⁸ Mehmet Bildirici, *Tarihi Su Yapıları/Konya-Karaman-Niğde-Aksaray-Yalvaç-Side-Mut-Silifke*, Ankara 2009, s. 10.

⁴⁹ Muşmal, "Beyşehir Gölü", s. 224.

⁵⁰ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1317 Hicri Sene (18)*, Def'a 25, Konya Vilayet Matbaası, s. 139; Gölün 18 metre kadar derin yerleri de vardır, *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1322 Hicri Sene (1906)*, Def'a 29, Konya Vilayet Matbaası, s. 202; Akarsuların göle girdikleri yerler daha ziyade sığdır ve buralar sazlık ve bataklıktır, Saraçoğlu, *Göller*, s. 311.

⁵¹ Meryem Beklioğlu vd, "Ülkemiz Sığ Göllerinin Suiçi Bitki Gelişimini Belirlemede, Su Seviyesi, Besin Tuzları ve Bentik Balık Beslenmesinin Önemi", *Sığ Göl Sulak Alanları: Ekoloji Ötrofikasyon ve Restorasyon*, (Ed. Meryem Beklioğlu), Ankara 2004, s. 26.

⁵² Örneğin, gölün batısında küçük Kızkalesi Adası, eskiden bir kaldırımıyla Yenişar Ovası kenarına bağlanmış iken, şimdi bu kaldırımlar sular altında kalmıştır. Horan yakınlarındaki eski bina yıkıkları da böyledir. Gölün, güneyde su batan düdeni vaktiyle kapatılmıştır, Saraçoğlu, *Göller*, s. 310; Yılanlı Adada'dan Kıstıfın'a doğru büyük bir duvar bulunduğu söylenmektedir, Konyalı, *Beyşehir*, s. 386; Gölün su seviye hakkında geniş bilgi için bkz. Mustafa Onüçyıldız -Alpaslan Yazar, "Beyşehir Gölü Su Seviyesi Değişimlerinin Yapay Sınır Ağları İle Belirlenmesi", *II. Ulusal Su Mühendisliği Sempozyumu (21-24 Eylül 2005/Gümüşdüz-İzmir) Bildiriler Kitabı*, Ankara Tarihiz, s. 723.

⁵³ Şemseddin Sami, *Kâmusu'l-A'lâm II*, Ankara 1996, s. 334; Bu durum Beyşehir Gölü'ne kapalı bir havzada bulunmasına rağmen akışlı bir göl karakteri vermiştir, İnandık, *Göller*, s. 29; Beyşehir Gölü'nden sızan çok miktarda su yeraltı yollarıyla Akdeniz'e doğru seyreder. Yeraltından 100-120 km mesafe alan gölün suları, Manavgat ve Köprüçay nehirlerinin pınarları olarak yeryüzüne çıktıklarında 1000 metre kot kaybederek Antalya körfezinden Akdeniz'e dökülür, Yaşar Özsoyeller, *Beyşehir Gölü İle Akdeniz İlişkisi*, ? 1970, s. 3.

⁵⁴ Zekai Şen, "İklim Değişikliği ve Türkiye Su Kaynaklarına Etkisi", *İklim Değişikliği ve Türkiye Su Kaynaklarına Etkisi*, (Ed. Zekai Şen), İstanbul 2002, s. 11.

km²'dir⁵⁵. Beyşehir Gölü Havzası'nda, en yağışlı mevsim kış, en kurak mevsim yazdır. Bölge Akdeniz bölgesinin sınırları içinde kalmakla birlikte, iklimi bazı özellikleri ile Akdeniz iklimine bazı özellikleri ile de komşusu bulunduğu İç Anadolu'ya benzer. Sıcaklık yönüyle daha çok İç Anadolu ikliminden ayrılır. Ancak yıllık ortalama yağış miktarı Akdeniz ikliminde olduğu kadar da fazla değildir⁵⁶. Beyşehir Gölü her ne kadar az da olsa kenar ovalar üzerinde iklime etkisi bulunmaktadır. Yaz aylarında öğleye doğru serinletici meltem gönderir, sonbaharda da soğukları biraz tadil eder. Adalara kar nadiren yağar ve çabuk kalkar. Yüksek bir seviyede (1116 m) bulunan göl ancak şiddetli soğuklarda donar⁵⁷.

Beyşehir Gölü çevresi zengin bitki örtüsüne sahip bir bölgedir⁵⁸. Gölde 96 tanesi su içi, 254 tanesi kenarında olmak üzere toplam 350-358 bitki türü tespit edilmiştir⁵⁹. Ayrıca Beyşehir Gölü ve adaları kuşlar açısından son derece önemli yaşam alanlarına sahiptir. Alan birçok kuş türüne kışlama, üreme, beslenme ve dinlenme olanağı sağlamaktadır.

Bir dönem gölde "Talgan", "Dalağan" isminde bir kuş türü bulunmaktaydı. Dalağan kuşu ördek büyüklüğünde alaca renkli, birden bire suya dalan, beklenmedik yerden çıkan, suyun içinde iki üç dakika kalan bir kuştur. Derisinden kürk yapılarak Avrupa'ya ihraç edilmiş ve kursağından da iyi tef nekkare yapılmış⁶⁰. Kış mevsiminde kuzeyden gelen bir göçmen kuş türü olan Dalağan, önceleri yayılım (beslenme) için gelmekte, Mart-Nisan aylarında havalar ısınınca geri dönmekteydi. Ancak iklim şartları değiştiği için artık yöreye pek gelmemektedir. 1312 Hicri tarihli Konya Salnamesinde kürk olarak revaçtan düştüğü için artık avlanmadığı ifade edilmektedir⁶¹. Ayrıca gölde yaşayan Pelikanların (saka kuşu)

⁵⁵ İnandık, *Göller*, s. 29; Beyşehir Gölü'nün iklimi hakkında geniş bilgi için bkz. Anonim, *Beyşehir Gölü Sulak Alanı Yüzey Su Toplama Havzası Yönetim Planı Analitik Etüt Raporu I*, Konya 1999, s. 1.

⁵⁶ İlksen Graf, "İklim Sınıflaması Yöntemlerinin Beyşehir Örneğinde İncelenmesi", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 305.

⁵⁷ Saraçoğlu, *Göller*, s. 312.

⁵⁸ Yavuz Bağcı-Ahmet Savran-Hüseyin Dural, "Beyşehir ve Çevresinin Floristik Zenginlikleri", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 736; Mustafa Küçüközü, "Beyşehir Gölünün Flora ve Vegetasyonunun İncelenmesi", *SÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya 1987, s. 36vd; Beyşehir Gölü "Önemli Bitki Alanı" statüsündedir ve Göller Yöresinin güneydoğusundaki Türkiye'nin üçüncü büyük ekosistemini içermektedir, Çiğdem Ünal, "Beyşehir Gölü ve Çevresinin Ekosistemi", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 150; A. Rıza Çetik, *Türkiye'nin İç Vegetasyonu*, Konya 1985, s. 28; Ayrıca bkz. Kürşad Özkan, "Beyşehir Gölü Havzası'nın Yetiştirme Ortamı Özellikleri ve Sınıflandırılması", *İÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 2003, s. 41; Ayrıca bkz. Anonim, *Beyşehir Gölü II*, s. 159vd.

⁵⁹ Kazancı, *Beyşehir*, s. 173.

⁶⁰ Ali Cevad, *Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lügati*, Dersaadet 1313, s. 189; Şemseddin Sami, *Kâmusu'l-A'lâm*, s. 334.

⁶¹ Caner Arabacı, "Bir Zamanlar 'Dalağan' dı!..", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 284; *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1300 Hicri Sene (1883)*, Def'a 16, Konya Vilayet Matbaası, s. 100-101; Diğer salnamelerde de bu bilgiler tekrarlanmaktadır, Bkz. Konya Vilayeti Salnameleri, H. 1301/1883, s. 90; H. 1302/1885, s. 67; H. 1303/1885 s. 181; 1304/1887, s. 86; 1305, s.

kursağından da hem def, hem peynir mayası yapılmaktaydı. Osmanlının çalgıcı mehterlerinin nekkarelerinin derileri de bu kuşların kursaklarından sağlanmaktaydı⁶². Bölgede tüfekçiliğin gelişmesi kuş popülasyonunun azalmasına sebep olmuştur.

Gölde yaklaşık 245 kuş türü gözlenmiştir. Bu türlerden 72'si Yerli, 84'ü Yaz Göçmeni, 47'si Kış Göçmeni ve 42'si Transit Göçmendir. Bern Sözleşmesi'ne göre, 171 tür kesin koruma altında; 62'si koruma altında; 12'si ise herhangi bir koruma altında değildir⁶³. Adalar ve çevresi birçok türün üreme alanını oluşturmakla birlikte Türkiye'de var olan kuş türü sayısı ile kıyaslandığında bölgenin kuşlar açısından ne derece öneme sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak Tespit edilen 245 kuş türünden 148'i tehlike altındadır. Sulama amaçlı kanalların açılması, tarımsal faaliyetler vb. nedenlerden dolayı Beyşehir Gölü ve barındırdığı bu biyolojik çeşitlilik de tehlike altındadır⁶⁴.

Beyşehir Gölü balık açısından da zengin bir göldür. XX. yüzyılda gölde 6 farklı familyaya mensup 9 tür ve 2 alt tür balığın yaşadığı saptanmıştır. Bu balık türleri sazan, sudak, gümüşü havuz balığı, kadife, tatlı su kefali (Alabalık), kababurun, yağ balığı (çamurca), dişli sazancık, küçük kayabalığı ve gümüş Gökçe, Kızılca, Sıraz, Yılan Balığı, Kerevit balığıdır. Gölde baskın tür kadife balığıdır. Bu balık türünü sırasıyla sudak, sazan, tatlı su kefali, gümüşü havuz balığı ve kababurun izlemiştir⁶⁵. Gölde doğal olarak yılda yaklaşık 1300-1500 ton balık istihsal edilmektedir. Ancak gölün doğal balık türlerinden bazılarının nesli tükenirken bazılarının da popülasyonları azalmıştır. Bu değişim doğrudan veya dolaylı olarak göl ekosistemi üzerinde etkili olmuştur. Gölde 1956'da 11 balık türü tespit edilmişken, bu sayı 1982'de 10'a düşmüştür⁶⁶.

87; 1306, s. 90; 1307, s. 81; 1310/1892, s. 327; 1312/1894, s. 400; 1314, s. 382; 1317/1899, s. 327; 1322/1906, s. 202.

⁶² Konyalı, *Beyşehir*, s. 391.

⁶³ Ali Erdoğan-Mehmet Öz-M. Rıdvan Tunç-Aziz Arslan-Mustafa Yavuz, "Beyşehir Gölü ve Çevresinin Kuşları", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 61.

⁶⁴ Erdoğan vd., "Kuşlar", s. 66; Ayrıca bkz. Anonim, *Beyşehir Gölü II*, s. 403vd.

⁶⁵ Çubuk vd., "Sudak Populasyonu", s. 285; Kamile Gonca Erol-Soner Çetinkaya-Levent Tümçelir-Hıdır Çubuk, "Beyşehir Gölü'ndeki Kadife Balığı (TincaTinca L., 1758)'ın Büyüme Özellikleri", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 320; Ayrıca Bkz. Akif Ak, "Beyşehir Gölü (Konya)'nda Yaşayan Kadife Balığı (Tinca Tinca L., 1758)'nın Büyüme Özelliklerin incelenmesi", *NÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde 2006; M. Nazif Bilir, "Beyşehir'de Balıkçılık", *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 517; Sazan balığının popülasyonunun incelendiğinde geleceği iyi olacağı gözlenmiştir, Soner Çetinkaya-Şakir Çınar-Remziye Özkök-Kamile Gonca Erol, "Beyşehir Gölü'ndeki Sazan Populasyonu (Cyprinus Carpio L. 1758)'nın Büyüme Özellikleri", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 703; Ayrıca bkz. Selda Tekin Özcan, "Beyşehir Gölü'nde Yasayan Sazan (Cyprinus carpio L. , 1758) ve Kadife Balığı (Tinca tinca L., 1758)'ndeki Parazitlerin ve Ağır Metal Birikiminin Araştırılması", *SDÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Isparta 2005.

⁶⁶ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 10.

1970’lerde göldeki balıklardan ekonomik değeri daha yüksek olan balıkların aşılması ile daha fazla gelir ve daha fazla ihraç edinilmesi amaçlanmıştır. Ancak Beyşehir Gölü’ndeki balık popülasyonları özellikle ekonomik değeri yüksek olan sudak balığının aşılmasından ciddi biçimde etkilenmiştir⁶⁷. 1978-1980 yıllarında Sudak (Levrek, Akbalık) balığının aşılmasıyla bilhassa gölün tabanında bulunan otlarla beslenerek bir bakıma otları temizlenmesi konusunda önemli bir görevi üstlenen Gökçe ve Kızılca balıklarının varlığı tehlikeye düşmüştür. Bu da otların fazlalaşmasına neden olarak hem balık avlamayı zorlaştırmakta hem de otların tükettikleri su gölün su rezervine müdahil olmaktadır⁶⁸. Benzer şekilde, daha sonraki dönemlerde aşılana 1990’lı yıllarda kadife balığı, gümüşü havuz balığı, 2002 yılında da gümüş balıklarının göle aşılması da ekosistemde önemli değişikliklere neden olmuştur⁶⁹.

Sürdürülebilir, sürekli ve dengeli bir kalkınma için doğal kaynaklardan faydalanılırken, gelecek nesillerin de bu kaynaklardan yararlanmasının sağlayacak önlemlerin dikkate alınması gerekir. Dolayısıyla su-toprak-çevre üçlüsünün uyumlu kullanımı, iyi bir tarım-sanayi entegrasyonuna götürür⁷⁰. Ancak Beyşehir Gölü Havzası, 1987’den beri daralmakta ve bu nedenle büyük sorunlarla karşılaşmaktadır. Havzadaki bu daralma doğal balık üreme alanlarını oluşturan sazlıkların kurumasına neden olmakta bu da ekolojik dengeyi alt-üst etmektedir. Huğlu ve Üzümlü silah sanayi atıklarını taşıyan dereler de göl suyunu ciddi oranda kirletmektedir⁷¹. Suyun kalitesi evsel ve sanayi atıkları, balıkçı teknelerinin bakım

⁶⁷ Aydın Kılıç, “Beyşehir Gölünde Avlanan Sudak Balığı’nın (Stizostedion lucioperca L. 1758) Bazı Özellikleri”, *SÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 1995, s. 1; Beyşehir Gölü’ndeki sudak popülasyonu için ayrıca bkz. Ayfer Apaydın Tarhan, “Beyşehir Gölü Sudak (*Sander Lucioperca L.*, 1758) Popülasyonunun Besinleri Ve Beslenme Alışkanlıklarının İncelenmesi”, *SDÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2012, s. 2.

⁶⁸ Ünal, “Beyşehir Gölü”, s. 150.

⁶⁹ Hıdır Çubuk-İsmet Balık-Meral (Apaydın) Yağcı-Şakir Çınar, “Beyşehir Gölü’ne Sonradan aşılana Yeni balık Türlerinin Göl Ekosistemi Üzerine Etkileri”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 288; Ali Alaş-Akif Ak, “Adaptation Of Tench (*Tinca Tinca L.* 1758) Implanted To The Beyşehir Lake (Konya-Turkey)”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 59; Göldeki sudak balığının popülasyona geniş bilgi için bkz. Şakir Çınar-Hıdır Çubuk-Levent Tümgelir, Soner Çetinkaya, “Beyşehir Gölü’ndeki Sudak Popülasyonu (*Sander Lucioperca* ‘Linnaeus, 1758)’nın Büyüme Özellikleri”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 710; Fevzi Ecevit, “Beyşehir Gölü’nün Temizlik ve Bakımı Üzerine”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 287.

⁷⁰ Çağlar, “İklim”, s. 35.

⁷¹ Fadim Yavuz Özdemir, “Beyşehir Gölü’nün Sürdürülebilir Kullanımı Konusunda Havza İnsanın Yaklaşımı”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 192; Beyşehir Gölü’nün su sorunları ve alınabilecek önlemlerle ilgili pek çok değerlendirme bulunmaktadır, Mustafa Küçüköğüt, “Beyşehir Gölü Canlıları Gölün Sorunları”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 277; Melih Akalın, “Beyşehir Gölü’nün Sorunları ve Çözümleri”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 291; Hüseyin Yavuz, “Beyşehir Gölü ve Su Kullanımı”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya*

malzemelerinin göle atılması, kullanılmayan ağların göl tabanında yığılması, erozyon, dereler ve sulama drenaj kanallarında göle taşınan sedimenler; otlama gibi nedenlerden dolayı değişimlere uğramaktadır. Beyşehir Gölü Ramsar Sözleşmesi kriterlerine göre uluslararası öneme sahip bir sulak alandır. Su kirliliği gölde yaşayan balık türlerinin varlığını tehlikeye düşürmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalarda gölde bulunan bazı alg türleri⁷² ve kimyasal parametrelere göre Beyşehir Gölü'nün kirlilik tehdidi altında olduğu gözlenmektedir⁷³.

Beyşehir Gölü su seviyesi zaman zaman yağışlara bağlı olarak değişmekle birlikte; asıl azalmaya neden olan gölden sulama amaçlı su çekilmesidir. Beyşehir Gölü ciddi boyutlarda su kaybı yaşamaktadır. 1906 yılına ait salnamede gölün ortalama derinliği 5-6 m olarak belirtilmiştir. Bazı kurak senelerde göl suları 1 km kadar çekildiği ve derinliğinin 1,5 metreye kadar düştüğü gözlemlenmiştir. Su seviyesinin düşmesine etki eden nedenlerden biri Konya Ovası'na su akıtan Çarşamba Kanalı'dır. Toprak drenaj kanalları % 50'ye yakın su kaybına neden olmaktadır. Yine Akdeniz'e su kaçıran düdenler ve Isparta ili dahilindeki pompalar vasıtasıyla çekilen sular da göl su seviyesine etki etmektedir. Kireli Sulama Projesi ile de ortaya çıkan su kayıpları su seviyesini 1123'den 1118 koduna kadar indirmiştir. Bu da bataklıklara yol açmış, gölde yaşana balıkların sayısını 12'den 5'e, kuş türünü de 210'dan 30'a düşürmüştür. Bu olumsuz tablo bitki örtüsünü de etkilemiştir⁷⁴. Göl seviyesinin düşmesiyle adalardaki su kaynakları etkilenmiş ve Mada Adası'nda olduğu gibi pınar ve kaynakların suları azalmıştır⁷⁵.

Bugün Beyşehir Gölü IV. Bölge Konya, XVIII. Bölge Isparta sınırları içerisindedir. Beyşehir Gölü Havzası, 11. 01. 1993 tarih ve 93/4020 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Orman

Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I, Konya 2000, s. 292; "Göl Kirliliği Araştırma Komisyonu Sonuç Raporu", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 296; Anonim, *Çözüm Bekleyen Beyşehir Sorunları*, Beyşehir Belediyesi Başkanlığı, Konya 2007, s. 6.

⁷² Cengiz Akküz-Olcay Obalı, "Beyşehir Gölü Algleri Üzerine Araştırmalar I; Fitoplanktonun Mevsimsel Değişimi ve Klorofil-a Miktarları", *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 566; Geniş bilgi için bkz. Özden Fakıoğlu, "Beyşehir Gölü'nün Fitoplankton Biyokütlesi Ve Tür Kompozisyonu", *AÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2010; Hakan Didinen, "Beyşehir Gölü Zooplanktonunun Sistemik Ve Ekolojik Yönden İncelenmesi", *SDÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Isparta 2012; Cengiz Akküz, "Beyşehir Gölü Algleri", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 286.

⁷³ Cengiz Akküz-Mustafa Küçüköyük, "Beyşehir Gölü (Konya)'nın Limnolojik Özellikleri", *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 137; Ayrıca Bkz. , Didem Gökçe Oğuzkurt, "Beyşehir Gölü Limnolojisi", *HÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2001; Ahmet Altındağ-Sibel Yiğit, "Assessment of heavy metal concentrations in the food web of lake Beyşehir, Turkey", *Chemosphere*, 60, 2005, s. 552 vd.; Mehmet Babaoğlu, "Beyşehir Gölü'nün Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler", *Konya İl Genel Meclisi Araştırma Komisyonu Raporu*, Konya 2007, s. 4.

⁷⁴ Ünal, "Beyşehir Gölü", s. 150; Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 13 vd.; Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 15; Zehra Sodan, "Beyşehir Gölü Havzası Planlama Sorunları", *SÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2006, s. 135.

⁷⁵ Verimlilik açısından bu topraklar 5. ve 7. Sınıf araziler durumundadır, Yazıcı-Arbaş, "Beyşehir Gölü", s. 38.

Bakanlığı tarafından Beyşehir Gölü ve Kızıldağ Milli Parkı olmak üzere iki ayrı isimde Milli Park ilan edilmiştir ve park, 88. 750 (ha) alanı kaplamaktadır⁷⁶. Beyşehir Gölü ve çevresi hem I., II., III. Derecede Doğal Sit Alanı olarak koruma altına alınmıştır⁷⁷. Göl içme suyu rezervuarı olduğu için Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'ne tabidir⁷⁸.

B. Beyşehir Gölü Çevresinde Yerleşim Özellikleri

Göl çevresinde görülen iskân hadiseleri büyük oranda Beyşehir Gölü'nün kabarıp çekilmesine bağlı kalmaktadır⁷⁹. Bu anlamda Beyşehir Gölü Havzası'nda yerleşimi etkileyen sebeplerden en önemlisi göl su seviyesindeki değişimlerdir, diyebiliriz. Çünkü Beyşehir Gölü çevresinde gölün uzun aralıklarla kabarıp-çekilmesiyle bağlantılı olarak göl kıyılarındaki iskân hadiselerinin kesintisiz olmadığını ve bunların sadece bazı dönemlerde kullanıldığını görülmektedir⁸⁰. Nitekim ziraat sahalarının darlığı ve göl suyu seviyesinin sürekli değişim göstermesinden dolayı tarih boyunca Beyşehir Gölü çevresinde büyük yerleşimler kurulamamıştır⁸¹.

Bölgede yağış ve buharlaşmanın mevsim normallerinde olduğu dönemlerde göle giren ve çıkan sular dengede olduğu halde, yağışın azaldığı veya çok fazla artış gösterdiği aylarda göl suyu seviyesinde önemli oranlarda değişimler yaşanmaktadır⁸². Yağışın fazla olduğu dönemlerde Beyşehir Gölü taşmakta ve taşkınlar neticesinde çevresinin ziraî ve yaşam alanlarını etkilemektedir. Aksi durumda, yani yağışın azaldığı dönemlerde ise göl sularının çekilmesinden dolayı göl çevresinde bataklıklar oluşturmakta ve salgın hastalıklara da sebebiyet vermektedir.

Beyşehir ve çevresinde yağışların bol olduğu yıllarda Beyşehir Gölü'nde taşkın hadiseleri yaşanmakta ve sular Konya Ovası'na kadar yayılmaktadır. Bunların büyük bir

⁷⁶ Rüstem Kırış-Said Dağdaş-Ziyaeddin Akkoyunlu-Mehmet Şener, "Beyşehir Gölü Milli Parkı Kapsamında, Beyşehir Orman İşletme Müdürlüğü Orman Ekosistemlerinin Ağaç Türü ve Meşcere Tipi Zenginliğinin Değerlendirilmesi", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 759; Rüstem Kırış, "Koruna Alanlara Farklı Bir Bakış (Beyşehir Orman İşletme Müdürlüğü Örneği)", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 635; Özdemir, "Havza İnsanı", s. 192; Temuçin Aygen, "Beyşehir Gölü Milli Parkı, Mağaraları, Dağları Üzerine", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 217; Nevzat Ceylan, "Beyşehir Gölü Milli Parkı'nın Kaynak Değerleri ve Sorunları", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 290.

⁷⁷ Özdemir, "Havza İnsanı", s. 192.

⁷⁸ İlksen Graf, "İklim Sınıflaması Yöntemlerinin Beyşehir Örneğinde İncelenmesi", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, s. 305.

⁷⁹ Muşmal, "Beyşehir Gölü", s. 230.

⁸⁰ Muşmal, "Beyşehir Gölü" s. 229; Ayrıca bkz. Hüseyin Muşmal, "Beyşehir Kazası Kurucaova Köyünde Yaşanan 1909 ve 1932 Yılı Afetleri ve Afet Sonrası Yeniden Yapılanma Faaliyetleri", *SÜFEFED*, S. 16, Konya 2006, s. 72vd.

⁸¹ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 142.

⁸² İnandık, *Göller*, s. 29.

kısmı, küçük boyutta taşkınlar olmakla birlikte, zaman zaman çok büyük zararlara ve felaketlere yol açan örnekleri de görülmüştür⁸³. Bazı kurak senelerde ise göl sularının bir kilo metre kadar çekildiği görülmüştür. Örneğin, 1303 senesinde Beyşehir Gölü'nün bir metreden ziyade çekilmesi üzerine Sarıöz Çayı'nın Beyşehir nehriyle birleştiği nokta ve göl arasında bulunan kıta tamamen kurumuştur⁸⁴.

Beyşehir Gölü çevresinde iskânı doğrudan etkileyen su taşkınlarının tarihine baktığımızda XVI. yüzyıl kayıtları bu konuda bilgiler içermektedir. XVI. yüzyılda Zaviyecik (Zeyve), Milli ve Yarangümü gibi göl kıyısındaki köyler göl taşkınlarından ciddi zararlar görmüşler ve burada yaşayanlar köylerini boşaltmak zorunda kalmıştır. 1501 yılından 1504 yılına kadar aralıklarla yağan yağmurlar nedeniyle Beyşehir Gölü taşmış gerek göl çevresinde bulunan karayolları, gerekse arazi, bağ ve bahçeler sular altında kalmış; Konya Ovası'nı neredeyse bir denize çevirmiştir⁸⁵.

XVII. yüzyılın ortalarında Sultan IV. Murat'ın Bağdat Seferi esnasında Beyşehir Gölü taşmıştır⁸⁶. 1731 yılında da Beyşehir Gölü'nün taşıdığı ve yine Konya Ovası'nı kapladığı anlaşılmaktadır. Gölün taşması ile Konya-Karapınar menzilinedeki yollar su altında kaldığından ulaşım olumsuz yönde etkilenmiş, beygirler helak olmuştur⁸⁷. 1731 senesinden itibaren uzun bir süre taşkın halinde bulunan Beyşehir Gölü, Beyşehir Çayı vasıtasıyla Suğla Gölü'nü doldurmuş ve bu su baskınları sebebiyle Karapınar'dan Konya'ya ulaşmak için alınan mesafe 4 saat daha uzatılmak durumunda kalmıştır⁸⁸.

Ayrıca tarihi kayıtlardan dönem dönem su seviyesinin yükselmesi ile birlikte iskân sahaları etkilenen bazı köyler civar mahallere nakledilmesine dair bilgiler edinmekteyiz. 1891-1892 yıllarında Beyşehir'e tabi Akburun karyesi civarında bulunan gölün taşmasından dolayı 40 haneden ibaret olan eski Akburun isimli mahalle nakline müsaade edilmiştir⁸⁹. Ayrıca nakilden sonra eski Akburun mahaline taşınan halk için on iki bina ve camii şerif yapılması ve cami ve binalar için gerekli meblağın halktan toplanacak bağış ile yapılması

⁸³ Muşmal, "Beyşehir Gölü", s. 232.

⁸⁴ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1317 Hicri Sene (18)*, Def'a 25, Konya Vilayet Matbaası, s. 139; 18 metre kadar derin yerleri de vardır, *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1322 Hicri Sene (1906)*, Def'a 29, Konya Vilayet Matbaası, s. 202.

⁸⁵ Erdoğan, *Beyşehir Sancağı*, s. 115; Ali Rıza Gönüllü, "Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Meydana Gelen Sel Baskınları (1857-1913)", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 28, Güz 2010, s. 354.

⁸⁶ Mehmet Önder, "Dördüncü Murat Konya'da", *Uluslararası Kuruluşunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Kongresi (07-09 Nisan 1999)*, Konya 2000, s. 45.

⁸⁷ Muşmal, "Beyşehir Gölü", s. 232.

⁸⁸ Muşmal, "XIX yüzyılda Beyşehir", s. 19vd.

⁸⁹ BOA, DH. MKT, Nr. 180/38, 2.C.1311/11 Aralık 1893.

gerektiğine karar verilmiştir⁹⁰. 1901 yılında da bölgeye gelen Çeçenler, Çarşamba Suyu kenarına yerleştirilmiş ancak aralarında pek çok ölüm yaşanmasından dolayı başka bir yere nakledilmişlerdir⁹¹. Bu olumsuz durum daha kötü bir hal almış ve Kireli Kazası'na bağlı Ebu'l-vefâ ve Kaşaklı Kazası'na bağlı Bayındır köyleri, köylüler tarafından terk edilmiştir⁹².

XX. Yüzyıla gelindiğinde de göl taşkınları Beyşehir Gölü çevresindeki köylerin iskân sahasında ciddi tehditler oluşturmaktadır. Konya Ovası Sulama Projesi'nden kaynaklanan, 1910–1911 yıllarında Beyşehir ve Suğla göllerinin taşması sonucunda meydana gelen büyük taşkın hadiseleri, Konya Vilâyeti'ne bağlı Beyşehir, Seydişehir, Bozkır kazalarına bağlı 30'a yakın yerleşimi etkisi altına almıştır⁹³. Ayrıca taşkın sularının tahliyesi sırasında Konya Ovası'nda bulunan bazı köylerin arazileri ve evleri de sular altında kalmıştır⁹⁴.

Konya Ovası Sulama Projesi'nin tamamlanmasından sonra Beyşehir Gölü'nde yaşanan taşkınlar daha küçük boyutlu olmuştur. Ancak, söz konusu taşkınlara neden olan Konya Ovası Sulama Projesi'nin faaliyete başlamasıyla birlikte Beyşehir Gölü'nde su seviyesi zamanla azalmış ve sonraki tarihlerde yapılan yanlış sulama politikaları nedeniyle gölün doğal dengesi bozulmuştur⁹⁵. Konya Ovası Sulama Projesi tamamlandıktan sonra bile 1915 yılında Beyşehir Gölünün suyu fazlalaşarak birçok araziye istilaya başlamış ve bu göl hakkında incelemelerde bulunmak üzere bir mütehassıs gönderilmesine karar verilmiştir⁹⁶. Günümüzde dahi Beyşehir Gölü'nün güneyinde yer alan ve göle doğru hafif eğilimli olan Yeşildağ Ovası'nın büyük bir kısmı göl su seviyesinin yükselmesi durumunda sular altında kalmaktadır⁹⁷.

Beyşehir Gölü'nde, belli aralıklarla meydana gelen yükselme ve alçalmalar nedeniyle, göl kıyısında oluşan bataklıklar da göl çevresinde iskânı büyük ölçüde etkilemektedir⁹⁸. Bataklıklar, çevredeki yerleşim birimlerinde yaşayan insanların hayatını etkilemekte, bataklığın çevreye yaydığı koku ile beraber, bu durum suların niteliğini değiştirerek tabiatı ve

⁹⁰ BOA, MV., Nr. 84/112, 16.Z.1312/10 Haziran 1895; Bu mümkün değilse ne miktar tasarruf devlet tarafından yapılabilineceği bildirilmişti, BOA, DH. MKT, Nr. 393/26, 13.M.1313/6 Temmuz 1895.

⁹¹ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1322 Hicri Sene (1906)*, Def'a 29, Konya Vilayet Matbaası, s. 296; *Salname-i Vilayet-i Konya, 1322 Hicri Sene*, Def'a 29, Konya Vilayet Matbaası, s. 352. Bu konu ile ilgili detaylı bilgileri “Çeçen İskânı” kısmında yer verilecek olduğundan burada tekrara lüzum görülmemiştir.

⁹² Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 325.

⁹³ BOA, DH. MUİ., Nr. 97-2/11, 07.C.1328/16 Haziran 1910; bu tarihten önce 1873 yılında gölden akan suyun önüne duvar ve kapı inşa edilmiştir, BOA, İ. MVL., Nr. 293/11794, 28.Ra.1270/29 Aralık 1873.

⁹⁴ Muşmal, “Beyşehir Gölü”, s. 254.

⁹⁵ Muşmal, “Beyşehir Gölü”, s. 255.

⁹⁶ BOA, DH. ŞFR., Nr. 466/109, 17.Ma.1331/30 Mart 1915.

⁹⁷ Yine suların kıyıdan itibaren 8 km kadar çekildiği de tespit edilmiştir, Biricik, *Beyşehir Gölü*, s. 121.

⁹⁸ Bataklıklar, her tarafında bitkilerin ya dipten ya suyun yüzüne kadar erişerek yayıldığı, ya da daha yukarı yükseldiği çok yüksek durgun sulara denir. Bunlar da geniş anlamıyla göllerden ayrılmıştır. Su yüzünden yukarı doğru boylanmış bitkilerin çok yer tuttuğu bataklıklara “sazlık” da denilmektedir, İzbirak, *Hidrografya*, s. 77.

havayı bozmaktadır. Bunun yanında söz konusu bataklıklar sivrisinek yatağı haline gelerek, bölgede başta sıtma olmak üzere, çeşitli bulaşıcı hastalıkların kaynağını oluşturmaktadır.

Gölün Anamas Dağı ile doğusunda ve kuzeyinde bazı sahillerinde bataklık ve sazlıklar bulunmaktadır⁹⁹. Yenişar Ovası kenarları, Çarıksaray Çayı ağzı, doğudan inen bütün suların mansapları hep böyledir ve buralarda tehlikeli sıtma hastalığına neden olmaktadır¹⁰⁰. XX. yüzyılda yöreye yağan yağmur ve karlar dolayısıyla Beyşehir'deki Sarısu taşmış ve Afşar Köyü topraklarının büyük bir bölümü sular altında kalmış buralarda bataklıklar oluşmuştur¹⁰¹.

XIX. yüzyılda Beyşehir Gölü'nün su seviyesinin yükselip alçalması neticesinde oluşan bataklıklar çevre köyleri de etkilemiş, bu bataklıklardan kaynaklanan salgın hastalıklar neticesinde nüfusun önemli bir kısmı yok olmuştur. XIX. yüzyıl Konya Salnamelerinde Beyşehir Kazası'nın göl kenarında olmasından dolayı havasının pek güzel olmadığı geçmektedir¹⁰².

Beyşehir Gölü çevresinde ikamet edenler salgınlarda öncelikli mağdurlardır¹⁰³. Göl kenarında bulunan yerleşimlerde yaşayanların sağlık durumlarının kötü, nüfus gelişimlerinin durgun olduğu görülmektedir¹⁰⁴. Göl çevresinde oluşan yerleşimlerdeki insanları genel sağlık durumları kötü olduğu halde (Kireli ve Beyşehir), göle uzak yerleşimlerde bu durum söz konusu değildir (Göçü Kazası, Yenişar ve Kaşaklı gibi yerler)¹⁰⁵.

14 Eylül 1909 tarihinde Kireli Köyüne gelen Ahmet Şerif bu köy hakkında şunları söyler; “Bu köy Beyşehri Gölü'nün kenarındadır. Göl bataklıklar yaptığından, hava son derece bozuluyor, hatta yerliler bu bölgeye Anadolu'nun Yemen'i adını veriyorlar. Köy bundan on-on beş yıl önce, beş altı yüz ev iken, havanın vahameti sebebiyle, iki yüz ev kalmış, diğerleri kapanmış.”¹⁰⁶

⁹⁹ Dr. Nazmi, *Türkiye'nin Sıhhi ve İktimai Coğrafyası (Konya Vilayeti)*, Ankara 1922, s. 143.

¹⁰⁰ Saraçoğlu, *Göller*, s. 311.

¹⁰¹ Muşmal, “XIX. Yüzyıl Beyşehir”, s. 288.

¹⁰² *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1310 Hicri Sene (1883)*, Def'a 25, Konya Vilayet Matbaası, s. 328; Diğer salnamelerde de bu bilgiler tekrarlanmaktadır, Bkz. Konya Vilayeti Salnameleri, H. 1312/1894, s. 401; 1314, s. 383; 1317/1899, s. 328.

¹⁰³ Muşmal, “XIX. Yüzyıl Beyşehir”, s. 130.

¹⁰⁴ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 325.

¹⁰⁵ Dr. Nazmi, *Sıhhi Coğrafya*, s. 151 vd.; Hüseyin Muşmal, “XIX. Yüzyıl Ortalarında Beyşehir Bölgesinden İzmir ve İstanbul'a Yapılan Göçler”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 272 vd.

¹⁰⁶ Ahmet Şerif, *Anadolu'da Tanın I*, (Haz. M. Çetin Börekçi), Ankara 1999, s. 43.

1883 yılına Beyşehir Gölü'nden kaynaklanan bataklıkların temizlenmesi ve kurutulması için devlet merkezden bölgeye görevliler göndermiştir¹⁰⁷. Yine 1909 yılında Beyşehir'de halkın sağlığını tehdit eden sazlık ve bataklı parazitinin ıslahı için, bölgeye müfettiş ve seyyar tabibin gönderilmesi kararlaştırılmıştır¹⁰⁸.

1910 yılına kadar bölgede sıtma ve zehirlenme sebepleriyle birçok kişi ölmüş, ancak bu tarihte, Beyşehir Gölü suyunun kontrollü olarak akıtılması çalışmalarının hayata geçirilmesi göl kenarlarındaki bazı bataklıkların kısmen kurumasını sağlamıştır. Bu çerçevede 1912 yılına kadar halk, sadece, kireçli ve güherçileli olan göl suyunu içmektedir¹⁰⁹.

XX. yüzyılda bulaşıcı hastalıkların kaynağı olan bataklıkların kurutulması için alınan tedbirler arasında, bataklık bölgelerine zemini seven akasya ve benzeri ağaçların dikilmesi, bataklıkların acilen kurutulması ve arazi üzerine incelemeler yapması için bölgeye mühendisin ve hastalıkların acilen tedavi edilmesi için belediye bütçesinden karşılanmak üzere köylere birer seyyar tabibin tayin edilmesi ve köylülere aşı yapılması gibi önlemler bulunmaktadır¹¹⁰. Bir dönem bataklıkların kurutulması ve göl kıyılarını temizlemek için tathirat makinası getirilmiş ancak bir sonuç elde edilememiştir¹¹¹. Bütün bu çalışmalar sonucunda 1930 yılına kadar Ebu'l-vefa ve Eflatun bataklıklarının $\frac{3}{4}$ 'ü kurutulmuştur. Yine bir dönem Beyşehir'de "Sıtma Mücadele Dairesi" isminden bir kurum bulunmaktadır¹¹².

C. Halk Kültüründe "Beyşehir Gölü"

Gölün kıyısında kurulan yerleşimlerin sosyal hayatı su ile iç içe gelişme göstermiştir. Bölgenin yemek kültüründe balığın ve av hayvanlarının önemli bir yeri vardır. Göl kenarında yetişen bitkilerden dokunan hasır bölge halkının evlerinde kullandığı önemli bir malzemedir. Ayrıca av kültürünün bir parçası olarak da Huğlu ve Üzümlü kasabalarında tüfekçilik ve tüfek işlemeciliği gölün mirasıdır¹¹³.

¹⁰⁷ BOA, İ. MMS., Nr. 74/3353, 20.Ra.1300/29 Ocak 1883; BOA, A.}DVN. MKL., Nr. 23/12, 09.R.1300/17 Şubat 1883; BOA, A.}DVN. MKL., Nr. 24/12, 13.L.1300/17 Ağustos 1883.

¹⁰⁸ BOA, DH. MÜ., Nr. 36-1/48, 09.Za.1327/22 Kasım 1909.

¹⁰⁹ Muşmal, "XIX. Yüzyılda Beyşehir", s. 131.

¹¹⁰ Süslü, *Eşrefoğulları*, s. 77; Muşmal, "XIX. Yüzyılda Beyşehir", s. 132.

¹¹¹ Ömer Tekin-Recep Bilginer, *Beyşehir ve Eşrefoğulları*, Eskişehir 1945, s. 10.

¹¹² Tekin-Bilginer, *Eşrefoğulları*, s. 12; Dr. Nazmi, *Sıhhi Coğrafya*, s. 153.

¹¹³ Mustafa Arslan-Oktay Nar, "Beyşehir'de Halk Kültürü", *Konya Ansiklopedisi II*, Konya 2011, s. 107.

Göl çevresinde suya kutsiyet atfedilen bir inanış vardır. Nitekim su gibi tabiat unsurlarını kutsal gören M. Ö. İkinci bin yıl uygarlıklarının yaptırdığı Eflatun Pınar Hitit Kutsal Su Havuzu Anıtı bir açık alan kutsal su anıtıdır¹¹⁴.

Beyşehir Gölü yöre halkının sosyal hayatında bir takım efsanelere, hikâyelere konu olmuştur. “Küladası Efsanesi”, “Gölde Yürüyen Kervan Efsanesi” yörede en çok bilinen efsanelerdendir. Küladası Efsanesi’ne göre;

“Eşrefoğlu beylerinden birinin oğlu bir gün süre avına çıkmış. O zamanlar göl bugünkü biçimine gelmemiş; göllenme yalnızca Anamaslar’ın eteklerinde imiş. Beyşehir’in kıyıları ovalıkmış ve Kaşaklıboğazi’nden gelen bir ırmak, yedi gözlü Beyşehir Köprüsü’nü geçerek Seydişehir Gölü’ne dökülürmüş. Beyin oğlu yeni evlendiğinden av, damat onuruna düzenlenmiş. Delikanlı yaman bir atıyla kanadı-kırma bir talgan kuşu vurmuş. Şahini üstten çullanmış, tazısı alttan kopurtmuş, kendisi de at salmış, kuşun üstüne. Fakat kuşun düştüğü gömük, meğer bir düden imiş. Hepsi de dalmışlar dipsiz obruğa. Dalış o dalış; boğulup gitmiş, elleri kınalı toy damat. Arkasını yasa boğmuş, beylik halkı ardından günlerce yaş döküp yas tutmuş. Günler sonra beye, oğlunun parmağı taşlı yüzüklü ve elleri kınalı cesedinin, Manavgat Çağlıyanı’nda ortaya çıktığı bildirilmiş. Meğer göl düdeninin suyu, yeraltından Manavgat Çağlıyanı’na akıp dökülmekte imiş.

*Bey yiğit oğlunu yutan o kanlı düdeni kapattırmayı murat etmiş. Beyliğin ikiyüzü aşkın köyüne salmalar salınmış. Herkes saman, kül, yapağı ve ardıc ağaçları taşımış, kanlı düdene. Çürümesin diye alta ardıçlar konmuş; bunların üstü kül ve ötekilerle iyice doldurulmuş. Öyle ki kocaman bir yığma tepe oluşmuş. Sonradan göl suları yükselince de bu koca tümsek ada olmuş. Adına da Küladası demişler. Söylendiğine göre bu koca düdenin kapatılması ile gölün su kaçağı azalmış ve gölalanı giderek büyüyüp bugünkü durumuna gelmiş.”*¹¹⁵

¹¹⁴ Hasan Bahar-Hatice Gül Küçükbezci, “Eflatunpınar Anıtı”, *Konya Ansiklopedisi III*, Konya 2012, s. 165; Murat Turgut, “Hitit Dini Düşüncesinde Kutsal Mekânlar (M. Ö. 1650- M. Ö. 1250)”, *SÜSBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2013, s. 127; Bu dönemde Anadolu’da suyun kutsallığını betimleyen pek çok yazıt ele geçirilmiştir. Bu metinlerden suyu kutsamak için yapılan dini ritüeller ve suyu kirletenlere verilen cezalar hakkında bilgi edinmekteyiz, Ahmet A. Tırpan, “Konya Civarındaki Hitit Su Anıtları”, *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 70.

¹¹⁵ Bu efsanenin çeşitli anlatımları vardır. Bunlardan birinde; “*Bölgede yaşayan bir beyin kızı vardır ve bu kız, arkadaşlarıyla birlikte Anamas Dağları’ndan inen suların yeşerttiği ovadaki bir su kıyısında eğlenirken kendisini düdene kaptırır ve kaybolur*”, Bir diğer efsaneye göre bir av sırasında yakaladığı ördeğin (geyiğin) peşinden suların içine giren beyin oğlu düdene kapılır ve kaybolur. Her iki efsanede de bu duruma çok üzülen bey, halkı kül ve yün vergisine tabii tutar ve düden kül ve yünlerle kapatılır. Düdenin kapanmasıyla birlikte suların aktığı bu ova, suların gidecek yer bulamaması üzerine dolmaya başlar ve bugünkü Beyşehir Gölü oluşur, Göde, “Göl Efsaneleri”, s. 243; Göde, “Göl Efsaneleri”, s. 243; Kül adası efsanesinin farklı bir varyasyonu da şöyledir; “Yeşildağ’dan Eşraf denilen su ovayı sular gider düdene dökülürmüş. Düdeni tıkamak için ahali bir araya gelmiş ve urban derileri toplamış, içine taş doldurup, topladıkları küllerle içeriye basmışlar. Bunun için ardıc ağaçlarıyla derileri düdene sıkıştırarak doldurmuşlar.”, Hüseyin Muşmal tarafından 22.7.2013

Bu efsaneye göre, oğlunun ölümüne üzülen bey, halkını bu düdenin kapatılması için vergiye bağlar. Her haneden üç yapağı ve beş teneke kül getirecektir. Halk bu vergi makbuzlarının hala varlığından söz etmektedir¹¹⁶. Ancak yapılan bir araştırmada Kısıtlan, Tolca ve Budak köylerinde bahsedilen bu belgelere rastlanılmamıştır. Bunun yanı sıra Budak'ta kıyıya yakın Yeter Tepesi'nden söz edilerek burasının Küladası'nı doldurmak için getirilen kül, yapağı ve ardıç gibi malzemelerin depolandığı bir yer olduğu iddia edilmektedir. Rivayete göre ne zaman ki düdeni kapatmak için yeterince doldurma yapılmış, "Artık Yeter!" denilerek, bu depodan daha fazla dolgu malzemesi alınmasına son verilmiş, buraya yığılan malzemelerden zamanla oluşan tepeye de "Yeter Tepesi" adı verilmiştir¹¹⁷.

Bölgede anlatılan Kül Adası Efsanesi'nin farklı bir anlatımı da şöyledir;

*"Eski devirlerde bir beyin kızının düğün alayı gölden giderken bir düdene rastlar ve düden gelin alayını yutar. Bu duruma çok üzülen bey ve adamları başka birinin başına bu felaketin gelmemesi için topladıkları taş, ot ve küllerle bu düdeni tıkarlar ve üstünde küçük bir ada meydana getirirler ve Kül Adası ismini verirler"*¹¹⁸.

Bölgede Beyşehir Gölü'nün donması ile alakalı bir efsane söylenegelmektedir. "Göl Üzerinden Yürüyerek Geçme Efsanesi" ne göre;

*"Beyşehir Gölü, kışın çok şiddetli ve uzun sürdüğü bir yılda tamamen donup bir buz tabakasıyla örtülmüş. Kalın buz tabaka üzerine bir de kar yağınca, göl âdeta beyaz bir çöl görünümünü almış. Durumdan da habersiz olan bir yörük kervanı develerle Anamaslardan Beyşehir'e doğru yola çıkmış. Dağı indikten sonra çöle girdiklerini sanan kervancılar, gölü bir baştan bir başa (Batıdan doğuya) geçerek Beyşehir'e gelmişler. Beyşehirililer şaşkınlıkla gölün üzerinden nasıl ve ne cesaretle geçtiğini sorunca bu sefer kervancıbaşı şaşırmış ve "Ne, burası çöl değil de göl müydü?" demiş. Gerçeği öğrenince de kazasız belasız gelebildikleri için Allah'a dua etmiş, şükretmiş. Ve oracıkta develerden birini kurban etmiş..."*¹¹⁹

tarihinde Moruk Mehmet (Mehmet Sağlam) ile yapılan mülakat; Küladası'nın oluşumuyla ilgili başka bir rivayete göre, ada Eşrefoğulları'ndan önce, Hititler zamanında bu düdenden giden su şimdiki Konya Ovası'nın bulunduğu yerde bir göl oluşturmaktaymış. Küladası'nın bulunduğu yerdeki düden kapatılınca Konya'ya giden suyun önü kesilmiş ve böylece Beyşehir Gölü oluşmuş, Tayfun Atay, *Göl ve İnsan (Beyşehir Gölü Çevresinde Doğa-Kültür İlişkisi Üzerine Antropolojik Bir İnceleme)*, Ankara 2005, s. 162; Ayrıca bkz. Konyalı, *Beyşehir*, s. 109vd.

¹¹⁶ Göde, "Göl Efsaneleri", s. 230.

¹¹⁷ Atay, *Göl ve İnsan*, s. 162.

¹¹⁸ Bildirici, *Su Yapıları*, s. 249.

¹¹⁹ Bu efsane Anadolu ve Türk dünyasındaki diğer birçok gölümüzle ilgili olarak anlatılanlarla benzerlik taşımaktadır, Aziz Ayva, "Beyşehir Gölü Üzerine Anlatılan 'Göl Üzerinden Yürüyerek Geçme' Motifi Üzerine", *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 77 vd.; Beyşehir Gölü'nün donmasıyla ilgili yakın zamanda tekrar eden bir hadise olmuştur. 2007 yılında Hacı Akif

Rivayete göre; bu olayın üzerinden beş sene geçtiğinde, devenin kurban edildiği yerde köy halkından beş kişi ölmüş. Daha sonraki her beş sene de beş kişiden az olmamak üzere aralarında köy halkının da bulunduğu kişiler boğularak ölmüşler. Günümüzde uygulanan göle kurban kesme âdetinin altında bu efsanenin yattığını düşünülmektedir. Her sene göle kesilen kurban etleri pişirilerek pilavla birlikte Beyşehir halkına dağıtılır. Bunun dışında balıkçılar da av mevsimi geldiğinde balık bol olsun, başımızın sadakası olsun diyerek göle kurban keserler¹²⁰.

Göl ile alakalı efsanelerden biri de “Amozon Efsanesi” dir. Efsaneye göre;

“Önasya seferine çıkan ünlü Makedonya Kralı Büyük İskender, ordularıyla Beyşehir’de kendi adıyla anılan İskender Bağları’nda konaklamış. O zamanlar Anamas Dağlarının eteklerinde göllenmiş bulunan Beyşehir Gölü’nün öte yakasında, Amazonlar denilen kadın savaşçılar yaşamış. Kral, onların kendisine boyun eğmelerini istemiş; fakat elçisini geri çevirmişler. Büyük İskender buna çok kızmış ve Amazonların üzerine asker göndermiş. Amazonlar, uzun süre, İskender’in güçlü askerlerine karşı savaşmışlar. Ama bakmışlar ki; yenilip esir olacaklar, Anamaslarda gölün kıyısında, kapalı bir yer altı obruğunda dökülen bir çağlayanın düdeninin koca kayalar yuvarlayıp kapatmışlar ve düşmanın ardından girdikleri vadiyi sular basmış. İskender’in askerleri azgın sular karşısında helak olmuşlar. Ancak, Amazonlar kötü sonlarını tahmin ettiklerinden, kendilerini de bu sulara atarak tutsak olmaktansa, ölmeyi yeğlemişler. Onların bu onurlu ölümleri, İskender’i çok duygulandırmış. Anılarını yaşatmak için yurtlarına Amazonlar adını vermiş ve bu Amazonlar giderek Amanoslar ve ardından Anamaslar adını almış. Bir başka anlatıma göre, kendilerini göle atan Amazonlar, boğulmayıp gölde balık olmuşlar ve bu güzel balıkların adı zamanla Amazan ve ardından Sazan olmuştur...”

Sazan “sazcıl” anlamındadır. Ancak, bölgede Amazonların yaşamadıkları tahmin edilmektedir¹²¹.

Adası’ndan koyun sürüleri buz tutmuş göl üzerinden Yeşil Dağ beldesine götürülmüştür, http://www.haberkonya.com/haber/6372/Beysehir_golunde_yuruyen_kervan_efsanesi.html, (Erişim Tarihi; 28.11.2013); Bir Rivayete göre de; Bu devenin kesilmesinden sonra Beyşehir Gölü her yıl kendine kurban almaktaymış; Göde, “Göl Efsaneleri”, s. 243.

¹²⁰ Zeynep Asiye Samancı, “Konya/Beyşehir İlçesindeki Manevi Halk İnançlarına Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Bir Yaklaşım”, *SÜSBE* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2008, s. 7vd.

¹²¹ Eyüboğlu, *Beyşehir*, s. 162 vd.; http://tr.wikisource.org/wiki/Angut_Kuşu_Efsanesi (Erişim Tarihi; 28. 11. 2013); Beyşehir ve Eğirdir Göllerinin eski çağlarda birleşik olduklarına ilişkin de efsaneler bulunmaktadır, geniş bilgi için bkz. Halil Altay Göde, “Beyşehir ve Isparta Civarında Anlatılan Göl Efsaneleri, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 245 vd.; Beyşehir Halk Eğitim Merkezi, “Milli Gelenek ve Göreneklerimiz”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 268.

Beyşehir Gölü'nde yaşayan yöreye özgü angut kuşu bir efsaneye de konu olmuştur. Efsaneye göre;

“Beyşehir'in kıyı köylerinden birinde yaşlı bir balıkçı varmış. Kendi yaptığı kayığı ile kış demez, yaz demez gölde balığa çıkar; geçimini bu yolla sağlarmış. Yaşlı balıkçı, birgün avcıların yaraladığı bir angut kuşuna rastlamış. Bakmış ki kuşcağız ağır yaralı, ölecek; onu yakalayarak yarasını sarıp, iyileştirmiş. O günden sonra dost olmuşlar, yaşlı balıkçı ile angut kuşu. Balıkçının gölde balığı salınırken, kuş gelip onun omzuna, başına konarmış.

Soğuk ve fırtınalı bir kış günü bizim balıkçı yine ava çıkmış. Ancak dalgalar bir süre sonra öylesine azmış ki, köhne kayığı parçalanıp batmış; kendini yüzerek bir adaya zor atmış. Kar da yağmaya başlamış. Yaşlı balıkçı, sığındığı taş kovuğunda ıslak elbiseleri ile neredeyse donacakmış. O sıra dostu angut kuşunun yanındaki bir ağacın dalına tüneyerek acılı gözlerle kendine baktığını, cıvıladığını görmüş. İhtiyar, kuşa varıp balıkçılardan yardım getirmesini söylemiş. Bunun üzerine kuş, pırradak uçup uzaklaşmış. Balıkçılar, kıyıda bir avcı kulübesine oturmuşlar, yaktıkları ateşte ısınıp, sohbet ediyorlarmış. Uçarak içeri giren kuş, önce çırpına çırpına dolanmış ve sonra yanan ateşli bir dal parçasını gagasına alarak uçup gitmiş. Ateşi, götürüp yaşlı balıkçının önüne bırakmış. Balıkçı, hemen tutuşturduğu dal parçası ile ısınıp, donmaktan kurtulmuş. Ölümünden dönen balıkçı; dua etmiş, demiş ki; “her kim angut kuşuna tüfek atarsa tüfeği parçalansın” Duası kabul olası imiş. Bu yüzden avcılar, angut kuşuna tüfek atmazlar; atarlarsa tüfeklerinin parçalanmasından korkarlarmış.”¹²²

Beyşehir Gölü'deki Kızkalesi Adası ile ilgili de efsaneler söylenegelmektedir. Efsaneye göre; “Kızkalesi Adası, ünlü Kubadabad saltanat kentinin haremliği imiş. Adada; çevresi surlarla çevrili bir kale ile, birbirinden güzel köşklerin ortasında yüksek bir kule varmış. İşte bu kulede, halayıkları ile birlikte, güzeller güzeli olan, Selçuklu Sultanı'nın biricik kızı yaşarmış. Sultan düşünde (başka bir anlatışa göre falında) sevgili kızının yılan sokmasından öleceğini göresi imiş. Yaptırdığı bu kale ve kuleye kızını bunun için kapatmış. Öyle ki, kuleye yılan girmesin diye, beton borularla, Anamaslar'da yer alan Malanda Mevkisindeki saraydan adaya, su ve süt akıtılmış. (Anılan iki sıra beton borunun kalıntıları günümüze kadar gelmiştir.) Böylece yıllar yılı kovalamış ve günlerden bir gün güzel sultan ateşlere düşüp, hastalanmış. Ülkenin en ünlü hekimler zor bulmuşlar devasını. Sevgili sultan yeniden sağlığına, mutluluğuna kavuşmuş, iyileşmesini kutlamak için armağanlar yağmaya

¹²² Eyüboğlu, *Beyşehir*, s. 165; Başka bir efsaneye göre angut kaynanasının geçimsizliğine dayanamayıp kuş olan gelindir, http://tr.wikisource.org/wiki/Angut_Kuşu_Efsanesi, (Erişim Tarihi; 28.11.2013)

başlamış. Yaşlı bir köylü kadın da bir sepet üzüm getirmiş. Meğer üzümlerin içinde bir küçük yılan yok mu imiş? Yılan o gece kan uykuya dalan güzel sultanı sokup öldürmüştü. ”

Başka bir Kızkulesi efsanesi ise şöyledir; “Sultan, çok sevip kışkırdığı güzel gözdesini Kızkulesi Adası’nın kulesine kapatmış. Sonra bir sefer çıkması gerekmiş. Birkaç yıl süren savaştan, ikinci başkenti olan Kubadabad’a dönünce ilk işi, kayığa atlayıp adanın yolunu tutmak olmuş. Fakat meğer sultanın yokluğunda gözdesi, balıkçı bir delikanlı ile sevişip bir çocuğu olmuş. Sultan adaya yaklaştığında, çocuk ağlaması, küçük adayı sarmış. Sultanın gazabından korkan halayıklar, hemen adanın baruthanesini ateşe vermişler; hepsi alev alev yanmışlar; kuleyle birlikte havaya uçmuşlar.”¹²³

Bölgedeki yer adlarından atasözlerine Beyşehir Gölü ve onun kollarının tesirleri görülmektedir¹²⁴. Mesela göl suyu yöredeki yer adlarını da etkilemiştir. Başgöze, Damlapınar, Gökçekuyu, Gönen, Kurucaova, Üçpınar gibi yerleşimlerin adlandırılmasında hidrografik özellikler etkili olmuştur¹²⁵. Beyşehir Gölü’nün konu olduğu bir atasözü şöyledir; “Ayakucun göl, başucun pınar olsun”¹²⁶. Ayrıca Beyşehir Gölü köprü, su değirmenleri gibi maddî kültür unsurlarını oluşturan yapılar da ortaya çıkarmıştır. Nitekim Konya Vilayeti Sınamelerinde Beyşehir Gölü’nden çıkan ve Suğla Gölü’ne dökülen Beyşehir Çayı üzerinde 20-30 değirmenin bulunduğru geçer¹²⁷. Hatta dünyaca ünlü Eşrefoğlu Camii’nin de Beyşehir Gölü kıyısında kurulması ve eşsiz ağaç işçiliğinin de göl ile alakası olduğru söylenebilir¹²⁸. Yine şimdiki Beyşehir Regülatörü en güzel ve en önemli su anıtı yapısıdır. 1912–1913 yılında Konya Ovası Sulama Şebekesi ile birlikte Anadolu–Bağdat Demiryolu Şirketi tarafından

¹²³ Mehmet Erol, “Beyşehir Gölü Üzerindeki Kızkalesi ile İlgili Efsanelerin kaynakları”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 373; <http://beta.yenisafak.com.tr/yerel-haber/efsanesi-kadar-gizemli-bir-ada-kizkulesi-18.05.2009-186678> (Erişim Tarihi; 28.11.2013); Malanda Köşkü Dedegöl Dağı’nın hemen eteklerinde yer alır. Selçuklular zamanında I. Alaeddin Keykubat döneminde veziri Sadettin Köpek tarafından yaptırılarak burası çiftlik köşkü olarak kullanılmıştır. Yapılan kazılarda köşkün göle bakan yüzünde iki geniş künk çıkışı bulunmuş ve Kubadabad sarayına kadar döşenmiş bu künklerden birinden buz gibi kaynak içme suyu, diğerinden de süt akıtılarak Kubadabad Sarayına ulaştığı iddia edilir, Ozantürk, *Kurucaova*, s. 122vd.

¹²⁴ Beyşehir Gölü’nün konu olduğru hikâyeler de vardır, geniş bilgi için bkz. Alan, “Beyşehir”, s. 293.

¹²⁵ Sarı, “Yerleşim Adları”, s. 494.

¹²⁶ Beyşehir Halk Eğitim Merkezi, “Milli Gelenek ve Göreneklerimiz”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 269.

¹²⁷ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1300 Hicri Sene (1883)*, Def’a 16, Konya Vilayet Matbaası, s. 100; Diğer sınamelerde de bu bilgiler tekrarlanmaktadır, Bkz. Konya Vilayeti Sınameleri, H. 1301/1883, s. 90; H. 1302/1885, s. 66; H. 1303/1885 s. 180-181;1304/1887, s. 86; 1305, s. 87; 1306, s. 90; 1307, s. 80-81; 1310/1892, s. 326-327; 1312/1894, s. 400; 1314, s. 381-382; 1317/1899, s. 326-327; Ayrıca 1330 yılında 80 su değirmeni vardır, 1330 mali sene, s. 652; Ali Cevad, *Coğrafya*, s. 188.

¹²⁸ Eşrefoğlu Camii hakkında geniş bilgi için bkz, Ahmet Efe, *Eşrefoğlu Cami ve Külliyesi- Beyşehir*, Konya 2012, 67vd.

yapılan regülatör¹²⁹ hem baraj hem de köprü görevi görmektedir. Eşik kotu 1121,03 m olan regülatörün inşası ile Beyşehir Çayı kontrol altına alınmıştır¹³⁰. 15 gözlü olan bu regülatör bugün DSİ tarafından KOP kapsamında Beyşehir Gölü’nden alınan sular Apa Barajı’nda birikmektedir¹³¹.

II. BEYŞEHİR GÖLÜ ADALARI

A. Göldeki Adaların Genel Özellikleri

Adaların tarih boyunca fonksiyonel olarak farklı kullanım olanakları olmuştur¹³². Bazı dönemlerde suçlular için bir hapisane görevi görmekte iken, bazı dönemlerde de insanlar için sığınılacak bir yer olmuştur. Matvejevic adalardan “yalnızlık ve ayrılık” simgeleri olarak söz eder¹³³.

Adalar yerleşim özellikleri, ekonomik fonksiyonları ve stratejik konumlarına göre ana karadan farklılık göstermektedirler. Deniz ve göllerde bulunan adalar arasında da şüphesiz farklılıklar vardır. Denizlerdeki adalar daha büyük ve stratejik öneme sahip oldukları için göllerdeki adalardan farklı beşerî ve ekonomik yapıdadır. Göllerdeki adalar ise daha çok ait oldukları devlet için yerel beşerî ve ekonomik farklılıklar göstermektedirler¹³⁴.

Beyşehir Gölü’nde yaklaşık irili ufaklı 27 ada ve 10 adet kayalık vardır¹³⁵. Bunlar, çukur bir sahanın sular altında kalmasıyla oluşan yükseklikler, sırtlardır. Oldukça arızalı ve yüksek olan bu adalar kenar kıvrımlarına ait strüktürel şekillerdir¹³⁶. Göldeki adaların çoğu

¹²⁹ 1124 radye kotunda Beyşehir İsale kanalının başlangıcında kanala su vermek için kesme taştan yapılmıştır. Köprü görevi de yapmaktadır. 42 m uzunluğunda, 15 adet 1. 5 m lik hareketli kapağı vardır, Bildirici, *Su Yapıları*, s. 110; bkz. Resim 25. Beyşehir Köprüsü yapılmadan önce nehir üzerinde tamire muhtaç, bakımsız sekiz on gözlü büyük bir köprü bulunmaktaydı, *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1300 Hicri Sene (1883)*, Def’a 16, Konya Vilayet Matbaası, s. 100; Diğer salnamelerde de bu bilgiler tekrarlanmaktadır, Bkz. Konya Vilayeti Salmeleri, H. 1301/1883, s. 90; H. 1302/1885, s. 66; H. 1303/1885 s. 180-181; 1304/1887, s. 86; 1305, s. 87; 1306, s. 90; 1307, s. 80-81; 1310/1892, s. 326-327; 1312/1894, s. 400; 1314, s. 381-382; 1317/1899, s. 326-327; Muşmal, “XIX. Yüzyıl Beyşehir”, s. 215.

¹³⁰ Muşmal, “Beyşehir Gölü”, s. 224.

¹³¹ Kazancı, *Beyşehir*, s. 11.

¹³² Deniz ya da göl suları ile çevrili, genellikle karadan daha küçük olan kara parçasına ada denir, Reşat İzbirak, *Coğrafya*, s. 2.

¹³³ Dil kökeni araştırmacıları Yunanca ada anlamına gelen “nesos” ile Hint-Avrupa kökenli “yüzen şey” anlamına gelen bir sözcük arasında bağ kurarlar. Latince ve Roman dilinden gelen “insula”, “isola”, “île” gibi sözcüklerin asıl kökenleri bilinmiyor. İtalyanca “isolare” yüklemi pek çok dilde benimsenmiştir ve isola-ada sözcüğü ile ilişkilidir, Predrag Matvejevic, *Akdeniz’in Kitabı*, (Çev. Tolga Esmer), İstanbul 2004, s. 190.

¹³⁴ Yazıcı- Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 33 vd.

¹³⁵ Atalay, *Jeomorfoloji*, s. 101.

¹³⁶ İnandık, *Göller*, s. 29; Gölün batısındaki adalar tektonik karakterli bir oluşumla meydana gelirken, doğudaki adalar Üst Pliyosen yaşlı göl formasyonlarından oluşur. Bu durum adaların oluşumundaki iki farklı jeomorfolojik evrimin varlığını göstermektedir, Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 36; Adaların jeolojik oluşumları hakkında geniş bilgi için bkz. Biricik, *Beyşehir Gölü*, s. 112.

gölün kuzeybatı köşesine doğru, Çiçek Dağı önlerine ve kıyı yakınlarında toplanmıştır¹³⁷. Gölde su seviyesine göre ada sayısı da değişmektedir¹³⁸. Beyşehir Gölü adaları göl suyunun gittikçe azalmasından ciddi şekilde etkilenmektedir. Örneğin, Karaada¹³⁹ ve Kızıl Ada da seviyedeki düşüş kendini daha çok belli eder. Bu adalar gittikçe büyümekte; eski kıyı çizgileri giderek içeride kalarak çevreleri çorak birer kuşakla kaplanmaktadır¹⁴⁰. Küçük olan adalar birer küçük tepe veya dağ gibidir, fundalıktır ve buralarda kış ve yaz hayvan otlatılır¹⁴¹. Adalardan 5 tanesi boştur. Diğerlerinde ise bir kısmı ormanlık, bir kısmında ziraat ve hayvancılık yapılır¹⁴². Adalarda bulunan ardıç ormanları civar köylerin odun ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak kesimler kaçak ve bilinçsiz yapıldığı için yakın gelecekte yörede bitki örtüsünün yok olmasından kaynaklanan erozyon problemleriyle karşı karşıya kalabilir¹⁴³. Adalarda yağışın fazla olduğu yerlerde görülen ve tahıl tarımı yapılabilen kırmızı kestane renkli toprak örtüsü görülmektedir¹⁴⁴.

Göl içerisindeki adalar, su kuşlarının yuvalanmaları ve kuluçkalanmaları açısından büyük önem arz eder. Adalar dalgıç türleri, kuğular, karabataklar, bazı balıkçıl türleri ve ördekler için kışlama ve kuluçka alanıdır¹⁴⁵. Helimin, Akburun, Yılan, Kum (Hun), Çeçen, Eşek, Kara Ada, Kızıl Ada ve Hatibin Adası, Mada, Gölkaşı (Kıstıfan), İğdeli, Aygır, Tavşanlı, Orta Ada, Hacı Akif, Keltaş, Kızkalesi adalarında 3'ü kurbağa, 2'si kaplumbağa, 5'i kertenkele ve 4'ü yılan olmak üzere toplam 14 hayvan türü tespit edilmiştir. Adalarda tespit edilen 14 tür, Anadolu ve denizlerimizdeki adalarda da yayılış göstermektedir. Coğrafik olarak hem karadan hem de birbirinden izole olan Beyşehir Gölü adalarındaki herpetofauna, Anadolu ve denizlerimizdeki adaların herpetofaunası ile benzerdir¹⁴⁶.

¹³⁷ Konyalı, *Beyşehir*, s. 389.

¹³⁸ Saraçoğlu, *Göller*, s. 311.

¹³⁹ Bu ada bugün Kurucaova Kasabası sınırları içinde yer alır, Hasan Ozantürk, *Tarihten Bugüne Bütün Yönleriyle Kurucaova*, Konya 2007, s. 77.

¹⁴⁰ Tarhan, "Beyşehir", s. 93.

¹⁴¹ Saraçoğlu, *Göller*, s. 311; Şemseddin Sami, *Kâmusu'l-A'lâm*, s. 334.

¹⁴² Ali Cevad, *Coğrafya*, s. 189.

¹⁴³ Küçüköyük, "Beyşehir Gölü", s. 277; adalarda orman vejetasyonu hakim bitki örtüsüdür. Adalarda 938 ha. Orman bulunmaktadır, Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 38.

¹⁴⁴ Verimlilik açısından bu topraklar 5. ve 7. Sınıf araziler durumundadır, Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 38.

¹⁴⁵ Kırış, "Koruma Alanı", s. 636.

¹⁴⁶ Mehmet Öz-Mehmet Rızvan Tunç-Mustafa Yavuz-Serdar Düşen, "Beyşehir Gölü'ndeki Adalarda Gözlenen Kurbağa ve Sürüngen Türleri", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, s. 397; Kızkalesi adasında amfibi ve sürüngen türleri bulunmamaktadır. Bunun nedeni olarak adayı üreme ve konaklama amaçlı olarak kullanan marti ve karga türlerine ait popülasyonların çok yoğun olmasına bağlanabilir, Öz vd., "Beyşehir Gölü", s. 398; Adalarda, tamamı ilk defa kaydedilmek üzere üç kurbağa, beş kertenkele ve dört yılan türü tespit edilmiştir, Mustafa Küçüköyük, "Beyşehir Gölü ve Çevresinin Biyolojik Özellikleri" *Konya Ansiklopedisi II*, Konya 2011, s. 129.

Beyşehir Gölü ve çevresinde olduğu gibi su baskınları ve hastalıklar adalardaki iskân etkilemiştir. Nitekim Beyşehir Gölü su seviyesinin yükselmesi sonucu pek çok ada sular altında kalmaktadır. Ayrıca bazı adalar, ağır havasından dolayı da gayr-i meskûndur¹⁴⁷. Bununla birlikte adalardaki iskân hadiselerine dair gerek arkeolojik verilere gerekse yazınsal metinlere sahip bulunuyoruz.

Adalardaki iskân ve ekonomik faaliyetlere geçmeden önce gölde bulunan adaların fizikî konumları tanıtmak yerinde olacaktır. Ancak adaların en büyüğü 2820 dekar ve en küçüğü de yarım dekar alanındadır. Bu yüzden burada sadece 5 dekardan büyükleri ele alınacaktır. Günümüzde çoğunun mülkiyeti Kamunun, birkaç tanesi de özel kişilerindir. 6 tanesinin alanı 1000 dekardır, 11'inin alanı da 100 dekardan daha büyüktür. Beyşehir Gölü'nün 1993 yılında Milli Park ilan edilmesiyle göldeki Orta Ada, İğdeli Ada, Aygır, Mındıras ve Hacı Akif Adaları sit alanı olarak belirlenmiştir¹⁴⁸.

Beyşehir Göl'ünde, Mada Adası, Hacı Akif Adası, İğdeli Ada, Orta Ada, Kes Adaları, Aygır Adası, Kızılada, Çeçen Adası, Gölkaşı Adası, Eşek Adası, Akburun Adası, Kirse Adası, Kız Kulesi, Höyük Adası, Mındıras Adası, Kül Adası, Kara Ada, Tek Ada (Tavşanlı Ada)¹⁴⁹, Taşlı Ada (Helim Adası)¹⁵⁰, Kum Adası, Geyik Adası¹⁵¹, Keltaş Adası¹⁵², Yılan Adası¹⁵³, Kuşkondu Adası (Mezar Höyük) başlıcalarındandır¹⁵⁴.

B. Başlıca Adalar

Mada Adası; Fatih Sultan Mehmet adına Beyşehir vakıflarını tespit eden defterlerde bu adanın adı “Mado”, daha sonraki kaynaklarda ise “Made” ve “Mada” şeklinde geçmektedir. İ. Hakkın Konyalı Gayr-i İslamî dönemindeki ismi bilinmemekle birlikte eğer

¹⁴⁷ Nazmi, *Sıhhi Coğrafya*, s. 143; Ali Cevad, *Coğrafya*, s. 189.

¹⁴⁸ Bu adalarda küçükbaş hayvancılık yasaklanmış, bu durum ise adalarda büyükbaş hayvancılığın yaygınlaşmasına neden olmuştur, Yazıcı-Arbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 39; Ayrıca bkz. Tablo?

¹⁴⁹ Alanı 63 dekar ve Yüksekliği 1177 metredir. Günümüzde Kurucaova Kasabası dahilindedir, Ozantürk, *Kurucaova*, s. 77.

¹⁵⁰ Alanı 60 dekar ve yüksekliği 1154 metredir. Bugün Kurucaova Kasabası sınırları dahilindedir, Ozantürk, *Kurucaova*, s. 77.

¹⁵¹ Alanı 15 dekardır. Tamamen kayalık halindedir. Bugün Kurucaova Kasabası sınırları dahilindedir, Ozantürk, *Kurucaova*, s. 77.

¹⁵² Alanı 10 dekar ve 1145 metre yüksekliğe sahiptir. Bugün Kurucaova Kasabası sınırları içindedir, Ozantürk, *Kurucaova*, s. 77.

¹⁵³ Bkz. Resim 10.

¹⁵⁴ Yapraklı Ada, Sivri Ada, Mındıras Ada, Eyikler Adası, Ardıçlı Ada, Ladinli Ada, Camız Adası, Afrika Adaları, Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 11 vd.; Serpil Önder- Seraç Güngör-Ahmet T. Polat, “Ekoturizm; Beyşehir Gölü ve Yakın Çevresi Örneğinde Değerlendirilmesi”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 678; Adaların göldeki konumları için bkz. Harita 5.

gayr-i İslami bir isimden geçmiş ya da tahrif edilmiş değilse Farsça “dişi hayvan” anlamına gelen “Made”, kelimesi bu adaya isim olarak verilmiş olabileceğini ileri sürmektedir¹⁵⁵.

Mada Adası, 8220 hektar alanıyla Beyşehir Gölü’nün en büyük adası olup, gölün kuzeybatısının en sonundadır. Şarkıkaraağaç’a uzaklığı 35 km’dir. Sahile 800 metre kadar uzaklıktadır¹⁵⁶. Adanın kuzeyinde Küçükkilise Adası ve karşısında Şarkıkaraağaç’a bağlı Gedikli Köyü bulunmaktadır¹⁵⁷. 800-900 dönüm ekilir arazisi olan adanın, geri kalanı ardıç ve pürnaç ağaçları ile ormanlı bir dağ halindedir. Adada meşe, ardıç gibi doğal bitki türlerinin yanında, kavak ve söğüt ağaçları da vardır¹⁵⁸. İ. H. Konyalı, Mada Adası’nda at, sığır, koyun beslendiğini, atların adaya yüzdürülerek geçirildiğini söyler¹⁵⁹.

Türkiye’nin göl ortasında yaşam olan tek adasıdır. Öncelikle ana karaya yakınlığından dolayı yerleşim için seçilmiş olmalıdır. Mada Adası’na 1866’da 30-40 hane kadar Rus Kazak’ı yerleşmiştir¹⁶⁰. Tarihi verilere göre Rus Kazaklarından önce adada gayrimüslim Türklerin yaşadığı bilinmektedir. Kazakların bu adayı terk etmeleriyle birkaç Çeçen ailesi adaya yerleştirilmiştir. Mada Adası’na Çeçenlerden sonra ise Tırtar ve Ötkünlü aşiretleri yerleşmiştir¹⁶¹.

Mada Adası 1945 yılına kadar Beyşehir ilçesine bağlı iken bu tarihten sonra Gedikli Köyü’ne bağlanmış ve Gedikli Köyü’nün Kumluca Adası veya mahallesi olarak bilinmektedir¹⁶². Mada Adası’nda yerleşim kıyıdaki Gedikli Köyü ile yakın ilişki içindedir.

Hacı Akif Adası; Adalar kümesinin güneyinde yer alan Hacı Akif Adası 2650 hektarlık alanıyla en büyük ikinci adadır¹⁶³. İsmi aslen Hoyranlı olan ve Beyşehir’deki ünlü tarihî evin sahibi olarak da bilinen Hacı Akif Efendi’den almıştır¹⁶⁴. En yüksek noktası, “Büyükdağ”dır. Sazlıklar adayı etrafındaki kayalıklarla birleştirmektedir. Sarkıt ve diktileriyle ünlü 100 km uzunluğundaki “Adaini Mağarası” ile birlikte Roma dönemine ait önemli

¹⁵⁵ Konyalı, *Beyşehir*, s. 391 vd.

¹⁵⁶ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 93, bkz. Resim 1.

¹⁵⁷ Konyalı, *Beyşehir*, s. 392.

¹⁵⁸ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 93; Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 39.

¹⁵⁹ Konyalı hayvanların adaya geçirilme şeklini şöyle anlatır; “hayvanlar kuyruklarından birbirlerine bağlanırlar, kayıkta bulunanlar ilk atın yularından tutarak göle çeker, böylece diğer hayvanlar da yüzerek adaya geçerlermiş.”, Konyalı, *Beyşehir*, s. 392.

¹⁶⁰ Ali Cevad, *Cografya*, s. 189.

¹⁶¹ Ömer Görür (D. 1966) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkıkaraağaç/Gedikli Köyü’nde yapılan mülakat; Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 94.

¹⁶² Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 94.

¹⁶³ Tapu kaydına göre ada 5000 dönümdür, Konyalı, *Beyşehir*, s. 404; bkz. Resim 2.

¹⁶⁴ İ. Hakkı Konyalı, adanın Hacı Akif’e ait olduğunu söyler, Konyalı, *Beyşehir*, s. 404.

kalıntılar bulunmaktadır¹⁶⁵. “Bademlik” denilen yerde eski yapı döküntüleri ve bunların içinde üzerinde Yunanca ve Latince kitabe bulunan taş parçaları bulunmaktadır¹⁶⁶.

Adada ardıç, meşe, akçaağaç, dişbudak ağaçları yer alır¹⁶⁷. Böcek türleri bakımından zengin olan adada bir dönem geyik, pekin ördeği ve sülün üretimi yapılmaktaydı¹⁶⁸. Orman Bakanlığı tarafından Milli Park alanı olarak ilan edilen ada, günümüzde Kurucaova Kasabası’nın sınırları içinde bulunmaktadır¹⁶⁹.

Orta Ada: Tepe noktası 1146 m. olan Orta Ada, İğdeli ve Aygır adalarının 200 metre açığında yer almaktadır¹⁷⁰. Bu ada 2500 dekar alanında olup, çoğunluğunun meşe, ardıç ve akçaağaç ağaçlarının oluşturduğu bitki örtüsüyle seyrek ağaçlı tepeleri vardır¹⁷¹. Tarım yapılan dar bir vadisi bulunmaktadır. Ayrıca ada üzerinde eski yapı kalıntıları da vardır¹⁷². Bu ada günümüzde Kurucaova Kasabası sınırları dahilindedir¹⁷³.

Aygır Adası: 1055 dekarlık alana sahip olan ve en yüksek noktası 1260 m olan adada kilise kalıntıları bulunmaktadır¹⁷⁴. Ardıç, meşe ve akçaağaç ağaçlarıyla kaplı olan adanın güney tarafları kayalıktır¹⁷⁵. İ. H. Konyalı, adada atların bulunduğunu ve buraya yüzdürülerek geçirilerek mevsim sonuna kadar burada kendi kendilerine otladıklarını söyler¹⁷⁶.

Kızılada; Beyşehir Gölü’nde bu isimde iki ada bulunmaktadır. İlkinde yaklaşık 815 dekar büyüklükte olan ada üzerinde hamam, mezar kalıntıları ve mağaralar bulunur¹⁷⁷. Diğer ada ise Kurucaova yakınlarında bulunur ve İkinci Kızılada olarak bilinir. Yaklaşık 110 dekar alana sahip olan adanın en yüksek noktası 1142 metredir¹⁷⁸. Bugün Kurucaova Kasabası’nın sınırları içinde yer alan Kızılada, Kurucaova halkının da ortak malıdır.¹⁷⁹

¹⁶⁵ Konyalı, *Beyşehir*, s. 403 vd.; Ümmügülsüm (Özkan) Ter-Sedef Eryiğit-Kadriye (Deniz) Topçu, “Beyşehir ve Yöresinin Alternatif Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 732; *Beyşehir’de Zaman, Tarih ve Doğa, Çevre ve İnsan*, 5 (16), Şubat 1994, s. 48-53.

¹⁶⁶ Konyalı, *Beyşehir*, s. 404.

¹⁶⁷ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 39.

¹⁶⁸ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 11.

¹⁶⁹ Ozantürk, *Kurucaova*, s. 77.

¹⁷⁰ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 11; bkz. Resim 4.

¹⁷¹ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 39.

¹⁷² Konyalı, *Beyşehir*, s. 403.

¹⁷³ Ozantürk, *Kurucaova*, s. 77.

¹⁷⁴ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12; bkz. Resim 4.

¹⁷⁵ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 39.

¹⁷⁶ Konyalı, *Beyşehir*, s. 403.

¹⁷⁷ *Beyşehir’de Zaman, Tarih ve Doğa, Çevre ve İnsan*, 5 (16), Şubat 1994, s. 48-53.

¹⁷⁸ Saraçoğlu, *Göller*, s. 311; bkz. Resim 13.

¹⁷⁹ Ozantürk, *Kurucaova*, s. 77.

Çeçen Adası: 595 dekar alanında olan Çeçen Adası'na "Terkenli, Aşağıağıl, Gavur Adası ve Hacı Osman Adası" da denir. Adada kavak, söğüt ve dut ağaçları görülür¹⁸⁰. Üzerinde tarihi yapı kalıntıları (Roma), hamam, ambarlar, yeraltı dehlizleri ve çiftlik evleri bulunmaktadır¹⁸¹. Uzun yıllar öncesinde Rumların bulunduğu ada, İstiklal Savaşı'nda gösterdikleri başarılarından dolayı Çeçenlere verilmiştir¹⁸².

Gölkaşı (Kıstıvan) Adası; En yüksek noktası 1138 m olan ada 565 hektar alana sahiptir¹⁸³. Gölkaşı'na 500 metre uzaklıkta olmasından dolayı sular azalınca yarım ada halini alır. Hayvan otlağı olarak kullanılan adada söğüt kavak ve dut ağaçları bol miktardadır¹⁸⁴. Kıstıvan Adası'nda, XVI. yüzyılın ilk yarısında Hristiyan Karaman Türkleri denilen kişiler yaşamaktaydı¹⁸⁵. XIX. yüzyılda ise bölgeye gelen seyyah F. Sarre, burasının Kır Stefan Köyü'nün isminden dolayı bir dönem Hristiyan yerleşim yeri olduğunu ileri sürmektedir¹⁸⁶.

Eşek Adası; 140 dekarlık bir alana sahip olan Eşek Adasının en yüksek noktası 1139 metredir. Seyrek de olsa ağaçlarla kaplı olan adada Selçuklu dönemine ait olduğu tahmin edilen köşk kalıntıları bulunmaktadır¹⁸⁷. Adanın kuzeyinde kasrın etrafını saran geniş bir surun yıkık rıhtımı bulunmakta ve duvarların sadece temeli görünmektedir. Rıhtımın solunda ardıc ormanın içinde tepede köşkün harabesi bulunmaktadır. Ancak İ. Konyalı, bu kasır mezar soyguncuları tarafından soyulduğunu ileri sürer. Konyalı, köşkün çinileri için dinamitle patlatılan köşk kalıntıları hakkında şunları söyler; "köşkün berhava edilen kısmındaki kemerli ve kubbeli olduğu kalıntılardan anlaşılan salonun eni 20, uzunluğu 30 m. idi. Kemerler tuğla ile diğer kısımlar muntazam taşla ve harçla yapılmıştı. Yapı tarzından, harcından ve çinilerinden bunun Kubadabad Sarayı ile yaşıt bir Selçuklu Kasrı olduğu anlaşıyor." ¹⁸⁸

Kalıntıların hiçbir yerinde buradaki yapıya ait kitabe yoktur. Konyalı, I. Alaeddin devri emirlerinden birine ait, aynı zamanda büyük sarayın öncü bir karakol kalesi olduğunu söyler¹⁸⁹.

¹⁸⁰ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 39; bkz. Resim 3.

¹⁸¹ *Beyşehir'de Zaman, Tarih ve Doğa, Çevre ve İnsan*, 5 (16), Şubat 1994, s. 50.

¹⁸² Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12.

¹⁸³ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12; bkz. Resim 9.

¹⁸⁴ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 39; Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12.

¹⁸⁵ M. Akif Erdoğan, *Beyşehir Sancağının 1584 Tarihli Nüfus Sayımı (Beyşehir, Seydişehir, Bozkır)*, EÜFEF yay., İzmir 2004, s. V

¹⁸⁶ Sarre, *Küçükasya*, s. 155.

¹⁸⁷ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12; bkz. Resim 7.

¹⁸⁸ Konyalı, *Beyşehir*, s. 391.

¹⁸⁹ Konyalı, *Beyşehir*, s. 391.

Akburun Adası; “Ömer Çavuş Adası” olarak da bilinen adada eski yapı kalıntıları ve mezar taşları vardır. En yüksek noktası 1128 m olan ada yaklaşık 60 dekarlık bir alana sahiptir¹⁹⁰. Adada kavak, söğüt ve dut ağaçları görülür¹⁹¹.

Höyük Adası; 20 dekarlık bir alana sahip olan adada mezar, kemik, çanak-çömlek kalıntıları bulunmuştur¹⁹².

Kül Adası; Kül Adası’nın en yüksek noktası yaklaşık 118 m ve alanı 10 dekar civarındadır¹⁹³. Adada kavak, söğüt ve dut ağaçları görülür¹⁹⁴. Sonradan doldurulduğu söylenen düdeni ve efsanesiyle ünlüdür.

Kirse Adası (Kilise Adası); 10 dekarlık bir alanıyla, Mada Adası ve Karaağaç’a bağlı Gedikli Köyü’nün arasında küçük, düz bir adadır ve Kirse Boğazıyla Mada Adası’ndan ayrılır¹⁹⁵. Bölgede halk eski binalara genellikle kilise dedikleri için bu adaya da üstündeki büyük yapı harabesinden dolayı “Kilise Adası” da demişlerdir¹⁹⁶. Yapılan saha araştırmasında görüşülen Gedikli Köyü muhtarı Ömer Görer bu yapının kilise olmadığını ve gözetleme kulesi olabileceğini söyler¹⁹⁷. Ada yabanî ördeklerin kuluçka alanıdır¹⁹⁸.

Mındıras Adası; Ada, Kubadabad Sarayı’nın kuzeyindedir. Gölün suyu çekilince burası bir yarımada halini alır. Çiçek Dağlarının önündedir. Yüzeyi ağaçlarla kaplıdır. Doğusu kayalıktır. Mağara ve antik kalıntılar bulunmaktadır. Ada yırtıcı kuşlarla doludur¹⁹⁹.

İbn Bibi’nin eserini tercüme eden Yazıcızâde Ali bu adanın güzelliğini şöyle tarif eder;

“Yeşil bir deniz tatlu nâmend-i şîr
Yüzü mevceden misl-i çini-i hazır
Cezîreydi içi yemiş-i bî şûmar
Hem ağaçlarıydı kamu meyvedâr”²⁰⁰

¹⁹⁰ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12; bkz. Resim 8.

¹⁹¹ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 39.

¹⁹² Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12.

¹⁹³ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 13; bkz. Resim 5.

¹⁹⁴ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 39.

¹⁹⁵ Konyalı, *Beyşehir*, s. 401; bkz. Resim 6.

¹⁹⁶ Konyalı, *Beyşehir*, s. 401.

¹⁹⁷ Ömer Görer (D. 1966) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkıkaraağaç/Gedikli Köyü’nde yapılan mülakat.

¹⁹⁸ Konyalı, *Beyşehir*, s. 401.

¹⁹⁹ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 13.

²⁰⁰ Yazıcızâde Ali, *Tevârih-i Âl-i Selçuk (Selçuklu Tarihi)*, (Haz. Abdullah Bakır), İstanbul 2009, s. 501; bu beytin anlamı ise şöyledir; “Süt gibi tatlı yemyeşil bir deniz. Yüzünün dalgaları Çin ipeklisi gibidir. bir ada ki içinde sayısız yemişleri var. Ağaçlarının hepsi meyvelidir.”, Konyalı, *Beyşehir*, s. 393.

Kızkalesi Adası; Kubadabad Sarayı'nın 3,5 km kuzeydoğusunda yer alır ve adanın alanı 5 dekadır; en yüksek tepesi 1138 m'dir. Üzerindeki tarihi kalıntılar Kubadabad sarayının harem dairesidir²⁰¹. Kayalık bir yapıda olan ada, ilk bakışta kalın harçlı duvarlarıyla birçok yapı kalıntısı da bulunmaktadır. M. Yavuz bu adaya asker kışlası demektedir. Ayrıca kale ile bu yapı arasında yer altından bir yol yapıldığını da söyler²⁰². Bir dönem 230 kadar kuş türünü barındırdığı için bir kuş cenneti durumundadır²⁰³. Ada bugün Kurucaova Kasabası sınırları dahilindedir²⁰⁴.

Kes Adaları; 10 kadar küçük adadan oluşan bu adalar kümesi İçeri ve Dışarı Adalar olarak da adlandırılır. En yüksek noktası 1134 m olan bu ada otlak olarak kullanılmaktadır²⁰⁵.

İğdeli Ada; En yüksek noktası 1282 m olan ada göldeki adaların en çok ağaçlısıdır²⁰⁶. Hilal şeklindeki kumsalları kırmızı kumlarla kaplıdır. Ancak, kıyıları genellikle dik ve derindir, iğde, dut, meşelikler tüm adayı kaplar²⁰⁷. İ. H. Konyalı, bu adanın Pisidyalılar ve Selçuklular döneminde meskûn olduğunu, özellikle Kubadabad yapıldıktan sonra bu adaya da kasır yapıldığını söylemektedir²⁰⁸.

²⁰¹ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12; bkz. Resim 11.

²⁰² Süslü, *Eşrefoğulları*, s. 5.

²⁰³ Bkz. Ayşe İpek Ekmekçi, "Kızkalesi Adası (Beyşehir Gölü, Isparta) Gümüşü Martı (Larus Cachinnans) Populasyonunun Biyoekolojisi", *SDÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2011.

²⁰⁴ Ozantürk, *Kurucaova*, s. 77.

²⁰⁵ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 11.

²⁰⁶ Konyalı, *Beyşehir*, s. 402; bkz. Resim 4.

²⁰⁷ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 39.

²⁰⁸ Konyalı, *Beyşehir*, s. 402.

İKİNCİ BÖLÜM

ADALARDA NÜFUS VE İSKÂN

I. ROMA-BİZANS DÖNEMİ

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda Beyşehir Gölü çevresinde pek çok prehistorik merkez tespit edilmiştir. Göl çevresinde yer alan İlkçağ yerleşimleri; Yeniköy Höyük, Çukurkent Höyük, Beyşehir Höyük, Yılan Höyük, Alan Höyük, Kaşaklı Höyük, Seydişehir Höyük, Kanal Höyük, Eflatunpınar, Toprak Tol Höyük, Burun Höyük'tür²⁰⁹. Adalarda da Prehistorik Çağdan itibaren bazı yerleşmeler görülür. Ancak her adada da aynı döneme ait yerleşmesi görülmemiştir²¹⁰. 1120 m yüksekliğe sahip, Er Baba'ya yakın olan Yılan Adası'nda Geç Neolitik Çağ ve Erken Kalkolitik Çağ'a (M. Ö. 6700/6600-6000, M. Ö. 6000-5500) tarihlenen höyük bulunmaktadır²¹¹. Ayrıca Mada ve Mındıras adalarında Frigler Döneminden kalma Sibel mabetleri vardır²¹².

Beyşehir Gölü Havzası Helenistik Roma döneminde Phrygia, Paroreus, Lykaonia, Pisidia, Pamphlia, İsaoria ve Dağlı Kilikya gibi bölgeler arasında yer almaktaydı. Tarihi verilerden Beyşehir Gölü çevresi Mystia olarak kabul edilmektedir²¹³. Beyşehir Gölü Havzası'na Neolitik dönemden beri yerleşmeler olsa da adalara ilk önemli yerleşim Roma dönemi ile başlamaktadır²¹⁴. M. Ö. 120'de Roma ve M. S. 395'de de Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun hâkimiyetinde olan ve Roma döneminde önemli bir yol güzergâhı üzerinde bulunan Beyşehir Gölü çevresinde o dönemden kalma birçok ören, kalıntı, höyük ve yollar gibi tarihi kalıntılar bulunmaktadır²¹⁵. Özellikle gölün kuzeydoğu sahilleri, adalar, Küladası, Şarkıkaraağaç tarafları gölün suyunun çekilmesi ile birlikte Roma dönemine ait pek çok yapı ortaya çıkmaktadır²¹⁶.

²⁰⁹ Mehmet Özsait, *İlkçağ Tarihinde Pisidia*, İstanbul 1980, s. 81.

²¹⁰ Hasan Bahar, "Konya-Karaman Yüzev Araştırmaları 2006", *Kültür Ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları Ve Müzeler Genel Müdürlüğü 25. Araştırma Sonuçları Toplantısı (28 Mayıs - 01 Haziran 2007 Çanakkale) I*, Ankara 2008, s. 237vd.

²¹¹ Bahar, "Beyşehir", s. 267; Ayrıca bkz. Mustafa Arslan, Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğunun M. Ö 500-M. S 500 Yılları Arası Tarihi, *SÜSBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya 2011, s. 14vd.

²¹² Konyalı, *Beyşehir*, s. 3.

²¹³ Bahar, "Beyşehir", s. 262.

²¹⁴ Bunun nedeni Roma Devleti'nin Akdeniz'deki adaları çeşitli yerleşme tarzları ile değerlendirmesi ve ada kültürüne yabancı olmamasından kaynaklanır, Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 41.

²¹⁵ Hasan Bahar vd, *Konya*, s. 22.

²¹⁶ Konyalı, *Beyşehir*, s. 11.

Adalara çoğunlukla Roma Döneminde yerleşme yapıldığı; bu yerleşmelerin sivil yerleşmelerden çok askerî depolama yerleri olduğunu düşünülmektedir²¹⁷. Keltaş Adası'nda bir kiliseye ait yapının temelleri ve Geç Roma Dönemine ait keramik parçaları tespit edilmiştir²¹⁸. Habib'in Adası'nda Roma Dönemine ait yerleşimde liman ve depo binalarına ait temel kalıntıları mevcuttur²¹⁹. Helim'in Adası'nın kuzeyinde Roma Dönemi'nde kullanılan bir liman vardır. Tavşanlı Adası'nın zirvesinin kuzeyinde yaklaşık 13 m. uzunluğunda, 7 m. genişliğinde bir kiliseye ait taş temeller vardır. Yapının duvar kalınlığı 1 m. ve doğudaki girişi 160 cm. dir. Adanın kuzeyinde doğuya doğru kıvrılan taş örgülü bir sur vardır. Surun doğusunda ise depolamaya ait duvar temelleri görülür. Kuzeyinde bir liman ve sular tarafından aşınmış limana ait ana kayaya oyulmuş basamaklar görülür. Ayrıca burada Roma Dönemi keramik parçaları da tespit edilmiştir²²⁰.

Hacı Akif ve Kirse Adası'nda Roma dönemine ait tapınaklar bulunmaktadır²²¹. Hacı Akif Adası'nda "Bademlik" denilen yerde eski yapı döküntüleri ve bunların içinde üzerinde Yunanca ve Latince kitabe bulunan taş parçaları bulunmaktadır²²². Hacı Akif Adası'nın özellikle kuzeyinde liman ve depo binaları mevcuttur. Burada Roma, Bizans ve Selçuklu Dönemi yerleşimi olduğuna işaret eden keramik ve mimari parçalar izlenebilmektedir²²³.

Orta Ada üzerinde eski yapı kalıntıları da vardır. Aygır Adası'nda kilise kalıntıları²²⁴; Kızılada üzerinde hamam, mezar kalıntıları ve mağaralar bulunmaktadır²²⁵. Çeçen Adası üzerinde tarihi yapı kalıntıları, hamam, ambarlar, yeraltı dehlizleri ve çiftlik evleri bulunmaktadır²²⁶. Akburun Adası'nda eski yapı kalıntıları hamam ve mezar taşları vardır²²⁷. Höyük Adası'nda mezar, kemik, çanak-çömlek kalıntıları bulunmuştur²²⁸. Kuşkondu Adası'nda yine bu dönme ait mezar kalıntıları vardır²²⁹.

²¹⁷ Bahar, "Konya", s. 238vd.

²¹⁸ Beyşehir'in batısında ve Kurucova'nın 8 km. kadar doğusunda yer alır, Bahar, "Konya", s. 238.

²¹⁹ Kurucova'nın 8 km. kadar güneydoğusunda. Keltaş Adası'nın 100 m. kadar doğusunda yer alır, Bahar, "Konya", s. 238.

²²⁰ Helimin Adası'nın doğusu ile Akif'in Adası'nın batısında yer alır, Bahar, "Konya", s. 238.

²²¹ Konyalı, *Beyşehir*, s. 403.

²²² Konyalı, *Beyşehir*, s. 404.

²²³ Bahar, "Konya", s. 238.

²²⁴ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12.

²²⁵ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 41.

²²⁶ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 41; *Beyşehir'de Zaman*, s. 50; Çeçen Adası'ndaki hamam çinileri Konya Müzesi'ndedir.

²²⁷ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 41.

²²⁸ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12.

²²⁹ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 41.

İ. H. Konyalı İğdeli Ada'nın Pisidia döneminde meskûn olduğunu söylemektedir²³⁰. Mindıras Adası'nda antik kalıntılar bulunmaktadır²³¹. Adanın tepesinde uzunluğu 18,5 eni ve 14,5 m bir dikdörtgen plan üzerine yapılmış mabet bulunmaktadır. Temelleri ile doğu duvarının bir kısmı kalan taşlardan birinin uzunluğu 3,20, genişliği 1,30, kalınlığı 0,85 metredir. Büyük tepede iki kat duvarlı bir şekilde kale harabesi vardır. Mabedin M. Ö. 3. Ve 4. Asırlara ait olduğu tahmin edilmektedir²³².

Bizans Dönemine ait kalıntılar Kız Kalesi Adası'nda da bulunmaktadır²³³. Yaklaşık 3000 m²'lik (5 dekar) bir alana sahip olan adanın çevresi savunma duvarları ile sınırlandırılmıştır ve bu savunma hattında yer yer Bizans döneminde ait yapı teknikleri izlenmektedir. 1981-1985 yıllarında gerçekleşen kazılarda adada bulunan 5. ve 6. yüzyıllara tarihlendirilen 6,5 m uzunluğunda ve 3,6 m genişliğinde olan renkli yer mozaiği, adadaki dini bir kuruluşun varlığına işaret etmektedir. 1983 ve 1984 yıllarında adada yapılan kazılarda ortaya çıkan freskolar ise XI. ve XII. yüzyıl resim sanatında izlenen üslup özellikleriyle paralellik göstermektedir. Kız Kulesi'ndeki kazılar adada Hristiyanlığın erken dönemlerine uzanan bir yerleşimin arkeolojik veriler ile kanıtlanmasını sağladığı için önemlidir²³⁴.

Kız Kalesi Adası'nda Bizans İmparatoru II. Constans'a (641-668) ait bir altın sikke ile yine bu döneme ait ancak tahrip olduğu için dönemi tam tespit edilemeyen ikinci bir bakır sikke bulunmuştur. Ayrıca diğer maden eserler arasında bronzdan yapılmış küçük çanlar ve belki de bir kandilin asılmasında kullanılmış olabilecek taşıyıcı bir zincire ait bölüm bulunmaktadır. Bunlarla birlikte adada bulunan bronzdan yapılmış 3 çan, manastır ve kiliselerde kullanıldığını göstermektedir²³⁵.

Tarihî kalıntılarla birlikte adalara ait yerleşimine dair ilk yazılı bilgileri Bizans kroniklerinden öğrenmekteyiz. Ortaçağ'da adalarda -Konya'ya yakın olduğu için- Müslümanlarla dost olan, adetlerini benimseyen ve Bizanslılara yabancılaşan Hristiyanlar

²³⁰ Konyalı, *Beyşehir*, s. 402.

²³¹ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 41.

²³² Konyalı, *Beyşehir*, s. 395.

²³³ Ayşe Ç. Türker, "Kubadabad ve Kız Kulesi Kazılarında Bizans Dönemini Temsil Eden Buluntular", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 69; A. Osman Uysal, "Kubadabad Hamamları", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 85.

²³⁴ Uysal, "Kubadabad", s. 85.

²³⁵ Türker, "Kız Kulesi Kazıları", s. 70.

otururlardı²³⁶. Bizans'ın bu adalarda yaşayan Hristiyanları kendileri tebaası haline getirmek istedi²³⁷. Bunun için İmparator İonnes'in adalara yaptığı çıkarma şöyle anlatılmaktadır;

*“1141 yılında İmparator İonnes Türklerin Sozopolis’e karşı saldırıya geçtiklerini duyunca, bütün ordusuyla süratle oraya yöneldi. Düşmanla karşılaşamayınca (zira Romalıların yaklaştıklarını duyunca kaçmışlardı) ordusunu Purguse (Beyşehir Gölü) denilen göle götürdü. Bu göl çok geniş ve uzundu. Suyun ortasında birbirinden ayrı yükselmiş adalar vardı; bu adaların üzerinde eskiden yapılmış kaleler bulunur. Bu adalar üstünde yaşayan insanlar suyu bir kale hendeği olarak nitelendirirler. Bu insanlar için aynı gün zarfında Konya’ya gidip gelmek mümkündür. Özellikle bu sebepten ötürü İmparator, gölün hakimiyetini ele geçirmeye büyük önem veriyordu. Orada yaşayan Romalılar gölü ona teslim etmeyince (çünkü uzun zamandan beri Türklere yakın yaşadıkları için onların adetlerini benimsemişlerdi), aşağıdaki şekilde bir plan yaptı. Mümkün olduğu kadar çok sayıda yelkenli sandal ve küçük kayıklar toplayarak hepsini kalaslar ile birbirine bağladı; üzerlerine savaş makinalarını yükledi ve bunları doğruca adalardaki kalelerin önüne götürdü. Fakat göl sert bir rüzgâr ile çalkalanınca Romalı askerlerin çoğu suya düşüp kayboldu; ancak pek zorlukla ve olağan üstü çaba ile bir kısmı kurtulabildi.”*²³⁸

Aynı dönem diğer bir Bizans kaynağı ise olayı şu şekilde anlatmaktadır; *“İmparator İonnas (Yuannis), Phrygia kenarından geçerek Attalos’un harika şehri Antalya’ya ulaştı. Civardaki bölge ve şehirlerde düzen ve asayiş kurmak için burada bir süre kalmak fikrindeydi. Çünkü bazı yöreler Türk boyunduruğuna boyun eğmişlerdi. Bunlar arasında hemen hemen bir deniz kadar büyük olan Purguse (Karalis, bu günkü Beyşehir Gölü) de vardı. Gölün içinde birçok yerden sudan fışkıran küçük fakat çok müstahkem adaların ahalisi Hristiyan olmakla beraber, o sıralarda kayıkları aracılığı ile Konya Türkleriyle çok canlı ilişkiler sürdürmekteydiler. Böylece bunlarla Türkler arasında sadece kuvvetli bir dostluk kurulmakla kalmamış, bunlarla adet ve gelenekleriyle hemen hemen Türkleşmişlerdi. Bu sebepten de sınır komşularının tarafını tutuyorlar ve Bizanslıları kendilerine düşman*

²³⁶ Sarre, *Küçük Asya*, s. 147.

²³⁷ 1141 yılında Bizans Kroniklerinde anlatılan adaların Eğirdir Gölü adaları mı yoksa Beyşehir Gölü adalarını olduğu konusunda bazı farklı görüşler vardır, Ramsay, *Tarihi Coğrafya*, s. 433; Her ne kadar Beyşehir Gölü’ndeki adaların sadece birinde yerleşim görülmesi ve de adaların karaya olan mesafelerinin köprü yapılması için muhtemel görünmese de Bizans Kroniğinde “adaların Konya’ya bir günlük mesafede olması” Eğirdir Gölü’ndeki adaların bahsedilen adalar olmadığını göstermektedir. Geniş bilgi için bkz. Sarre, *Küçük Asya*, s. 148.

²³⁸ Ioannes Kinnamos, *Historia*, (Çev. Işın Demirkent), *Ioannes Kinnamos’un Historia’sı (1118-1176)*, Ankara 2001, s. 19 vd.; Bizans ordusu buraya yönelmesinin nedeni İstanbul-Antalya yolunu emniyete almak istemesidir, Turan, *Selçuklular*, s. 203; Speros Vryonis, *The Decline Of Medieval Hellenism in Asia Minor and The Process Of Islamization From The Eleventh Through The Fifteenth Century*, London 1971, s. 120.

görüyorlardı. Uzun bir alışkanlık işte milliyet ve dinden daha güçlü oluyor. Bunlar akıllarını yitirmişçesine davrandılar; İmparatora küfürler savurdular ve adalarını koruyan su engeline güvenip onun emirlerine açıkça karşı koydular. İmparator her ne kadar bunlara gölün eskiden beri Bizans’a ait olduğunu, eğer gerçekten istiyorlarsa, adaları boşaltıp açıkça Türklerin tarafına geçmelerini söyledi. Eğer böyle yapmayacak olurlarsa İmparator gölün, belki de uzun bir süre Bizans Devleti için kaybedilmesine hiçbir suretle tahammül etmeyecekti. Fakat sözlerinin bir yararı olmadı. Bu yüzden de İmparator icraate geçti. Gezi ve balıkçı kayıklarını birbirine bağlayarak salları yaptırdı. Surları yıkan koçbaşlarını bunların üzerine yükleyerek müstahkem adalara karşı sevk etti. Böylece adaları zapt edebildi. Ama bu arada Bizanslılar bazı felaketlere uğramaktan kurtulamadı. Birkaç kez gölde patlayan fırtına salları sürükleyip parçaladı; bunların yükü ya suların derinliğine gömüldü, ya da dalgalarla sürüklenip kayıplara karıştı.”²³⁹

Mada, Akburun ve Çeçen adalarındaki bir kısım Hristiyan buraların Bizans tarafından işgaliyle Konya’ya sürüldüler²⁴⁰. Bunların daha sonraki dönemlerde gayrimüslim nüfusun yaşadığı Silile’ye ya da Çiftemerdiven’e göçmüş olabilecekleri söylenebilir.

II. SELÇUKLU DÖNEMİ

Anadolu Selçukluları döneminde Beyşehir Gölü ve çevresine yerleşim Kubadabad Saray’ının yapılmasıyla önem kazanmıştır. Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubat Konya’dan Antalya ve Alaiye arasında kış başlangıcı ve bahar dönüşü seyahatlerinde konakladığı, göl kenarında, bir tepede inşa ettirdiği bu yer, meyve ağaçları ve yeşillikleri, suları, havası ve gölün manzarasıyla sultanın dikkatini çekmişti²⁴¹. Bunun üzerine Sultan Alaeddin Keykubat, orada o sırada Emir-i Şikâr ve mimar olan Sadeddin Köpek’e, “güzellikte cennete benzeyecek, nezaket ve çekicilikte Seder ve Havarnak’ı²⁴² geride bırakacak” bir saray (imaret) yapmasını buyurdu²⁴³. Nitekim dönemin tarihçisi İbn Bibi eserinde, Beyşehir Gölü’nün güzelliği karşısında, “...karşısına öyle bir yer çıktı ki, eğer cennetin bekçisi görse, orayı cennetten ayırt edemez, oradaki meyve ağaçlarını alıp aşılama için cennet bahçesine

²³⁹ Khoniates, *Historia*, s. 24 vd.

²⁴⁰ Turan, *Selçuklular*, s. 203.

²⁴¹ Turan, *Selçuklular*, s. 203; bkz. Resim 24.

²⁴² Sasani hükümdarı Yezdigerd’in oğlu Behram Gur’un oturması için Fırat sahilindeki Hira’da yapılan kasr, İbn Bibi, *El Evamirü'l-Ala'ie Fi'l-Umuri'l-Ala'ie (Selçukname) I*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara 1996, s. 363.

²⁴³ İbn Bibi, *Selçukname I*, s. 363; Selçuklulara bir dönem ikinci başkentlik yapan Kubadabad şehri, ismini de Anadolu Selçuklu sultanından almıştır, Şehrin adı 1671 yılından sonra “Şehirköy” ve sonraları da “Yenişahr” ve zamanla da “Yenişar” olmuştur. Ancak köy halkının Delibaşlar baskınından yılarak, komşu Muma (Gölkonak) köyüne taşınmalarıyla burası 1943 yılına kadar yitlik bir kent olarak kalmıştır, Eyüboğlu, *Beyşehir*, s. 23 vd.

götürürdü.”²⁴⁴ demektir. Hatta İbn Bibi eserinde Beyşehir Gölü’nün güzelliğini anlatan bir de şiir yazmıştır;

“Cennet gibi güzel bir dağ eteği. Yoksa gök oranın toprağına amber mi saçmış?

Yeri yeşillikten firuze rengini almış. Laleden üzeri sanki kan lekelerine dönmüş.

Nesrinden, yasemenden ve nestereden meydana gelen güzel bir çemen değil, sanki gökyüzü

Her köşesinde gülsuyu akıtan bir çeşme. Orada akan bir su değil sanki parlak bir kristal.

Hava misk kokulu, yer güzellikle dolu. İçinde her cins av hayvanı dolaşmakta.

Süt gibi tatlı sulu, yeşil renkli bir gölü var. Üzeri kadifenin kıvrımları gibi dalgalarla dolu.

Oranın üzerinde 20 ada saydım. Hepsi meyveyle ve ağaçlarla dolu.

Göl tarafından bir çeşme akmaktadır. Ondan içen yaşlılar gençleşmektedir.

Oradan buz gibi soğuk ve şarap gibi lezzetli bir su akmakta. Kaynağı yeni yetme birinin yanağı gibi.”²⁴⁵

Zamanımıza kalabilmiş, planı bilinen şimdilik dünyada tek Selçuklu sarayı olan Kubadabad Saray külliyesinin harem dairesi de Kız Kalesi Adası idi²⁴⁶. Kayalık bir yapıda olan ada, ilk bakışta kalın harçlı duvarlarıyla dikkat çekmekte ve birçok yapı kalıntısı da bulunmaktadır²⁴⁷. Daha önce ifade edildiği gibi Kız Kulesi Adası, hem Bizans hem de Selçuklu dönemine ait yapıların bulunduğu bir adadır²⁴⁸. Kız Kalesi Adası’nda bu dönemde kıyıda daha önce anlatılan saray külliyesi ile eş zamanlı olarak adada imar faaliyetlerine girişilmiş ve kısmen de mevcut Bizans kalıntılarından yararlanarak bir külliye meydana getirilmiştir.

Kubadabad’da ilk bilimsel kazıyı K. Otto-Dorn’un yapmıştır. 1980 yılından itibaren ise Rüçhan Arık başkanlığında kazı çalışmaları yürütülmektedir²⁴⁹. Kazı verilerine göre

²⁴⁴İbn Bibi, *Selçukname I*, s. 362.

²⁴⁵İbn Bibi, *Selçukname I*, s. 362vd.

²⁴⁶Rüçhan Arık, “Kubad Abad Selçuklu Sarayı’nın Türk Sanatındaki Yeri”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 631; M. Yavuz bu adaya asker kışlası demektir. Ayrıca kale ile bu yapı arasında yer altından bir yol yapıldığını da söyler, Süslü, *Eşrefoğulları*, s. 5; Bu ada öyle korunaklıdır ki tehlike anında devletin hazinesi burada saklanırdı, Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 42.

²⁴⁷Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12.

²⁴⁸Türker, “Kız Kulesi Kazıları”, s. 69 vd.

²⁴⁹Uysal, “Kubadabad”, s. 85; Kubad-Abad ve Gölün karşı karşıya kaldığı tehlikelerle ilgili Rüçhan Arık tarafından gerçekleştirilen proje ve rapor hakkında geniş bilgi için bkz. Rüçhan Arık, “Kubad-Abad Selçuklu Sitesi Beyşehir Göl Tarihi ve Doğal Çevre Koruma Değerlendirme Projesi”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 278; Ayrıca Sarayın kim tarafından keşfedildiği tartışmalıdır. Zeki Oral Osman Turan ve İ Hakkın Konyalı arasında tartışmalar bulunur. Osman Turan, “Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar” eserinde kaynaklarda geçen Kubadabad şehrinin yerini göl civarında olabileceği tarafından ilk tarafından tesbit edildiğini ifade etmiştir, Osman Turan, *Türkiye*

adanın topografik yapısına göre şekillenen bir sur ile sınırlanan kalenin en yüksek noktasına duvarları kesme taşlarla kaplı, iki katlı bir köşk yapılmıştır. Köşkün batı, doğu ve güney taraflarına sur duvarına bitişik mekân ve binalar inşa edilmiştir. Kız Kulesi'nin güneybatı ucuna, güneyindeki bir duvara bitişik olarak inşa edilen hamam kazısı, aynı ekip tarafından 1984 yılında tamamlanmıştır. Bu Selçuklu hamamını Alaeddin Keykubat zamanında yapılan Alara Kalesi'ndeki hamamlı köşke benzemesi bakımından, hamam XIII. yüzyıla tarihlendirmektedir²⁵⁰.

Kız Kulesi'ndeki Selçuklu yapısı ile birlikte diğer adalarda da Selçuklu köşk kalıntıları bulunmaktadır²⁵¹. Eşek Adası'nda Selçuklu dönemine ait olduğu tahmin edilen köşk kalıntıları vardır²⁵². Adanın kuzeyinde kasrın etrafını saran geniş bir surun yıkık rıhtımı bulunmakta ve duvarların sadece temeli görünmektedir. Rıhtımın solunda ardıc ormanın içinde tepede köşkün harabesi bulunmaktadır. Ancak İ. Konyalı, bu kasır mezar soyguncuları tarafından soyulduğunu ileri sürer. Konyalı, köşkün çinileri için dinamitle patlatılan köşk kalıntıları hakkında şunları söyler; “...köşkün berhava kısmındaki edilen kısmındaki kemerli ve kubbeli olduğu kalıntılardan anlaşılan salonun eni 20, uzunluğu 30 m. idi. Kemerler tuğla ile diğer kısımlar muntazam taşla ve harçla yapılmıştı. Yapı tarzından, harcından ve çinilerinden bunun Kubadabad sarayıyla yaşıt bir Selçuklu kasrı olduğu anlaşılıyor.”²⁵³

Bu adayı ziyaret eden İ. Hakkı Konyalı, kalıntıların hiçbir yerinde buradaki yapıya ait kitabenin olmadığını ifade eder. Ayrıca bu köşk kalıntısının I. Alaeddin devri emirlerinden birisine ait olduğunu, aynı zamanda büyük sarayın öncü bir karakol kalesi olabileceğini söyler²⁵⁴.

Selçuklu kasır kalıntılarının bulunduğu bir diğer ada Kirse (Kilise) Adası'dır. Bölgede halk eski binalara genellikle kilise dedikleri için bu adaya da üstündeki büyük yapı harabesinden dolayı “Kilise Adası” demişlerdir²⁵⁵. Haziran 1966 yılında adayı ziyaret eden İ. Konyalı buradaki Selçuklu kasrıyla ilgili şu bilgileri verir;

“Kasr taşla ve harçla yapılmıştır. Ayakta kalan orta salonun uzunluğu 7, eni 4,5, duvar kalınlığı 1,20 m. 'dir. sağında 1, 80 en, 2,10 m. uzunluğunda küçük bir kısım daha

Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar, Metin-Tercüme ve Araştırmalar, Ankara 1958, s. 14; İ. Hakkı Konyalı ise sarayın tarafından bulunduğunu iddia eder, Konyalı, *Beyşehir*, s. 170.

²⁵⁰ Uysal, “Kubadabad”, s. 85vd.

²⁵¹ Rüçhan Arık, “Kubad-Abad/Malanda Yüzey Araştırması”, *XI. Araştırma Sonuçları Toplantısı (Ankara 24-28 Mayıs 1993)*, Ankara 1994, s. 35.

²⁵² Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12.

²⁵³ Konyalı, *Beyşehir*, s. 391.

²⁵⁴ Konyalı, *Beyşehir*, s. 391.

²⁵⁵ Konyalı, *Beyşehir*, s. 401.

vardır. Burada mazgal şeklinde dışarıya açılan üç pencere gördük. Salondan da kale mazgalı şeklinde iki pencere açılır. Küçük kısmın sağında 5 m. uzunluğunda, 2,5 m. eninde ve 1,40 m. yüksekliğinde üstü çökmüş bir parça vardır.

Salonun üstü taşla beşik örtüsü şeklinde yapılmış tonozdur. Üst katı yok olmuştur. Salonun ön tarafı yıkıldığı için kapısı kalmamıştır. Eyvana da benzeyen bu salonun duvarları çok kıymetli Selçuklu çinileriyle kaplanmıştı. Fakat beş-on gün evvel bu çinilerin mahir eski eser soyguncuları tarafından sökülerek aşırıldığını teessürle gördük. Bunların Kubad-Abad Sarayındaki çinilerin nasıl söküldüğünü bilen kişiler tarafından duvarların önünde kazılar yaparak çalındıkları anlaşıyordu.

Yuvarlak kalenin etrafını kalın bir sur sarıyordu. Anamas Dağı tarafındaki batı duvarının bir metre kadar kısmı ayakta idi. Pencerelerinin yalnız bir ok atabilecek kadar dar, mazgal şeklinde olması, etrafında sağlam bir duvarın bulunması burasının müstahkem bir şato olduğunu gösteriyordu. Bunun da Kubad Abad ile yapıldığında hiç şüphe yoktur. ”²⁵⁶

Köşkün bir Selçuklu emirine ait olduğunu söyleyen Konyalı, burasının aynı zamanda Kubadabad Sarayı’nın öncü bir karakolu olduğunu; kalıntıların hiçbir yerinde yapıldığı tarihe, yapana, yaptırana ilişkin herhangi bir kitabe bulunmadığını da ifade eder. ²⁵⁷.

Selçuklu kasırlarının bulunduğu bir başka ada da İğdeli Ada’dır. İ. H. Konyalı İğdeli Ada’nın Selçuklular döneminde meskûn olduğunu, özellikle Kubadabad yapıldıktan sonra bu adaya da kasır yapıldığını söylemektedir²⁵⁸. Kubadabad Sarayı’nın kuzeyinde Mındıras Adası’nda Selçuklu ve Osmanlı hükümdarlarının Kuşhanesi bulunmaktaydı²⁵⁹.

Helimin Adası’nın kuzeyinde daha önce Roma Dönemi’nde ve sonrasında Selçuklu Döneminde de kullanılan bir liman vardır. Adayı kontrol eden zirve kesiminde depo binasına ait temeller vardır. Adada Kubadabad Selçuklu çinilerinin işçiliğinde turkuaz renkli çini parçaları tespit edilmiştir. Helimin Adası Selçuklu Döneminde Kubadabad ile Yeşildağ iskele mevkii arasında önemli bir bağlantı noktası olmalıdır²⁶⁰.

Selçuklular döneminde Atabeg Arslan-Doğmuş’un Konya’daki medresesine ait vakfiyesinde vakıf köylerinden bahsedilirken bu bölgede Kâsı köyünün Antalya yolu üzerinde

²⁵⁶ Konyalı, *Beyşehir*, s. 401.

²⁵⁷ Konyalı, *Beyşehir*, s. 401 vd.

²⁵⁸ Konyalı, *Beyşehir*, s. 402.

²⁵⁹ Kuşhane, anaç kuşların yavrularını yakalayan ve yakalayıcıların vergiden muaf tutulduğu yerdir, Konyalı, *Beyşehir*, s. 392.

²⁶⁰ Bahar, “Konya”, s. 238.

ve Süleyman şehri adasında (fî Cezîret il-medînet is-Süleymâniyye) olduğu ve Konya evkafı defterinde de bu vakıflar zikredilirken “tâbî-i Cezîre-i Kâsî” kaydı da bunu teyit etmektedir²⁶¹.

Adalar üzerine düşünüldüğünde sürgün ve kaçış konuları söz konusudur²⁶². Beyşehir Gölü adaları da Selçuklu döneminde sığınılacak bir yer olmuştur. 1239 yılında İshak Baba isminde biri kendisinin büyük mürşit ve veli olduğuna inandırdığı adamlarla II. Gıyâseddin Keyhüsrev’e karşı isyan etmişti. Sultanın yaşayış tarzını benimsemeyen Baba İshak ve müritlerinin Amasya’ya kadar ilerlediğini öğrenen Selçuklu Sultanı II. Gıyâseddin Keyhüsrev, Babaîler hareketi karşısında güvenli bir yer olan Cezire-i Kubâd-âbâd’a gitmiştir²⁶³. Ayrıca Kız Kalesi Adası öyle korunaklıdır ki, tehlike anında devletin hazinesi burada saklandığı söylenmektedir²⁶⁴.

Selçuklulardan sonra Eşrefoğulları döneminde de adalar aynı şekilde kullanımı söz konusudur. Kirse Adası ile ilgili bir rivayete göre, İlhanlıların Anadolu umumi valisi Timurtaş, son Eşrefoğlu hükümdarı Süleyman Beyi bu adada yakalatmış ve husyelerini söktürerek boynuna astıktan sonra göle attırmıştır (9 Ekim 1326)²⁶⁵. Yine Eşrefoğulları döneminde adalarda köşk bulunduğuna dair söylentiler vardır. Rivayete göre, Eşrefoğlu Mehmet Bey güzeller güzeli Mis Hatun ile evlenmiş ve Mada Adası’nda yaptırdığı köşkünde binbirgece hayatı yaşamıştır²⁶⁶. Eşrefoğulları döneminde Beyşehir’de yaşadıkları rivayet edilen Geleneksel Türk Gölge oyunu kahramanları Hacivat ve Karagöz’ün mezarlarının Beyşehir Gölü’ndeki bir adada bulunduğu ileri sürülmektedir²⁶⁷. Ancak gerçekten tarihsel birer kişilik olduklarına dair tartışmalı olan bu kahramanların hakkındaki bu iddia bir rivayet olarak kalmaktadır. Gölle alakalı bir diğer rivayet de Hz. Meryem’in mezarının göl altında olduğuna inanılmasıdır.

²⁶¹ Osman Turan, “Mübârizeddin Er-Tokuş ve Vakfıyesi”, *Belleten*, XI/43, Ankara 1947, s. 422; Burası Osmanlı kayıtlarında da geçen “Gesi” köyüdür.

²⁶² Matvejevic, *Akdeniz*, s. 197.

²⁶³ İbn Bibî, *Selçukname II*, s. 51; Bu konu hakkında geniş bilgi için bkz. Turan, *Selçuklular*, s. 420vd.

²⁶⁴ Konyalı, *Beyşehir*, s. 400.

²⁶⁵ Mevlevî tarikatini neşretmek üzere Eşrefoğulları döneminde Beyşehir’e gelmiş olan Mevlana’nın torunu Ulu Arif Çelebi’ye eşlik eden Eflakî eserinde bu olayla ilgili bilgiler verir, Ahmet Eflakî, *Ariflerin Menkıbeleri II*, (Çev. Tahsin Yazıcı), İstanbul 1987, s. 215vd.

²⁶⁶ Süslü, *Eşrefoğulları*, s. 5; Ancak İ. Konyalı Haziran 1966 yılında adalara yaptığı gezide, Mada Adası’nda herhangi bir eski yapı kalıntısı bulunmadığını söylemektedir, Konyalı, *Beyşehir*, s. 400.

²⁶⁷ http://www.memleket.com.tr/news_detail.php?id=9219, (Erişim Tarihi, 04.04.2014).

III. OSMANLI DÖNEMİ

A. Rus Kazaklarının Adalara Yerleşimi

Beyşehir Gölü adalarından Mada Adası dışında diğer adalarda sürekli bir yerleşim görülmemiştir. Mada Adası'na Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemi'nden günümüze kadar yerleşim devam etmektedir²⁶⁸. Mada Adası'na yapılan yerleşimlerle ilgili ilk nüfus verilerini Osmanlı kayıtlarından öğrenmekteyiz. Mada Adası'nda 1507 yılından 25 Müslüman hane bulunmakta iken, 1518 ve 1522 yıllarında 28 hane, 1584 yılında ise 62 Müslüman hane yaşamaktadır. Ayrıca 1507 yılında adada 8 gayrimüslim hane var iken, 1518 ve 1522 yıllarında bu sayı 3 haneye düşmüş sonraki yıllarda ise hiç gayrimüslim hane kaydedilmemiştir²⁶⁹. Adadaki gayrimüslimlerin Hristiyan Karaman Türkleri olduğu düşünülmektedir²⁷⁰. Ayrıca 1507 yılında Mada Adası'nda bir vakıf çiftliği ve üç hassa çiftliği bulunmaktadır. Vakıf çiftlikleri, Mihail, Mustafa ve Andre Hoca; Fono, Hacı Mehmet, Aslan, Hıdır; Cönge, Seydi, Yuvanis gibi Müslim ve gayrimüslim kişiler sahiptir²⁷¹. Muhtemelen bu gayrimüslim nüfus bu tarihlerden sonra İslamlaşmış bulunmaktadır²⁷².

Mada Adası'nın ilginç sakinlerinden biri de 1866 yılında gelen Rus Kazakları olmuştur. Beyşehir Gölü'ne gelen Rus Kazaklarının kökenleri XVIII. yüzyıllarda Rusya'da Deli Pedro'nun reformlarından dolayı ülkelerini terk eden Kazaklara dayanmaktadır²⁷³. Mezhep meselelerinden dolayı 1709'da Osmanlı topraklarına sığınan Rus Kazakları önce Dobruca bölgesine yerleştirilmişti²⁷⁴. Ancak 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşları sırasında Osmanlı safında asker olarak yer alan Zaporog Kazaklarının düşman tarafına kaçması üzerine Kazakların Rumeli ya da Anadolu'da daha güvenli yerlere yerleştirilmelerine karar verilmiştir. Beştepe, Paşa Kışlası, Hızır İlyas ve Sarıgöl taraflarında bulunan Rusya Kazaklarının çoğu İpsala civarında Paşa Kabri mevkiine yerleştirilirken, 35-40 hane kadarı da deniz yoluyla Bandırma taraflarına gelmiş ve Gemlik Kazası'nda Edincik ile Gönen

²⁶⁸ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 42.

²⁶⁹ Erdoğan, *Beyşehir Sancağı*, s. 355.

²⁷⁰ Erdoğan, *Beyşehir Sancağı 1584*, s. V; Karamanlı Türkler hakkında geniş bilgi için bkz. Yonca Anzerlioğlu, *Karamanlı Ortodoks Türkler*, İstanbul 2009.

²⁷¹ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 93vd.

²⁷² Erdoğan, *Beyşehir Sancağı*, s. 146; Nitekim XIX. Yüzyıl kayıtları da bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Çünkü 1831 tarihli Temettuat defterinde hiç gayrimüslim kaydedilmemiştir, Muşmal, "XIX. Yüzyıl Beyşehir", s. 92; Ayrıca bkz. İlker Yiğit, "Temettuat Defterlerine Göre XIX. Yüzyılda Beyşehir'in Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası", *AKTÜSBE*, (Basılmamış Yüksek lisans Tezi), Afyonkarahisar 2011, s. 136; Hüseyin Günaydın, "Beyşehir İlçesi'nin Beşeri Coğrafyası", *GÜSBE*, (Basılmamış Master Tezi), Ankara 1999, s. 117.

²⁷³ Geniş bilgi için bkz. Akdes Nimet Kurat, *Rusya Tarihi (Başlangıçtan 1917'ye Kadar)*, Ankara 1987, s. 258; Servet Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, İstanbul 2004, s. 91.

²⁷⁴ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 69.

yakınlarındaki Mihaliç Gölü (Manyas Gölü) kenarında yerleşmişlerdir. Burada Kocagöl köyünü kuran Rus Kazakları ziraatle ve balıkçılıkla uğraşmaktaydılar²⁷⁵.

1866 ve 1867 tarihli belgelerde daha önce Manyas Kazası'nda iskân edilen Rus Kazak taifesi adına vekilleri Dimitri ve Yuvan merkeze bir arzuhal göndererek, bulundukları bölgenin vahşi tabiatları nedeniyle burayı terk etmek mecburiyetinde olduklarını merkeze bildirmişlerdir²⁷⁶. Bu konuyu Kasım 1866 müzakere eden Vilayet İdare Meclisi, Beyşehir Gölü'nde bulunan adaların hiç kimsenin taht-ı nezaretinde bulunmadığı, adı geçen taifeden erkeklerin mezkûr adaların birinde yerleşmelerine bir mahzurun olmadığı bildirilmiştir. Rus Kazaklarının Konya Sancağı dahilinde Beyşehir Kazası'na iskanlarına izin verilmiştir²⁷⁷. Adalara iskânları uygun görülen Rus Kazaklarının ayrıca 1867 tarihli arzuhalde burada inşa edecekleri evlerin nereye ve ne şekilde yapılacaklarını da sorulmaktadır. Rus Kazakları, Manyas'taki vergilerinden vazgeçerek iskân edildikleri yerde balıkçılık ve ziraattan vergi vermeye razı olduklarını da beyan etmişlerdir²⁷⁸. 24.M.1284/28 Mayıs 1867 tarihinde Dahiliye Nezareti ile Konya Valiliği arasında yapılan yazışmalarda Rus Kazaklarının Konya Sancağı'nda Beyşehir Gölü civarında bulunan Mil Adası'na iskanlarını Konya Valiliğine ve Maliye Nezaretine bildirilmiştir²⁷⁹.

1866-1867 kışında 30-40 kadar hane ile Mada Adası'na yerleşen Rus Kazakları su ihtiyaçlarını karşılayabildikleri, bir tatlı su pınarının bulunduğu Kumluca mevkiine yerleştirilmişlerdir²⁸⁰. 1882 yılında yapılan ilk tahrirde bunların nüfusu 63 hanede 86 kişidir. Mada Adası'na yerleşen Rus Kazakları, ilk yıllarda ailelerini Kocagöl'de bırakarak gelmiş olduklarından bu tarihlerde Rus Kazaklarının nüfusu tamamen erkektir. Zaten asıl amaçları Ada'da yeni bir köy kurmak değildir. Balıkçılık yaparak nafakalarını temin etmek isteyen Rus

²⁷⁵ Mehmet Yılmaz, "Rus Kazaklarının Mada Adası'nda İskanı", *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 413vd.; Manyas Gölü'ne yerleşen Kazaklar hakkında ayrıca bkz. Yılmaz Arı, "Manyas Gölü'nün Kültürel Ekolojisi: Tarihi Süreçte Adaptasyon ve Değişim", *Türk Coğrafya Dergisi*, 40 (1), 2003, s. 80.

²⁷⁶ BOA, MVL, Nr. 504/26, 11.R.1283/23 Ağustos 1866; BOA, MVL, Nr. 525/137, 5.ZA.1283/11 Mart 1867; 1867 tarihli bir belgeye göre de Karesi Sancağı dahilinde bulunan Manyas Gölü civarında bulunan Kazakların orada meskun ahaliyle uyum sağlayamamaları ve eskiden beri ziraat eyledikleri arazilerin sonradan çiftlik arazisinin bulunduğunu doğrulayarak geçinememelerinden dolayı adalara yerleşmek istedikleri ifade edilir, BOA, A.} MKT. MHM, Nr. 383/37, 24.M.1284/28 Mayıs 1867.

²⁷⁷ BOA, MVL, Nr. 504/26, 11.R.1283/23 Ağustos 1866; Muammer Gül-Atilla Bayram-Oğuzhan Hakkıoymaz, *Selçukludan Günümüze Konya'nın Sosyo-Politik Yapısı*, Konya 2003, s. 441.

²⁷⁸ BOA, MVL, Nr. 525/137, 5.ZA.1283/11 Mart 1867.

²⁷⁹ BOA, A.} MKT. MHM, Nr. 383/37, 24.M.1284/28 Mayıs 1867.

²⁸⁰ Yılmaz, "Rus Kazakları", s. 413vd.; *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1300 Hicri Sene (1883)*, Def'a 16, Konya Vilayet Matbaası, s. 101; Diğer salnamelerde de bu bilgiler tekrarlanmaktadır, Bkz. Konya Vilayeti Salmaları, H. 1301/1883, s. 90; H. 1302/1885, s. 67; H. 1303/1885 s. 181; 1304/1887, s. 86; 1305, s. 87; 1306, s. 90; 1307, s. 81-82; 1310/1892, s. 327; 1312/1894, s. 400; 1314, s. 382; 1317/1899, s. 327.

Kazaklarına iskân ruhsatı ile birlikte, Beyşehir Gölü'nün müstecirliği de senevî 4,350 kuruş rüsumla kendilerine verilmiştir²⁸¹.

Rus Kazakları 1882 yılına kadar yabancı statüsünde kaldıkları için, göl rüsumu dışında her türlü vergi ve yükümlülükten muaf tutulmakta idiler. Ancak bu tarihten sonra yerli nüfusa geçirilmiş ve bedel-i askerî emiriye gibi vergileri ödemeye başlamışlardır²⁸².

1883 sayımında nüfusları 37 hane, 52 nüfus olarak tespit edilmiştir²⁸³. 1883'den itibaren yabancı statüsünden çıkarılıp yerli halk ittihaz edilerek vergilerini buna göre vermelerine karar verilmiştir²⁸⁴. Ayrıca H. 1322/1906 tarihli Salnamede Rus Kazaklarının “tebaa-ı devlet-i aliyyeden” oldukları da ifade edilir²⁸⁵. 1906 tarihli Konya Vilayet Salnamesinde bunların 101'i kadın, 105'i erkek olmak üzere toplam 206 nüfus oldukları kaydedilmektedir²⁸⁶.

1908 yılında Beyşehir Kaza Meclisi azalıklarının seçimlerinde, Rus Kazakları yerli statüsünde olduklarından kaza meclisine üye olabileceklerdir²⁸⁷. Mada Adası'nda bulunan Rus Kazaklarının da 1909 tarihinden itibaren gayrimüslimlerin de askere alınmaya başlanması ile askere alındıkları söylenebilir²⁸⁸.

Zamanla Mada Adası'nın su ve havasıyla uyum sağlayamayan Rus Kazakları arasında üst üste ölümler meydana gelmiş ve nüfusları giderek azalmaya başlamıştır²⁸⁹. Konya Valiliği tarafından 1870 yılında Maliye Nezaretine gönderilen bir mazbatada Rus Kazaklarından senevî 4.350 kuruşun sayılarının azalmış olduğundan (70 nüfus) 1.850 kuruşunun affolunarak senevi 2.500 kuruşa tenzil olduğu bildirilmektedir²⁹⁰. Rus Kazakları, 13.CA.1322/26 Temmuz 1904 tarihinde 7-8 hane, daha önce Akşehir Kazası'na yerleşen hemşerilerinin yanlarına gidip yerleşmişlerdir²⁹¹.

²⁸¹ Yılmaz, “Rus Kazakları”, s. 414; Mada Adası'na ait tapu belgesi için bkz. Belge 5.

²⁸² BOA, DH. MUİ, Nr. 27-2/27, 24.Ra.1328/5 Nisan 1910; Yılmaz, “Rus Kazakları”, s. 414.

²⁸³ BOA, DH. MUİ, Nr. 27-2/27, 24.Ra.1328/5 Nisan 1910.

²⁸⁴ Mehmet Yılmaz, “Konya Vilayetinde Muhacir Yerleşmeleri 1854-1914”, *SÜSBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya 1996, s. 134.

²⁸⁵ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1322 Hicri Sene (1906)*, Def'a 29, Konya Vilayet Matbaası, s. 201.

²⁸⁶ BOA, DH. MUİ, Nr. 27-2/27, 24.Ra.1328/5 Nisan 1910.

²⁸⁷ BOA, DH. MUİ, Nr. 27-2/27, 24.Ra.1328; Yılmaz, “Rus Kazakları”, s. 415; 1956 yılında Akşehir'de Kazak Köyü'nde yaşayan Rus Kazakları da bu dönemde yönetimde yer almaktadırlar, Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 186.

²⁸⁸ Yılmaz, “Rus Kazakları”, s. 415.

²⁸⁹ Ali Cevad, *Cografya*, s. 189.

²⁹⁰ Yılmaz, “Konya”, s. 134.

²⁹¹ BOA, DH. TMIKS., Nr. 68/2, 17.RA.1325/30 Nisan 1907; Akşehir'e Bulgaristan ve Romanya'dan Kazak göçmenleri devletten habersiz gelmişlerdir. Bunun üzerine Osmanlı taabiyetine geçmeleri şartıyla buraya yerleşmelerine izin verilmiştir, BOA, MV, Nr. 109/99, 13.CA.1322/26 Temmuz 1904; BOA, MV, Nr. 112/65, 5.ZA.1323/1 Ocak 1906; BOA, DH. MKT, Nr. 1166/35, 1.R.1325/14 Mayıs 1907, Bu belgeyi temin eden

Mada Adası'na iskân eden Rus Kazaklarının buradan neden ayrıldıklarına ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Salnamelerde Rus Kazaklarının gölün havasına uyum sağlayamamalarından dolayı ölümlerin olması ve sayılarının azaldığı ifade edilir²⁹². Rus Kazakları ile ilgili araştırmalar yapan S. Somuncuoğlu, Rus Kazaklarının buradan göç etmelerini, Osmanlı Devleti'nin yıkılması ile ortaya çıkan otorite boşluğu yıllarında, eşkıyalar tarafından köylerine sürekli baskınlar yapılması yüzünden huzursuzluğun artmasına bağlar. Ayrıca yapılan sözlü tarih çalışmasında görüşülen Gedikli köyü sakinlerinden Rifat Görer ve Alişan Yaman Rus Kazaklarının 1920 yılında burayı terk etmiş olabileceklerini ve adayı terk etmelerine sebep olarak oraya yerleşen Abdurrahman ve dört oğlu ve gelinin yaptıkları eşkıyalık hareketlerine bağlarlar. İfadelerine göre "Kosak" denilen bu aile adadan Rus Kazaklarını ayrılmaya mecbur etmişlerdir. 1930'lu yıllarda adada bu aile yaşamaktadır²⁹³. Ayrıca Gedikli Köyü'nün eski muhtarı Alişan Yaman Şarkikaraağaç'ın yerlileri tarafından gönderildiğini söylemektedir²⁹⁴. Nitekim Rus Kazakları buradan daha güvenli bir yer olan Akşehir Gölü'nün doğu yakasına geçerek burada Avcalı mevkiinde "Cedidiye" isminde bir köy kurmuşlardır²⁹⁵.

Akşehir'de kurulan köyün Mada Adası'ndan giden Rus Kazakları tarafından mı kurulduğu yoksa Akşehir Gölü Kazaklarının doğrudan gölün doğu yakasında yerleşerek bu köyü kurdukları yönünde tartışmalar vardır²⁹⁶. Alişan Yaman Rus Kazaklarının Akşehir'e gittiklerini burada Kazak Köyü'nü kurduklarını söyler²⁹⁷. Ancak arşiv vesikalarından, bu köyü Mada Adası'ndan göç edenler tarafından değil, doğrudan buraya yerleşenler tarafından

danışmanım Hüseyin Muşmal 'a teşekkür ederim; BOA, DH. MKT, Nr. 1181/73, 8.R.1325/21 Mayıs 1907, Bu belgeyi temin eden danışmanım Hüseyin Muşmal 'a teşekkür ederim; Yılmaz, "Konya", s. 134vd.

²⁹² Kazaklarla ilgili bu tarihlerde yayınlanan Konya Salnamelerinde şu bilgiler geçmektedir; "Mada adasında on beş sene evvel gelmiş olan otuz kırk hane Kazaklar iskân etmekte iken ab ve havasıyla münteziç edemediklerinden şimdi sekiz on hane kalıp küsürü telef olmuşlardır. ", *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1300 Hicri Sene (1883)*, Def'a 16, Konya Vilayet Matbaası, s. 101; Diğer salnamelerde de bu bilgiler tekrarlanmaktadır, Bkz. Konya Vilayeti Salnameleri, H. 1301/1883, s. 90; H. 1302/1885, s. 67; H. 1303/1885 s. 181; 1304/1887, s. 86; 1305, s. 87; 1306, s. 90; 1307, s. 81-82; 1310/1892, s. 327; 1312/1894, s. 400; 1314, s. 382; 1317/1899, s. 327; 1322/1906, s. 202.

²⁹³ Alişan Yaman (D. 1940) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkikaraağaç/Gedikli Köyü'nde yapılan mülakat; Rifat Görer (D. 1946) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkikaraağaç/Gedikli Köyü'nde yapılan mülakat; Kazaklar 1920 yılına kadar Mada Adası'nda kalabalıklarmış. Ancak Kurtuluş Savaşı ile yörede başlayan eşkıyalık hareketleri yüzünden bunlardan büyük bir kısmı Akşehir'e göçmüşlerdir. Kalanlar 3-5 hane ise 1935 yılında Beyşehir'e göçmüş oldukları anlatılmaktadır. Ayrıca Beyşehir-Yenişarbademli arasında kayıkçılık yaptıkları da söylenir, Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 198.

²⁹⁴ Alişan Yaman (D. 1940) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkikaraağaç/Gedikli Köyü'nde yapılan mülakat.

²⁹⁵ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 92.

²⁹⁶ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 92.

²⁹⁷ Alişan Yaman (D. 1940) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkikaraağaç/Gedikli Köyü'nde yapılan mülakat.

kurulduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte göç edenlerin dışında birkaç aile adada kalmaya devam etmiş, daha sonra ise Beyşehir’e yerleştikleri de söylenmektedir²⁹⁸.

Akşehir’e göç ettikten sonra yine burada, Akşehir Gölü’nde balıkçılık yapan Rus Kazakları sonraki yıllarda Mada Adası ile ilişkilerini kesmemişlerdir²⁹⁹. Beyşehir Gölü’nü kiralayan mültezimler de Rus Kazaklarını Akşehir’den getirip, Beyşehir Gölü’nde balık avcılığı yaptırmaktaydılar³⁰⁰. Ayrıca Rus Kazakları gölden saz biçerek bunları da satmakta idiler³⁰¹.

Mada Adası’nda bekâr olarak yaşayan Rus Kazaklarından 18 yaşından büyük olanların I. Dünya Savaşı sırasında askere alındıkları ve geri kalanların da Akşehir’deki ailelerinin yanına döndükleri söylenebilir. Fakat Kurtuluş Savaşı’ndan sonra Mada Adası’na tekrar döndükleri anlaşılmaktadır³⁰². Bu konuda görüşülen Sabit Kasaboğlu 1952 yılında Rus Kazaklarının halen Beyşehir’de bulunduklarını ifade eder³⁰³.

Her ne kadar o dönemin resmi kayıtlarına göre Kazakların sadece Mada Adası’nda iskân edildikleri geçse de yapılan saha araştırmasında görüşülen kaynak kişilerin verdiği bilgilerden, Kazakların göldeki diğer adalarda, İğdeli ve Hacı Akif adalarında da kalmışlardır³⁰⁴.

1946 yılında Anadolu’ya gelen W. Ruben, Akşehir Gölü kıyısında kurdukları kulübelerde balıkçılık yaparak geçinmekte olan Rus Kazaklarından bahsederken bu sıralarda karşılaştıklarının 100 sene içerisinde kendi ananelerini unutmadıklarını kaydeder³⁰⁵. Mada Adası’na yerleşen Rus Kazakları Nekrasovcu Hristiyanlardır. Bunlar sofı Ortodoks olmakla birlikte, bu cemaatin öğretileri doğrultusunda sakallarını kesmezler ve yedi göbeğe kadar kız vermezlerdi. Sabahları kalkınca da o günün bereketli geçmesi için nehre gidip tanrıya dua ederlerdi ve “Büyük Perhiz” denilen bir nev’i oruç tutarlardı³⁰⁶. Rus Kazakları, Mada Adası’nda kaldıkları sürece kapalı bir toplum hayatı yaşamışlar ve yerli halktan uzak durmaya

²⁹⁸ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 92.

²⁹⁹ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 94.

³⁰⁰ Bilir, “Balıkçılık”, s. 518.

³⁰¹ Mada Adası’ndan Akşehir Kazak Köyü’ne göçen Kazaklar, burada evlerini bir ana cadde üzerinde sağa ve sola açılan karşılıklı sokaklarla planlı yaparlar. Kerpiçten yapılan evlerinin çatısı sazlarla kaplanır, üzerine toprak atılır, Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 94.

³⁰² Yılmaz, “Rus Kazakları”, s. 415.

³⁰³ Hüseyin Muşmal tarafından 22.7.2013 tarihinde Sabit Kasaboğlu (1944) ile yapılan mülakat.

³⁰⁴ Hüseyin Muşmal tarafından 16.7.2013 tarihinde Naci Demirat (1926) ile yapılan mülakat.

³⁰⁵ W. Ruben, “Anadolu’nun Yerleşme Tarihi İle İlgili Görüşler”, *AÜDTCD V*, (Çev. Abidin İtil), Ankara 1947, s. 387.

³⁰⁶ İçlerinden ihtida edenler olmamıştır, Yılmaz, “Rus Kazakları”, s. 415.

çalışmışlardır. Yerli halktan ne kız almışlar, ne de kız vermişlerdir³⁰⁷. Bununla birlikte erkekleri Sille'deki Rum kızları ile evlenmişlerdir.

Rus Kazakları anakara ile ulaşımı sal ve büyük kayıkları olan “Şayka” ile sağlamaktaydılar. Zamanlarının çoğunu gölde geçiren Rus Kazakları, Rusça konuşurlardı. Balıkçılık ve kayıkçılık konusunda bölgede önemli rol oynamışlardır³⁰⁸. Ayrıca gün kazanıp, gün harcamayı seven Rus Kazakları, Beyşehir çevresindeki esnafa ekonomik bakımdan canlılık kazandırmışlardır³⁰⁹.

Rus Kazaklarının bölgeye geldikten sonra sosyal hayatları hakkında yine yapılan saha araştırması ile görüşülen kaynak kişilerden bilgi edinmekteyiz. Kaynak kişilerden 1944 doğumlu Sabit Kasaboğlu şunları söylemektedir;

*“1952’lerde ilkokul çağlarımızda Kazakların benim emsali bir çocukları vardı. Arkadaşlık kurmuştum. Çok iyi hatırlıyorum. Onların yortuları olurdu. Yumurtaları renk renk boyarlardı. Mavi, sarı, kırmızı renkte. Hatta arkadaşım bana bir tane hediye etmişti. Yıllarca onu sakladım. Türkçe biliyorlardı. Yortu zamanlarında et yemezlerdi. Kazaklar ispiroto içerlerdi. İçki olarak veya kışın ısınmak için içerlerdi. Turşuyu çok severlerdi. Ben annemin yaptığı turşulardan götürürdüm. Onlarda bize havyar verirlerdi.”*³¹⁰

Bu konuda yine Moruk Mehmet lakaplı Mehmet Sağlam bize bilgi vermektedir;

“Kazaklar Müslüman değillerdi. Hristiyan’dılar. Yortularında 20 gün boyunca, et, et suyu, yağ yoğurt süt çıkan şeyler yemezlerdi. 1942-63’de 15-20 Kazak geldi. Kazaklarla birlikte bir kadın gelirdi. Bu kadın pancar gibi kıpkırmızı bir yüzü vardı. Bu kadın burada çalışan Kazaklara her gün yemek yapardı. Ayrıca sazanların havyarlarını tenekelere sağırdı. Ben bir gün yemek yaparken kadını gördüm. Sazanları parça parça doğradı, büyük bir varil yaktı. Varilin üstüne bir kazan koydu. Kazan içine balıkları attı. Üstünü kapattı. Bir süre ateş yandıktan sonra kazanı indirdi. Kapağını açtı. Kazandan balıkların suyunu süzdü. Kazaklar ellerinde maşrapalarla taslarla balığın suyunu doldurdular. Balığın etini ise yemeden attılar. Kadın ayrıca havyarları ve ıstakozları da ateşte pişirdi. Herkes taslarda balık suyu, ıstakoz ve havyar yediler. Kazakların her birinin elinde de ispiroto vardı. İsperto içerlerdi. Gökmenoğulları’nın Balıkhanede bunların kalacakları odalar vardı. Kazaklardan birisinin

³⁰⁷ Yılmaz, “Rus Kazakları”, s. 416.

³⁰⁸ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 83; Rus Kazakları Türkçe de bilmekteydiler, Hüseyin Muşmal tarafından 18. 7. 2013 tarihinde Mustafa Burçak (1926) ile yapılan mülakat.

³⁰⁹ Bu konularda ne tür yenilikler getirdikleri “Balıkçılık” ve “Kayıkçılık” başlığı altında ele alınacağı için detaylı bilgi vermeyi gerekli görmedik.

³¹⁰ Hüseyin Muşmal tarafından 22.7.2013 tarihinde Sabit Kasaboğlu (1944) ile yapılan mülakat.

adı Lüfer'di. Kaptanlık yapardı. Bunlardan bir tanesinin adı da Alexi idi. Başka birinin adı da Deniz'di. Bunlar arasında Mıgır isimli topaldı. Kazaklar uzun boylu iri yarı idiler. Balık çorbasını çok yaparlardı. Yarı Türkçe konuşurlardı. İçlerine ancak Dursun Kaptan'ı sokarlardı. Kazakların yarısı Akşehir'den gelirdi. Bir kısmı da Bandırma'dan Bursa'dan gelirdi. 1965'li yıllarda Rusya'ya geri göçtüler. Göç sebebi olarak, nüfuslarının daralması nedeniyle, evlilik yapacak aile bulamadıkları söylendi. Bazıları da Rusların onları geri çağırdığını söylemişlerdi. Müslüman değillerdi. Bir gün bir tartışma sohbet sırasında şahadet getirin diye takılanla olmuştu. Bir tanesi 'lailahailalah' dedi gerisini belirtmedi. Allah'a inanıyorlardı. Ama peygamberleri farklıydı. ”³¹¹

1938 doğumlu Mustafa Beştov Rus Kazakları hakkında şunları söylemektedir; “Uzun boylu sarışın insanlardı. Aynı Putin'e benziyorlar. Kırmızı yüzlü ve çilliydiler. Kış aylarında sandalın üzerinde ispirto içerlerdi. Bazıları eşlerini de getirmişlerdi ”³¹²

1927 doğumlu Kazım Doğu balıkçılık yapan Rus Kazakları ile ilgili şunları söylemektedir; “Kazaklar Iğrıparla çalışırlardı. Trol ağı çekerlerdi. Kazaklar balığı üç beş parçaya ayırıp tenekelere dolduruyorlardı. Kaynattıktan sonra bir süre sonra kapağını açıp suyunu süzüyor içiyorlar etini atıyorlardı ”³¹³. Mustafa Burçak da bu bilgileri doğrulamaktadır; “Kazaklar balığı tenekeye dilim dilim doldurup kaynatırlar, suyunu alıp etini dökerlerdi. Suyunu içerlerdi. Bunlar istakozu suda kaynatıp, yerlerdi. Uzun boylu sarışın ve iri yarı idiler, Türkçe bilirlerdi. ”³¹⁴

I. Petro zamanında Osmanlı topraklarına sığınan Rus Kazakları 1965 yılına kadar Türkiye'de kalmışlardır³¹⁵. Mada Adası'ndan Akşehir'e göç eden Rus Kazaklarının 3.CA.1329/2 Mayıs 1911 tarihli tezkirede Rusya'ya dönme istekleri dile getirilmiştir³¹⁶. Yaklaşık 134 yıl Anadolu'da yaşayan Rus Kazakları inançları gereği yedi göbeğe kadar kız alıp vermedikleri için zaman içinde akrabalıklar aynı cemaat içinde birbirine yaklaştıkça kendi cemaatleri içinden kimselerle evlilik yapamaz duruma gelmişler ve Rusya 'ya göç ettikleri bilinmektedir. En büyük etken evlilik meselesi olsa da bunun yanında 1960 ihtilali ve onun getirdiği belirsizlik ortamı, Rus Konsolosluğu yetkililerinin propagandaları da Kazakları

³¹¹ Hüseyin Muşmal tarafından 22.7.2013 tarihinde Moruk Mehmet (Mehmet Sağlam) ile yapılan mülakat.

³¹² Hüseyin Muşmal tarafından 21.7.2013 tarihinde Mustafa Beştov (1938) ile yapılan mülakat.

³¹³ Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Kazım Doğu (1927) ile yapılan mülakat.

³¹⁴ Hüseyin Muşmal tarafından 18.7.2013 tarihinde Mustafa Burçak (1926) ile yapılan mülakat.

³¹⁵ Yılmaz, “Rus Kazakları”, s. 412.

³¹⁶ BOA, MV, Nr. 152/10, 3.CA.1329/2 Mayıs 1911; Bu belgeyi temin eden danışmanın Hüseyin Muşmal 'a teşekkür ederim. Akşehir'in Kazak Köyü, bugünkü Tuzlukçu-Gürsu Köyü'dür, Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 185.

göçe mecbur bırakmıştır³¹⁷. Ancak Mada Adası'nda yerleşmiş ve daha sonra Akşehir'e göç etmiş Kazaklar Rusya'ya değil Kanada'ya gitmişlerdir³¹⁸.

Rus Kazakların hayatlarının devamı için eskiden beri uğraşları olan balıkçılığı yapmak için Beyşehir Gölü'nü seçmelerinin yanı sıra Mada Adası'na yerleşimleri adaların ana karadan izole durumu geleneklerine bağlı bu gurup için bulunmaz bir fırsat olmuştur. Nitekim adaya yerleşen Rus Kazakları kapalı bir toplum oldukları için burada rahat yaşadıkları söylenebilir. Günümüzde Mada Adası'nda Rus Kazaklarına ait herhangi bir iz kalmamıştır. Rus Kazaklarının mezarlarına dair bilgiler mevcut ise de, Kazak geleneklerinden dolayı mezar taşı yapmamaları Mada Adası'nda Kazak mezarlarının olamayacağı fikrini vermektedir³¹⁹. Ayrıca Rus Kazaklarının adada bir kiliseleri ve bu kilisenin de çok büyük bir çanı olduğu; 500-600 kg. olan bu çanın Kazakların adayı terk etmeleri sırasında götüremedikleri rivayet edilir. Rivayete göre çan gölün derin bir yerine atılmış olabileceğinden bütün balıkçılar bir gün çanın ağlarına takılacağıнын hayalini kurmaktadırlar³²⁰.

B. Çeçenlerin Adalara Yerleşimi (1901-1936)

1901 yılında Çeçenistan'ın merkezi olan Grozni'den yola çıkan 120 hanelik bir Çeçen kafilesi (yaklaşık 2000 nüfuslu), Vladikafkas ve Kuban Nehri'nin kuzeyinden karayolu ile Novorossisky iskelesine geldikten sonra bindikleri bir vapurla Anadolu Kavağı'na çıkmışlar, burada iki ay kadar bekledikten sonra da 60 hane Uzunyayla'ya giderken, diğer 60 hanede trenle Konya'ya gelmişlerdir³²¹. Konya'da bir müddet kaldıktan sonra, Seydişehirli Abdullah Hoca'dan kendileri için bir daha düşman yüzü görmeyecekleri bir yer göstermelerini istemişler ve Abdullah Hoca'da Beyşehir'i tavsiye etmiştir³²². 1902 yılında Beyşehir'e gelen Kalkay ve Nahşi boylarına mensup Çeçenler önce İçerişehir Mahallesi'nde kale kapısı civarına gelmişlerdir. Daha sonra buradan Beyşehir kasabasının güneyinde ve hemen Çarşamba Çayı kenarında Kosti Bahçelerinin olduğu yere yerleştirilmişlerdir³²³. Ancak burada bataklıktan türeyen sivrisinekten dolayı uzun süre kalamamışlardır. Sıtma

³¹⁷ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 188; Bilir, "Balıkçılık", s. 518; Akşehir halkı ile uyum içinde yaşayan Kazakların göç etmelerinde toplumsal bir dışlama ya da nefret söz konusu değildir, Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 191.

³¹⁸ Yılmaz, "Rus Kazakları", s. 416; BCA, Nr. 272-0-000-000-012-52-118-9.

³¹⁹ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 187.

³²⁰ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 199.

³²¹ BOA, A.} MKT. MHM, Nr. 514/25, 8.R.1319/25 Temmuz 1901; Yılmaz, "Konya", s. 188; Buraya yerleşen Çeçenler "İnguş" kabilesindendir, Yılmaz, "Konya", s. 190.

³²² Eyüboğlu, *Beyşehir*, s. 62.

³²³ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1322 Hicri Sene (1906)*, Def'a 29, Konya Vilayet Matbaası, s. 296; Hüseyin Muşmal-Mustafa Çetinaslan, "Beyşehir İlçe Merkezine Çeçen-İnguş Muhacirlerine Ait Mezar Taşları", *Tarih Okulu Dergisi*, XVI, Aralık 2013, s. 425.

hastalığından dolayı pek çok Çeçenin hayatını kaybetmesi üzerine bu durum merkeze bildirilmiş, bataklıkların kurutulup kurutulamayacağı, başka bir mahallere iskânlarının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği sorulmuştur. Merkezden gelen cevaba göre bataklıkların kurutulmasının mümkün olmadığı bildirilerek, gerekli çalışmaların yapılacağı ifade edilmiştir³²⁴. Neticede 1903 yılında bu mahallenin 500 metre kadar güneyinde daha yüksek ve havadar bir yere daha önce olduğu gibi devletin inşa ettiği evlere taşınmışlardır³²⁵. Beyşehir’de Çeçenlerin oturduğu mahalleye dönemin padişahın II. Abdülhamit’in adına izafeten “Hamidiye” adı verilmiştir³²⁶.

Buraya yerleşen Çeçenler arasında sivrisinekten kaynaklanan ölümler meydana gelmiştir³²⁷. 1320 senesinden 1328 senesine kadar ölen 842 kişinin içinde çoğunun Çeçen muhacirinden olduğu görülmektedir³²⁸. Beyşehir’deki Çeçen mezarlarına ait bir çalışmada, ölüm tarihleri dikkate alındığında sıtma hastalığının yaygın olarak görüldüğü 1903-1906 yılları arasında vefat edenlerin diğer zaman dilimlerine göre fazla olduğu tespit edilmiştir. 1903-1930 yılları arasında 27 yıllık bir zaman diliminde vefat etmiş olan 36 kişinin 14’ünün 1903-1906 aralığında 4 yıllık bir dönemde vefat ettiği görülmüştür³²⁹. Bununla birlikte söz konusu mezar taşlarında Çeçenlerin ölüm sebeplerine dair herhangi bir bilgi de yer almamaktadır³³⁰.

Çeçenlere talimatname gereğince 1903 yılında bir miktar arazi de dağıtılmıştır³³¹. Bununla birlikte hali araziler yeterli olmadığından 47. 900 kuruş bedel ile 451 dönüm arazi istimlak edilerek muhacirlere taksim edilmiştir³³². Bu araziler arasında Beyşehir Gölü’nde bulunan ve bu sırada Gavur Adası, Terkenli Adası olarak bilinen, bugünkü Çeçen Adası da bulunmaktadır³³³. Belgelerde Çeçenlerin Mada Adası’na ve diğer adalara iskân edildiklerine

³²⁴ BOA, DH. MKT., Nr. 1016/26, 13. Ş. 1323/23 Ekim 1905.

³²⁵ BOA, DH. MKT., Nr. 2541/18, 23. C. 1319/7 Ekim 1901; BOA, ŞD, Nr; 405/11, 19. Za. 1320/17 Şubat 1903; Yılmaz, “Konya”, s. 188; 1945 yılı Beyşehir’i anlatan bir yazıda Hamidiye Mahallesi ve Çeçenler şöyle tasvir edilmektedir; “Manzarası, havası güzel olan Hamidiye Mahallesi’nde evler muntazam ve iyi inşa edilmiştir. Mahallenin ortasından Beyşehir-Seydişehir şosesi geçmektedir. Halkın yaşayışı diğerlerinden farksız ve hayli okumuş gençleri vardır. Bilhassa milli geleneklerine sıkıca bağlıdırlar.”, Tekin-Bilginer, *Eşrefoğulları*, s. 12; Ayrıca bkz. Muşmal-Çetinaslan, “Çeçen”, s. 425vd.

³²⁶ BOA, İ. DH., Nr. 1409/6, 5.S.1321/3 Mayıs 1903; BOA, A.} MKT. MHM., Nr. 522/17, 9.S.1321/7 Mayıs 1903.

³²⁷ BOA, DH. MKT., Nr. 1016/26, 13.Ş.1323/13 Ekim 1905; bu bilgiyi 1322 tarihli Konya Salnamesi doğrulamaktadır, *Salname-i Vilayet-i Konya, 1322 Hicri Sene*, Def’a 29, Konya Vilayet Matbaası, s. 295.

³²⁸ *Salname-i Vilayet-i Konya, 1322 Hicri Sene, Def’a 29*, Konya Vilayet Matbaası, s. 352.

³²⁹ Muşmal-Çetinaslan, “Çeçen”, s. 434.

³³⁰ Muşmal-Çetinaslan, “Çeçen”, s. 431.

³³¹ BOA, DH. MKT., Nr; 370/75, 9.ZA.1312/4 Mayıs 1895.

³³² BOA, İ. ML., Nr. 53/54, 19.Z.1320/19 Mart 1903; BOA, A.} MKT. MHM., Nr. 521/32, 25.Z.1320/25 Mart 1903.

³³³ Bu arazilerin tapuları 1904 yılında çıkarılan bir irade ile muhacirlere verilmiştir, Yılmaz, “Konya”, s. 189.

dair bir kayıt yoksa da yapılan saha araştırması ile görüşülen kaynak kişilerden Çeçenlerin bir dönem Mada Adası'na, İğdeli ve Hacı Akif adalarına yerleştikleri öğrenilmiştir³³⁴.

1918 yılında devlet buradaki Çeçenlerin yaşantıları hakkında rapor tanzim edilmesini istemiştir³³⁵. Bölgeye yerleşen ve kısa zamanda çevreyle uyumlu hale gelen Çeçenler arasında Beyşehir ve çevresinde yaşayan halkın önderi konumuna gelenler de olmuştur³³⁶. Çeçenler at arabacılığı ile bölgede nakliye işlerine büyük katkı sağlamaktaydılar. Bağcılık, özellikle elmacılık konusunda bölgede önemli rolleri vardır.

V. 20. YÜZYIL YERLEŞİMLERİ

A. Zorunlu Yerleşimler

Beyşehir Gölü çevresi, Kazak, Çeçen gibi farklı milletten insanların yaşadığı bir yer olduğu gibi, Beyşehir Gölü adaları ve onun kenarında kurulmuş olan Beyşehir ilçesi de bir dönem savaş esirlerinin yerleştirildiği zorunlu ikamet yeridir³³⁷. I. ve II. Dünya Savaşı yıllarında Beyşehir Gölü kıyısına kurulan Beyşehir yerleşiminin zorunlu ikamet bölgesi olarak seçilmesinin nedenlerinden biri büyük bir gölün kenarında kurulmuş olması, karasal bir iklimin yaşandığı Orta Anadolu'daki diğer yerleşim yerlerine nazaran kışların daha ılıman geçmesidir³³⁸.

Osmanlı arşiv vesikalarından öğrendiğimize göre, 1916 yılında Beyşehir Gölü adalarına İngiliz esir zabıtların yerleştirilmesi gündeme gelmiştir. Dâhiliye Nezareti'ne

³³⁴ Hüseyin Muşmal tarafından 16.7.2013 tarihinde Naci Demirat (1926) ile yapılan mülakat.

³³⁵ BOA, DH. EUM. 6. Şb, Nr. 38/13, 19.Ş.1336/30 Mayıs 1918; Beyşehir ilçe merkezinde yaşayan Çeçenlere dair Arşiv kayıtlarında bilgiler bulunmaktadır. Örneğin Beyşehir kazasında iskân olunan Çeçen muhacirlerinden Receb oğlu İbrahim'in Darülaceze'ye kabulüne nizamname ahkâmının müsait olmadığına dair kayıt mevcuttur, BOA, DH. MKT., Nr. 1197/23, 29.B.1325/7 Eylül 1907.

³³⁶ Muşmal, "XIX. Yüzyılda Beyşehir", s. 96; Çeçen muhacirlerinden Süleyman Sırrı, Milli Mücadele'de öncesinde önemli bir isim olmuştur, BOA, DH. İ. UM., Nr. 19-8/1-42, 29.ZA.1337/26 Ağustos 1919; BOA, DH. KMS, Nr. 53-3/2, 3.Z.1337/30 Ağustos 1919; BOA, DH. ŞRF, Nr. 638/112, 25.Ey.1335/25 Eylül 1919; Süleyman Sırrı, kereste ticareti, un fabrikası ve nakliye işleriyle birlikte Milli Anonim Şirketi kurucusu ve genel müdürü olarak serbest meslek işiyle iştigal etmiş, maddi yönden ve bilgi açısından bölgenin ileri gelen önemli simalarından biri olmuştur, Necmi Uyanık, "Vatana Can Verenler: Mehmet Nazım Ve Süleyman Sırrı Ekseninde Beyşehir Kuvâ-yı Milliyesi", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 521; Çeçen Süleyman Efendi'ye mecidi nişanı verilmiştir, BOA, DH. KMS., Nr. 48/54, 18.Z.1336/24 Eylül 1918.

³³⁷ Kerim Sarıçelik, "I. Dünya Savaşı Yıllarında Beyşehir'de İkamet Eden Sivil Esirler", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 340-343.

³³⁸ 20. Yüzyılın başlarında Beyşehir, bir kaza merkezi olarak sivil esirlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar gelişmiş bir yerleşim yeridir. Bu dönemlerde Beyşehir'in kaza nüfusu, yaklaşık 40. 000 olarak görülmekte ve kaza genelinde 115 dükkân, 31 mağaza, 12 kahvehane, 4 han ve 40 değirmen bulunmaktadır. I. Dünya Savaşı süresince burada Rusya vatandaşı Ukraynalı, Lehler, İngiliz vatandaşı İngilizlerle Mısırlı Araplar, Fransızlar ve İtalyanlar gibi çeşitli milletlerden sivil esirler ikamet ettirilmiştir. Bu esirler 1917 yılından itibaren bir kısmı; Mondoros Mütarekesi ile de tamamı serbest bırakılmıştır. Sarıçelik, "Esirler", s. 341.

çekilen telgraf ile Eğirdir ve Beyşehir gölündeki adalarda esirlerin barınmasına mahsus tedarik olunacak mahal için masraf talep edilmiştir³³⁹. Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinden Konya Vilayetine çekilen telgraf ile esir zabıtlar için Beyşehir Gölü'nde inşası uygun görülen barakaların ne kadar zamanda ve masrafla yapılabileceğinin tahkikiyle derhal inşaata başlanması bildirilmiştir³⁴⁰. Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinden Konya Vilayetine çekilen telgraf ile Beyşehir Gölü'nde esir zabıtların ikamesi için baraka inşası için elli bin kuruş ödeneceği ve üç yüz zabıtın ikametına yetecek kadar geniş barakaların yapılması belgelerde ifade edilir³⁴¹. Ancak neticede İngiliz esirlerin muhtemelen adaların ağır havasından dolayı burada ikamesinin caiz olmadığına karar verilmiştir³⁴². Yine II. Dünya Savaşı yıllarında Rusya'ya karşı savaşmak için Karadeniz'e gelen Alman askerler Almanya'nın mağlup olmasıyla Türk topraklarında yakalanmış ve savaş sonuna kadar Beyşehir Gölü çevresindeki Beyşehir ilçesinde ikamete mecbur tutulmuşlardı³⁴³. Bu dönemde Beyşehir'deki esir kampı hakkında detaylı bilgileri, bu kampta bir süre kalmış olan Alman subay Rudolf Arendt'in Almanca kaleme alınan hatıralarından öğrenmekteyiz³⁴⁴.

Beyşehir'de ikamete mecbur tutulan Alman askerlerin kaldıkları 8 ay boyunca yaşadıkları en önemli sıkıntının sağlık alanında olduğu söylenebilir. Burada tutulan Alman subay R. Arendt burada kaldığı süre boyunca yazdığı eserinde çok fazla şikâyet etmemişse de, kitabının sonunda yer alan İsviçre Elçiliği raporunda kampın sağlık şartları hakkında detaylı bir rapor hazırlanmıştır. Rapora göre kamptaki Alman askerler 5 husustan şikâyet etmişlerdir.

³³⁹ BOA, DH. ŞFR., Nr. 519/96, 1.MA.1332/14 Mayıs 1916.

³⁴⁰ BOA, DH. ŞFR., Nr. 64/133, 24.B.1334/27 Mayıs 1916.

³⁴¹ BOA, DH. ŞFR., Nr. 64/224, 04.Ş.1334/06 Haziran 1916.

³⁴² BOA, DH. ŞFR., Nr. 522/60, 25.May.1332/07 Haziran 1916.

³⁴³ Hitler, 1941 yılında "Barbarossa Planı" (Hitler, İngiltere'ye karşı savaşı sona erdirmeden Rusya'yı işgal etmek istiyordu) çerçevesinde Rusya'nın Karadeniz'deki gücüne karşı kendi donanmasının desteğini sağlamak istiyordu. Karadeniz'in batı sahillerine kadar gelen Alman kuvvetleri, Karadeniz'e ulaşmak için, ya İngilizlerin kontrolündeki Cebelitarık Boğazı'nı kullanacak, ya da o tarihte tarafsız durumunda bulunan Türkiye karasularındaki Boğazlardan geçecekti. Hitler, Alman ordularına "Sovyet Rusya'yı ezmek için" 15 Mayıs 1941 de harekete geçme emrini verdi, Fahir Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasî Tarihi (Cilt 1-2: 1914-1995), Alkım yay., İstanbul 2007, s. 374; Almanlar Karadeniz'in batı sahillerine geldiklerinde Ruslar da doğu sahillerine çekiliyorlardı ve çekilirken de götüremedikleri tüm deniz araçlarını imha ediyorlardı. Bu yüzden Almanlar ele geçirdikleri limanlarda saldırılarda ve nakliye de kullanabilecekleri hiçbir araç bulamıyorlardı, Kansu Şarman, "İkinci Dünya Savaşı'nda Karadeniz'de Karadan Yürütülen Denizaltılar", *Popüler Tarih*, S. 33 (550. Yıl Özel Sayısı), Mayıs 2003, s. 16; Selçuk Kolay, "Hitlerin Kayıp Filosu; Hayalet Denizaltı", *Atlas(Aylık Coğrafya ve Keşif Dergisi)*, S. 180, Mart 2008, s. 94-101; Selçuk Kolay, *Türkiye'nin Karadeniz Kıyısındaki İkinci Dünya Savaşı Alman Denizaltıları*, TINA (Türkiye Sulaltı Arkeolojisi Vakfı), İstanbul (Tarihsiz); *Cumhuriyet*, 14 Eylül 1944, s. 1.

³⁴⁴ Rudolf Arendt, *Letzter Befehl: Versenken!*, *Deutsche U-Boot im Schwarzen Meer 1942-1944*, Ullstein, Germany 2003; bu konuda Hüseyin Muşmal-Berna Burcu Korucu tarafından "II. Dünya Savaşı Yıllarında Beyşehir'de İkamet Ettirilen Alman Denizaltı Mürettebatı", başlığı altında 26-29 Eylül 2013 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Piri Reis Sempozyumu'na bildiri sunulmuştur.

Bunlar: a) Sağlıksız iklim koşulları, b) Sıtmaya karşı koruma sağlayabilecek araç gereç, c) Yatakhanedeki yer sıkıntısı, d) İç çamaşır eksikliği, e) kampın içinde su eksikliği'dir.

Elçilik tarafından yapılan inceleme sonuçlarına göre, “Beyşehir sıtma için elverişli bir yer olduğundan sağlıksız bir yer olarak nitelendirilebilir. Hastane ayrı bir binada 20 yataklıdır. Tıbbi işleri yürüten bir Türk binbaşısıdır. Kampta sadece basit, gelişmemiş tıbbi araç gereç bulunmaktadır. Herhangi bir dezenfeksiyon odası ya da alanı da yoktur. Kamp doktoru ne yazık ki yeterli tıbbi araç gerece sahip değildir. Buna rağmen mutemet tıbbi olanakların iyi olduğu görüşündedir. Buna ek olarak söz konusu mutemet yaklaşık olarak enternelelerin yarısının sıtma hastalığından muzdarip olduğunu ve hastalığa da Beyşehir’e enterne edildiklerinden beri yakalanmış olduklarını bildirdi. Tedavi için gerekli malzemelerin yoksunluğundan dolayı da sıtmaya karşı gerekli önlemler alınamamıştır. Bizim ziyaret ettiğimiz günde hasta sayısı 30’a ulaşmış durumdaydı. Çoğu da sıtma hastalarıydı. Bütün bu sağlıksız koşullar nedeniyle Beyşehir kampının daha uygun iklim koşullarına sahip bir bölgeye taşınması hususu elçiliğe bildirilmiştir. Ayrıca Ankara İsviçre Büyükelçiliğine gelen bir telgrafta Türk Dış İşleri Bakanlığı’nın bildirdiğine göre, askeriyede görevli makamlar da sözde, Beyşehir’deki sağlıksız iklim koşullarıyla alakalı bir araştırma yürütmüşler.”³⁴⁵

Bu süreçte Alman askerler Beyşehir’deki kampta “İnternierte” statüsünde ikamete mecbur tutuluyorlardı. “İnternierte” enterne etme, (gözaltına alma, tevkif etme) anlamına gelmektedir. 19 Eylül 1944 tarihinde Beyşehir’de bir kampta ikamet ettirilen Alman askerler 9 Mayıs 1945 tarihine kadar yaklaşık 8 ay boyunca kalmışlar; daha sonra Isparta kampına nakledilmişlerdir. İç İşleri Bakanlığından Başbakanlık makamına gönderilen bir yazı ile 1946 yılında Isparta kampında bulunan Alman esirlerin ülkelerine iade edilmişlerdir³⁴⁶.

B. Daimi Ve Geçici Yerleşimler

Osmanlı Dönemi’nde Beyşehir Gölü’nün en büyük adası olan Mada Adası’na Rus Kazakları ve Çeçenlerden sonra Tırtar ve Ötkünlü aşiretleri yerleşmiştir³⁴⁷. Mada Adası 1963 yılında Beyşehir’in Tolca Köyü’ne bağlı iken, daha sonra Şarkikaraağaç’ın Gedikli Köyü’ne bağlanmıştır. Mada Adası’nın bağlı olduğu Gedikli Köyü sakinleri ise Manavgat’tan gelen

³⁴⁵ Arendt, *Letzter Befehl*, s. 330-340.

³⁴⁶ BCA, Nr. 030-0-010-000-000-55-368-32; Ulvi Keser, “Arşiv Belgeleri Işığında İkinci Dünya Savaşı Sürecinde Türkiye’de Mülteciler ve Esirler Sorunu”, *ÇTTA*, VIII/18-19, (2009/Bahar-Güz), s. 207vd.

³⁴⁷ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 94.

Honamlı Yörükleridir³⁴⁸. 1966 yılında Mada Adası'nı ziyaret eden İ. H. Konyalı, bu tarihlerde adada on beş evli ve yüz nüfuslu köy bulunduğunu söyler³⁴⁹. 2002 yılında 38 hanede 187 kişinin yaşadığı yer Gedikli Köyü'nün Kumluca Mahallesi olarak bilinmektedir³⁵⁰. 2008'de Mada Adası'nda 253 kişi, 36 aile bulunmaktadır³⁵¹.

Mada Adası'nda yerleşme tarım sahalarıyla çevrilidir. Adada 1936 öncesine ait Çeçen ve Kazak konutları bulunmamaktadır. Adaya ilk elektrik 6.9.1986 tarihinde gelmiştir. İçme suyu ihtiyacı ise 1996 yılına kadar köyün ortasındaki doğal kaynak suyundan karşılanmaktaydı. Mada Adası'nda en büyük sorun içme suyu yetersizliğidir³⁵². Mada Adası'na ulaşım teknelerle ya da 15 ton yük taşıyabilen dubalarla yapılır³⁵³. Göl donduğunda ise göl üzerinden yürüyerek ulaşım sağlanır. Kış aylarında ada ile kara arasında kalan bölgenin buz tutmasıyla ulaşımında çeşitli aksaklıklar meydana gelmektedir³⁵⁴. Adaya çoğunlukla kayıklarla geçildiğinden otomobil geçmiyor, araçlar anakarada bırakılmaktadır³⁵⁵.

Çeçen Adası'nın topografyasının müsait olması adanın belirli yerlerinde verimli tarım sahalarını ortaya çıkarmıştır. Ada, 1901 yılında Kafkaslardan göç eden birkaç Çeçen aileye verilmiştir. Çeçenlerden önce ise adada, 1924 yılında mübadele ile Yunanistan'a giden Rum nüfus yaşamaktaydı. Adada 2002 yılında 17 kişi yaşamaktadır. Bu ailelerin Beyşehir'in Hamidiye Mahallesi'nde de evleri vardır. Eğitim çağındaki aile fertleri burada kalmakta ve hafta sonu-tatil günleri adaya dönmektedir. Bu ailelerin Beyşehir Tarım İlçe Müdürlüğüne onaylamış kayıkları vardır. Bu kayıklarla çeşitli alışveriş işleri ve ulaşım sağlanmaktadır³⁵⁶.

³⁴⁸ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 44; Ömer Görür (D. 1966) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkıkaraağaç/Gedikli Köyü'nde yapılan mülakat.

³⁴⁹ Konyalı, *Beyşehir*, s. 400.

³⁵⁰ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 44.

³⁵¹ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 52.

³⁵² Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 52.

³⁵³ Bkz. Resim 21 ve Resim 22.

³⁵⁴ Bu konu zaman zaman ulusal medyada da yer bulmakta, adanın konumu National Geographic gibi dergiler ve belgesel yapımcılarının dikkatini çekmektedir. Mada Adası'yla ilgili olarak hazırlanan Mada adlı belgesel 5. Uluslararası Kısa Film Festivali'nde birinci olmayı başarmıştır. Ayrıca bazı dergi yazılarına konu olmuştur. Bkz. Mine Söğüt, "Karşı Kıyıda Kiler; Mada Adası", *National Geographic*, Mayıs 2011, s. 66-82; Yunus Aydın Emre, "Yörüklerin Sığınağı Mada Adası", *Atlas*, S. 96, Temmuz 2009, s. 66-78.

³⁵⁵ Burada ilginç bir konu da şudur ki, su aşırı otoparkın tek burada bulunmasıdır. Adanın karşısında bir otomobil park yeri vardır. Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 94.

³⁵⁶ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 44vd.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYO-EKONOMİK FAALİYETLER

I. BALIKÇILIK

Beyşehir Gölü ve çevresindeki doğal su kaynakları, bölge halkı için önemli bir besin olan balık açısından büyük bir potansiyele sahiptir³⁵⁷. Bölgede yapılan balıkçılığın tarihine ilişkin ilk verileri XVI. yüzyıl kayıtlarından elde ediyoruz. Osmanlı döneminde Beyşehir Gölü dalyanlarından elde edilen gelirler şu şekilde idi; 1583 tarihli icmal defterine Beyşehir Sancağındaki Dirlik (Hass) gelirlerinin toplam miktarı içinde balık dalyanları 9. 000 akçedir (toplam gelir içindeki yeri 3. 53- toplam sancak geliri içerisindeki yeri 0. 46)³⁵⁸. Toplam sancak gelirlerinin % 10. 82'sini oluşturan sancakbeyi hassının boyahane ile Beyşehir ve Seydişehir göllerindeki dalyanlardan % 6. 66'lık bir kısmını meydana getiriyordu. Yine buralardan sancakbeyinin hass gelirlerinin yaklaşık % 32'ye yakın kısmını karşılayan resimler arasında gölde balık tutma için kurulan dalyanlardan alınan dalyan resmi de bulunmaktaydı. Ayrıca gelirin yaklaşık % 10'luk kısmını oluşturan öşürler içinde Seydişehir (Suğla) gölü ile birlikte Beyşehir Gölü gelirin % 7'sini oluşturmaktaydı. Bunun dışında küçük dalyanlar tımar sahiplerine “müstakil hasıl” yazılmıştır³⁵⁹.

XVI. yüzyılda Yaylasun Nahiyesi dışındaki nahiyelede yer alan pek çok köylü tatlı su balıklarını avlamaktaydı³⁶⁰. Cezire Nahiyesi'nde yer alan Mili, Akburun, Zaviyecik, Kısıtılan ve Gesi isimli köyler Beyşehir Gölü'nün kıyılarında yer almalarından dolayı balıkçılıkla doğrudan ilgiliydiler. 1507'de 35, 1518'de 34, 1524'de 42, 1584 yılında ise balık vergisi ödeyen köylerin sayısı 58'di³⁶¹.

1866'da yöreye gelen Rus Kazaklarının gölde yapılan balıkçılıkta önemli bir yeri vardır³⁶². Zaten balıkçılık yapmak için buraya iskân eden Rus Kazakları, bu tarihlerde, yıllık 4350 kuruş vergiyle işletmeciliğini aldıkları Beyşehir Gölü'nde balıkçılık yapmaktaydılar³⁶³. Rus Kazakları salamura usulünü bildikleri için, yaz aylarında da balıkçılığa devam

³⁵⁷ Cemil Ünal, “Kafes Balıkçılığı”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 302.

³⁵⁸ Sancakbeyi hassı kaynağı olarak sancaktaki köy ve çiftliklerin gelirleri, öşür ve resimler ile boyahane ve dalyan gelirleridir, Erdoğan, “İcmal Defteri”, s. 127.

³⁵⁹ Erdoğan, “İcmal Defteri”, s. 124.

³⁶⁰ Erdoğan, *Beyşehir Sancağı*, s. 347.

³⁶¹ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 300.

³⁶² Bilir, “Balıkçılık”, s. 518.

³⁶³ Yılmaz, “Konya”, s. 134.

etmekteydiler³⁶⁴. Gölde bazı zamanlarda çok büyük dalgalar oluşmaktaysa da Kazaklar geleneksel balıkçılıklarını yapmak için gölü kullanmaktan vazgeçmezlerdi. Bununla birlikte Beyşehir Çayı da onlara çok büyük fırsatlar veriyor, sert dalgalar ve akıntılar olduğu zaman dereden göle çok fazla miktarda balık akını oluyordu. Bu sebeple Kazaklar bu zamanlarda çok fazla balık tutmaktaydılar³⁶⁵. Rus Kazakları bölge halkına salamura yapmayı veya balık kurutmayı öğretmişler; 8-10 ton yük taşıyabilen Kara kayıkları ile bölge kayıkçılarına örnek olmuşlardır³⁶⁶.

Gölün 1313 (M. 1897) yılındaki rüsum-ı saydiyesi senevî 25.000 kuruş raddesindedir³⁶⁷. Göçü Nahiyesi'ne bağlı Afşar, Çivril, Devletşah, Hocacihan Çiftliği, İğdir, Bektemür, Kiçihoma ve Karahisar köyleri Beyşehir Çayı etrafında kümelenmiş ve balıkçılıkla meşgul olan köylerdi. Ayrıca Şehirköy, Savcılar, Salur, Bayındır, Oğulbeyler ve Manastır köyleri de göl çevresinde yer almalarından dolayı balıkçılıkça uğraşan yerleşimlerdi. Göl ve diğer su kaynaklarına yakın olan köylerin yanı sıra Beyşehir kent merkezinde bulunan Dalyan Mahallesi sakinleri de balıkçılıkla uğraşmaktaydılar³⁶⁸.

Balıkçı Rus Kazakları ile ilgili görüşülen kaynak kişilerden 1944 doğumlu Sabit Kasaboğlu Kazakların balıkları nasıl değerlendirdiklerine dair şunları söylemektedir;

*“Kazaklar balık çorbası yaparlardı. Balığın havyarını tenekelere doldururlardı. Salamura yaparlardı. Onlarda bize havyar verirlerdi. Kazaklar kerevit (istakoz) haşlar yerlerdi. Kazaklar karakayıklarla balık avlarlardı.”*³⁶⁹

1927 doğumlu Kazım Doğu balıkçılık yapan Kazaklarla ilgili şunları söylemektedir; *“Kazaklar İğriplarla çalışırlardı. Trol ağı çekerlerdi. Kazaklar balığı üç beş parçaya ayırıp tenekelere dolduruyorlardı. Kaynattıktan sonra bir süre sonra kapağını açıp suyunu süzüyor içiyorlar etini atıyorlardı.”*³⁷⁰. Mustafa Burçak da bu bilgileri doğrulamaktadır; *“Kazaklar balığı tenekeye dilim dilim doldurup kaynatırlar, suyunu alıp etini dökerlerdi. Suyunu içerlerdi. Bunlar istakozu suda kaynatıp, yerlerdi. Uzun boylu sarışın ve iri yarı idiler, Türkçe bilirlerdi.”*³⁷¹

³⁶⁴ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 301.

³⁶⁵ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 95.

³⁶⁶ Yılmaz, “Konya”, s. 134.

³⁶⁷ Ali Cevad, *Coğrafya*, s. 189.

³⁶⁸ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 300.

³⁶⁹ Hüseyin Muşmal tarafından 22.7.2013 tarihinde Sabit Kasaboğlu (1944) ile yapılan mülakat; Kazaklar için balık çorbası önemli bir yemektir, Ömer Görür (D. 1966) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkıkaraağaç/Gedikli Köyü'nde yapılan mülakat, Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 83.

³⁷⁰ Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Kazım Doğu (1927) ile yapılan mülakat.

³⁷¹ Hüseyin Muşmal tarafından 18.7.2013 tarihinde Mustafa Burçak (1926) ile yapılan mülakat.

Rus Kazakları, daha önce ifade edildiği gibi 1901 yılında buradan kimseye haber vermeden Akşehir'deki hemşerilerinin yanlarına gitmişlerdir. Ancak buradan ayrılan Kazaklar daha sonra Beyşehir Gölü'nde balıkçılık yapmak için tekrar geldikleri yapılan saha araştırması sonucu görüşülen kaynak kişilerin verdiği bilgilerden öğrenmekteyiz³⁷². Bu konuda görüşülen kaynak kişilerden Raşit Gökmenoğlu Kazakların göle balıkçılık yapmak için getirildiğini söylemektedir; *“Bir balık seferi balığın ve havanın durumuna göre 1 hafta 10 gün sürebilirdi. Bu iş oldukça zahmetli olduğundan pek kimse balıkçılıkla uğraşmak istemezdi. Çünkü karda kışta yağmurda çamurda günlerce gölde kalmak zordu, ayrıca bu işi herkes bilmez ve yapamazdı. Bunun için biz genellikle bu işi yıllarca burada yapmış olan Kazakları Akşehir'den getirirdik. 10-15 kazak geldiği olurdu”*³⁷³.

Bu konuda 1935 doğumlu Ayet Aydın şunları söylemektedir; *“Kazaklar, kırmızı yüzü sarı saçlı idiler. Hasırdan fötr şapka giyerlerdi. İriyarı insanlardı. Bunlar tenekenin içinde balık çorbası yaparlardı. 1940'li yıllarda Abdurrahim Bilir getirtir, gölde çalıştırdı. Beyşehir'in eşrafından olanlardan bazıları, Uyarlar, Kasapoğlu, Hakkı Celepoğlu genelde manifatura işi yaparlardı. Bunlardan Uyarlar ve Celepoğlu Beyşehir'in yerlisiydi. Bilirler ve Kasapoğlu Akseki'den gelmişlerdi.”*³⁷⁴

Yukardaki bilgileri 1926 doğumlu Mustafa Burçak verdiği ifadelerle doğrulamaktadır; *“Ağ örerlerdi. Bunlar makine gibi ağ örerlerdi. Ben ikisini tanıdım. Abdurrahman Bilir gölü alırdı. Akşehir'den Kazakları getirirdi.”*³⁷⁵ 1950 doğumlu Tahir Söyleyici de Kazakların Akşehir'deki Kazak köyünde yaşadıklarını söylemektedir³⁷⁶.

XIX. yüzyılda Rus Kazaklarının yanı sıra Kaşaklı Kazası'na bağlı bulunan köylerin sakinleri de balıkçılıkla meşguldür. Gölün kuzeyinde yer alan Kireli Kazası'nda yaşayanlar da gölden balık avlarlar³⁷⁷. Daha önce de olduğu gibi bu yüzyılda da Beyşehir merkezinde, göl ile gölden çıkan çayın birleştiği alanda uzayıp giden Dalyan adıyla eski bir mahalle bulunmaktadır³⁷⁸.

Gölden yapılan balıkçılıkla ilgili saha araştırmasında görüşülen kaynak kişi Naci Demirat göldeki balıklarla ilgili şunları söylemektedir; *“Balıklar at arabası ile Konya'ya sevk*

³⁷² “Kazaklar Akşehir'de Kazak Köyü'nde yerleşmişlerdi. Buraya gelip trol çekerlerdi.” Hüseyin Muşmal tarafından 20. 7. 2013 tarihinde Tahir Söyleyici (1950) ile yapılan mülakat.

³⁷³ Hüseyin Muşmal tarafından 22.7.2013 tarihinde Raşit Gökmenoğlu (1944) ile yapılan mülakat.

³⁷⁴ Hüseyin Muşmal tarafından 17.7.2013 tarihinde Ayet Aydın (1935) ile yapılan mülakat.

³⁷⁵ Hüseyin Muşmal tarafından 18.7.2013 tarihinde Mustafa Burçak (1926) ile yapılan mülakat.

³⁷⁶ Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Tahir Söyleyici (1950) ile yapılan mülakat.

³⁷⁷ Kâtip Çelebi, *Cihannüma*, s. 618.

³⁷⁸ 1901 yılına kadar dalyan bulunan bu mahalle, daha sonra kötü kokuya sebep olduğundan merkeze 1 saat kadar mesafede başka bir yere nakledilmiştir, Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 300.

edilirdi. *Salamura* balık yapılırdı. *Çapak*, *Sarıbalık*, *Akbalık*, *Sıraz*, *Göğce*, *Kızılkanat*, *Kayabalığı*, *Çamurca*, *Migre* (Küçük Balık) çeşitleri vardı. En lezzetlisi *Çamurca* ve *Göğce* idi. *Dişli Balık* 1975-76'da atılınca diğer balıkların soyu tükendi. Balık çok fakat satacak yer yoktu. *Sille*'den buraya balık almaya gelirlerdi. *Silleli Kör Bekir* çok gelir giderdi. *Kızılca Balığının* kurmasını *Niğdeli Mehmet Ağa* vardı. Balık tutmak için çalışan işçiler kilosu 60 paradan göğce tutarlardı. Göldeki sokmaçlarda göğce bol olurdu. Sazlıklarda da olurdu.”³⁷⁹

Balıkçılığın profesyonel olarak yapılabilmesi için periyodik zamanlarda Maliye Bakanlığı tarafından açılan ihalelere katılıp, gölde balık avlama hakkının elde edinilmesi gerekmektedir. Bu ihalelere 1970'li yılların ortalarına kadar, bütün şahıs ve şirketler katılabilmekteyken bu tarihten sonra ise yalnız balıkçılık kooperatiflerinin katılımına izin verilmiştir³⁸⁰.

Naci Demirat, gölün kiralanması ve tutulan balıklarla ilgili şu bilgileri vermektedir;

“1940'lı yıllarda gölün mültezimliğini, devletten ihaleyle *Abdurrahim Bilir* aldı. Daha sonra 1950'lerde *Nazım Gökmenoğlu* aldı 20-25 sene de o çalıştırdı. Mültezimler, bütün av malzemelerini, kayığını, ağını kendileri temin ederdi. 60 paraya bütün balıklar, 6 lira'ya sazanı tutarlardı. Balığın bolluğundan dolayı herkese balık dağıtılırdı. Çoluk çocuk herkes kayıklar geldiğinde mendillerine balık doldururlardı. Bu mendiller 8-10 kilo balık alırdı. Balıkçı kayığı toplam 8 taneydi. 4 tanesi büyük, 4 tanesi loşka (küçük)dü. Loşkalar birer kişilikti. Karakayıklara zift sürülürdü. Igrıp ağı 150-300 metre idi. 50 metre urganı olurdu. 1947'de *Nazım Gökmenoğlu*'na geçti. *Nazım Bey* maliyeciydi daha sonra Belediye Başkanlığı yaptı.”³⁸¹

Bu bilgileri görüşülen kaynak kişilerden *Ayet Aydın* da desteklemektedir;

“Maliye Bakanlığı'na bağlı *Mal Müdürlüğü* tarafından *Beyşehir Gölü* ihaleye çıkarılırdı. Kimin gücü yeterse ihaleyi alırdı. 1940'lı yıllarda *Abdurrahim Bilir* almıştı. *Abdurrahim Bilir*'in *Edip*, *Şadi* ve *Ali* isminde kardeşleri vardı. Mültezimler ihaleyi aldıktan sonra bütün av malzemelerini kendileri temin ederdi. Bu tarihlerde gölde, sazan, akbalık, sıraz, gökçe, kızılca, yağ balığı, çamurca çıkardı. *Kızılca*'nın *salamurası* yapılırdı.

³⁷⁹ Hüseyin Muşmal tarafından 16.7.2013 tarihinde Naci Demirat (1926) ile yapılan mülakat.

³⁸⁰ İhale sonucunda yapılan sözleşmeye eski deyimle "İltizam Sözleşmesi" ve ihaleyi kazanan şahıs veya kooperatife de "Mültezim" denilmektedir. Sözleşmeyi bir kooperatif imzalamış ise kendi üyeleri arasında belirli bir disiplin içerisinde balık avcılığı yapılmakta idi, Bilir, "Balıkçılık", s. 517.

³⁸¹ Hüseyin Muşmal tarafından 16.7.2013 tarihinde Naci Demirat (1926) ile yapılan mülakat.

Salamura'yı tenekelere yapıp satarlardı. Balığı tenekenin içine boşaltırlar, temizlerle, tuzlayıp tenekenin ağzını kapatırlar, kışın tüketirlerdi.”³⁸²

Tahir Söyleyici de bu konuda şunları ifade eder; *“Beyşehir Gölü mültezimliği maliye bakanlığınca ihale edilirdi. Açık artırmayla mültezime ihale edilirdi. 1940’larda Abdurrahim Bilir, daha sonra Gökmenoğlular aldı. 1965’li yıllara kadar yaptılar. 1965’den sonra Ali Bilir almaya başladı. 1980’lere kadar. 1980’lerden sonra Kamil Arı, 1980’de bir seneliğine Kurucuovalı Molla aldı³⁸³”*

Ayrıca kaynak kişilerden Mustafa Burçak da şunları söylemektedir;

“Abdurrahim Bilir’in yanında babam da çalıştı. Ondan tuttıkları balık karşılığında kilo başına para alırlardı. Abdurrahim Bilir her tondan su parası düşerdi. Balık ıslak olduğu için yüzde yirmisini su parası diye düşerdi. Onun balıkhanesi İçerişehir’de göl kenarındaydı. Gökmenoğlu’nun balıkhanesi karşı yakada Bademli yolu civarında göl kenarındaydı. Abdurrahim de babam çalıştı Gökmenoğlu’nda ben çalıştım. Kızılca Balığı’nın kurması yapılırdı. Onu Niğde’ye götürürlerdi. Bir avda 506- ton balık tutulurdu.”³⁸⁴

Yine Talip İşbitirici bu konuda şunları ifade eder; *“Bu tarihlerde ihaleyi Ali Bilir alırdı. Kayıklara bayrak takılırdı³⁸⁵”.*

Gölden tutulan balıkların ne şekilde kullanıldığı konusunda Raşit Gölmenoğlu şu bilgileri vermektedir; *“Sille’den tüccarlar gelirdi. Silleli Mehmet ağa taze balık alırdı. Ancak bazı balıkların balıkhanede salamurası kurması yapılırdı. Ayrıca havyar gurması da meşhurdur. Bunun Hatay’a kadar satıldığını biliyorum. Babamın hesap defterlerinde İsraili alıcıların isimleri dahi vardı. Hatay’dan İsrail’e sevk edilirdi. Beyşehir’in yerlisi hiçbir zaman balığa para vermezdi. Kayıklar iskeleye yanaştığında mendilini sepetini alan koşar, sepetlerini mendillerini balıkla doldurup evlerine dönerlerdi. 1969 yılında kooperatif kurulunca biz de artık ihaleyle gölü almayı bıraktık”³⁸⁶.*

Balıkçılıkta önceleri ıgırıp ve dökme usulünde avcılık yapılmaktaydı³⁸⁷. Gölde balık avlamada Gökçe ve kızılca balıklarının avlanmasında ıgırıp denilen ağlar kullanılmaktadır. ıgırıp ağlarının gölde kullanılması ve avcılığın yapılabilmesi için, 11-12 kişilik bir ekip bulunmaktadır. Bu şahısların hepsinin görevleri ayrı ayrıdır. Bu ekip uzunluğu 15 m civarında

³⁸² Hüseyin Muşmal tarafından 17.7.2013 tarihinde Ayet Aydın (1935) ile yapılan mülakat.

³⁸³ Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Tahir Söyleyici (1950) ile yapılan mülakat.

³⁸⁴ Hüseyin Muşmal tarafından 18.7.2013 tarihinde Mustafa Burçak (1926) ile yapılan mülakat.

³⁸⁵ Hüseyin Muşmal tarafından 17.7.2013 tarihinde Talip İşbitirici (1919) ile yapılan mülakat.

³⁸⁶ Hüseyin Muşmal tarafından 22.7.2013 tarihinde Raşit Gökmenoğlu (1944) ile yapılan mülakat.

³⁸⁷ Tekin-Bilginer, *Eşrefoğulları*, s. 21.

olan 4-5 m enindeki mavnalarla ava çıkmaktadırlar. Bu mavnalarda avcıların zor şartlarda da olsa 2-3 gün barınabilecekleri bir bölümde bulunmaktadır. Bu mavnanın arkasında 4 adet orta büyüklükte kayık gerekmektedir ki bunların 2 tanesi ağları taşır. 2 tanesi de ağların göle bırakılması ve gölden alınması sırasında çıkırık denileni tertibatı bünyelerinde bulundururlardı³⁸⁸.

Bölgede balık avlama teknikleriyle ilgili yine kaynak kişilerden bilgiler edinmekteyiz. Bu konuda görüşülen kaynak kişilerden Kazım Doğu şu bilgileri vermektedir; *“Balıkçı kayıkları 10-12 metre idi. 2 tane ıgırıp vardı. Daha sonra dökme ağ çıktı İçerişehir halkından balıkçılar gelince sepetini alan giderdi, balıklar gelene dağıtıldı. Balıklar balıkhanelen sonra Niğde Nevşehir ve Bor’a giderdi.”*³⁸⁹

İgırıp ile yapılan avcılık konusunda Tahir Söyleyici şunları ifade eder;

*“2 Tene ıgırıp vardı. İgırıp ağın üstünde mantar altında kalın halattı. Toplam 5 kayıkla ava çıkılırdı. 1 büyük kayık, 2 tane ıgırıp kayığı 2 tane loşka olurdu. Bir ıgırıp avında toplamda 12 kişi çalışırdı, 2 baskıcı kaptan ıgırıp kayığı içinde olur, 2 tane loşkacı olurdu. 2 tane halatçı 2 tane mantarcı, 2 tane tek ara alan ve çift ara alan olurdu. İgırıp gerildikten sonra 2 tane loşkacı çıkırıkla ıgırıp toplardı. 1 ıgırıp bir buçuk saatte alınıp toplanırdı. Aşağı yukarı ortalama 1015 ton çıkardı. Ben 90 ton çıktığına şahit oldum. Tutulan balıklar büyük gemiye boşaltılırdı. İki ıgırıp 10 kayıktı. Istakoz yayılınca küçük kayıklar çoğalmaya ve herkes dökme ağla balık tutmaya başladı. İgırıp günde 5-6 defa atılabilir. Sabah namazdan sonra bir de akşama doğru atılırdı.”*³⁹⁰.

Raşit Gökmenoğlu balık avcılığıyla ilgili şöyle söyler;

“1950-1960’larda 2 tane ıgırıp vardı. Büyük kayık arkasına 4-5 tane karakayıkları bağlayarak loşkalarla ava çıkardı. Bir ıgırıp avında 15-20 kişi olurdu. Gökmenoğlu ihaleyi aldığı anda, kaptan Dursun’u çağırır, ekibi hazırla derdi. Ekip genelde İçerişehir’den olurdu. Ekip hazırlandıktan sonra av mevsimi gelince sabah erkenden yola çıkarlardı. Balığa çıkmadan önce avcılar nerede av yapacaklarına dair tespit yaparlardı. Bunun için gölü gören yüksekçe tepelere çıkarak, balıklar nerede direk kurmuşlar onu tespit ederlerdi. Bu durum balıkların nerede yoğun olduğunu gösteren bir hadiseydi. Balıkların yoğun olarak toplandığı yerler, yüksekçe alanlardan direk gibi seçilebilirdi. Bu noktalar tespit edildikten sonra avcılar kayıklarla o istikamete giderler ve ıgırıp ağlarını direkler halinde toplanmış balıkların

³⁸⁸ Bilir, “Balıkçılık”, s. 518.

³⁸⁹ Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Kazım Doğu (1927) ile yapılan mülakat.

³⁹⁰ Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Tahir Söyleyici (1950) ile yapılan mülakat.

bulunduğu alana sererlerdi. Sonra ıgırıp toplandıktan sonra, çuğlalarla büyük ayığa balıklar toplanırdı. Büyük tekne dolarsa, küçük teknelere doldururlardı. Eğer oda dolarsa, iki karakayık arasına ıgırıp ağının hortumu gerilir balıklar üstüne serildikten sonra, sağlamlaştırıp, öylece balıkhaneye getirilirdi. Bazı zamanlarda 50-60 ton balık tutulurdu. Eğer balığın taşınmasına mani çıkacak olursa balıklar aynen göle geri dökülürdü”³⁹¹.

Günümüzde balıklar olta ve serpme ağlarla, normal bir tekne ile 2 kişilik bir ekiple yapılmaktadır³⁹². Beyşehir Gölü’nün batı kenar şeridi kafes balıkçılığı için çok uygundur³⁹³. Günümüzde balıkçılıkta en önemli sorun göl sularının çekilmesidir. Sabit bir liman yapılamamaktadır. Yine göl suyunun azalmasından dolayı göl içindeki tümsekleri ortaya çıkarmaktadır. Bundan dolayı sıkı yerlere gelen balıkçı tekneleri parçalanmaktadır, Göldeki bu tümseklere “dırımba” denmektedir ve dırımbaların üzerine taş yığılarak kayıkçıların görebilecekleri şekilde teknelerin parçalanması engellenmektedir³⁹⁴. Ayrıca bölgede balıkçılık işini kadınlar da yapmaktadır³⁹⁵.

Beyşehir Gölü’nde XX. yüzyılın ilk yarısında Sazan, Sıraz, Akbalık, Kızılca, Gökçe, Çamurca balıkları bulunmakta idi ve yılda 300. 000 kilo balık tutulduğu belirtilmektedir³⁹⁶. Bu tarihlerde İçerişehir Mahallesi’nde gölde tutulan bu balıkların pazarlandığı bir balıkthane bulunuyordu³⁹⁷. 1905 yılında Beyşehir Gölü’nde gölden tutulan balıkların tuzlanması için bir balıkthane ve havuz inşa edilmiştir³⁹⁸. İçeri Şehirde muntazamca yapılmış bir balıkthane bulunmaktadır³⁹⁹.

1950 doğumlu Tahir Söyleyici balıkçılık ve balıkhaneler hakkında şunları söylemektedir; “*Bademli kavşağında gölün kıyısında balıkthane vardı. Balıkhanede 15-20 metre uzunluğunda 25-30 tane oluklar vardı. Burada kızılca ve çapak salamura yapılırdı. Niğde’ye Bor’a sevkederlerdi. Balıkthane Gökmenoğlu’nundu. Salamura usulü ile Niğde’ye satarlardı. Taze balıkları genellikle Konya’dan Silleliler alırlardı. Çünkü Silleliler balığı tuzlayıp çevreye satmaktadır. 8 çeşit balık vardı. Kızılkanat (Kızılca), Göğce, Akbalık, Sıraz,*

³⁹¹ Hüseyin Muşmal tarafından 22.7.2013 tarihinde Raşit Gökmenoğlu (1944) ile yapılan mülakat.

³⁹² Günümüzde balıkçılık bir aile işletmesi de olarak görülmeye başlanmış ve kadınlar da bu uğraşa dahil olmaktadır, Bilir, “Balıkçılık”, s. 518.

³⁹³ Ünal, “Kafes Balıkçılığı”, s. 302.

³⁹⁴ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 50.

³⁹⁵ Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 30.

³⁹⁶ Tekin-Bilginer, *Eşrefoğulları*, s. 21; 1980’li yılların başlarına kadar Gökçe ve Kızılca balıkları sürü halinde gezdikleri için bir ağda 60 ton balık yakalanabildiği görülmüştür, Bilir, “Balıkçılık”, s. 518.

³⁹⁷ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 301.

³⁹⁸ BOA, ŞD., Nr. 424/22, 17.N.1323/17 Ekim 1905; BOA, ŞD., Nr. 426/21, 24.L.1323/24 Aralık 1905; BOA, İ. ML., Nr. 68/57, 26.L.1323/ 26 Aralık 1905.

³⁹⁹ Süslü, *Eşrefoğulları*, s. 5.

Çapak, Sazan, Yağ Balığı, (Çamurca) Yılan Balığı, Gebeş, Migre (Göğcenin Küçüğü). Kızılkanat kılçığı ve havyarı çok olurdu. Kızartması iyi olurdu. Çapağın kızartması, mangalı ve yahnisi yapılırdı. İçine bulgur konulurdu. Istakoz 1980'lerde başladı. Istakozu Tolca'dan Garip Yanık diye birisi buldu."⁴⁰⁰

Konya Vilayet Salnameleri'nde de Beyşehir Gölü'nden kayıklarla avlanan balıkların Konya ve Niğde'ye götürüldüğü geçmektedir⁴⁰¹.

Göl ve çevresinde balıkçılık bu şekilde iken Mada Adası'nda ekonomik faaliyet balıkçılığa dayanır. Balıkçılık 1986 yılından sonra Gedikli köyünde kurulan su ürünleri kooperatifi ile gelişmeye başlamıştır⁴⁰². 1996 yılında Beyşehir Gölü'nde 916 tekne ve 1519 kayıtlı balıkçı bulunmaktadır. Balıkçılar gölde av yasağının uygulandığı 1 Nisan-15 Temmuz tarihleri dışında günlük ortalama 30-64 kilo arası sudak ve 3 kg sazan balığı avlamaktadır⁴⁰³. Avlanan balıklar Gedikli Su Ürünleri Kooperatifi'ne günlük olarak verilmektedir. Göl çevresinde 8 adet balık işleme tesisi olduğu için balıkların pazarlanmasında zorluk çekilmez. Nitekim bu tesislerde işlenen balıkların bir bölümü yurt dışına, bir bölümü de Antalya başta olmak üzere yurt içindeki turistik tesislere satılmaktadır⁴⁰⁴. Eskiden Yunanistan'a kadar bu gölden balık sevk edilirdi. Gölden çıkan havyar ise İstanbul'a bile gönderilirdi⁴⁰⁵. Balık tuzlanıp kurutularak uzak bölgelere sevk edilir⁴⁰⁶.

Gölden yılda en az 1 milyon dolarlık balık ihraç edilmektedir. Yakalanan balıklar hem Beyşehir'de hem de yakın ilçelerde pazarlanmaktadır⁴⁰⁷. Niğde, Nevşehir ve Kayseri'nin köy ve kasabalarında da satılmaktadır⁴⁰⁸. Levrek iç piyasada taze olarak kısmen müşteri bulabilmekte ve ayrıca fileto yapılarak ihraçta edilmektedir. Kadife balığı ise yine iç piyasada tüketilmekte olup, bilhassa Antalya'da ki turistik otellerde, tüketilmektedir. Bilhassa Niğde ve Nevşehir ilçelerinde ve kasabaların da satılan balıklar salamura yapılarak ve saklanır ve

⁴⁰⁰ Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Tahir Söyleyici (1950) ile yapılan mülakat.

⁴⁰¹ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1300 Hicri Sene (1883)*, Def'a 16, Konya Vilayet Matbaası, s. 100; Diğer salnamelerde de bu bilgiler tekrarlanmaktadır, Bkz. Konya Vilayeti Salnameleri, H. 1301/1883, s. 90; H. 1302/1885, s. 66-67; H. 1303/1885 s. 181; 1304/1887, s. 86; 1305, s. 87; 1306, s. 90; 1307, s. 81; 1310/1892, s. 327; 1312/1894, s. 400; 1314, s. 382; 1317/1899, s. 139-327; 1322/1906, s. 202.

⁴⁰² Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 30.

⁴⁰³ Balık avlama 15 Mart-15 Haziran tarihleri arasında avlanma yasağı uygulanmaktadır, Bilir, "Balıkçılık", s. 517.

⁴⁰⁴ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 49.

⁴⁰⁵ Saraçoğlu, *Göller*, s. 311; Süslü, *Eşrefoğulları*, s. 5.

⁴⁰⁶ Besim Darkot, "Beyşehir", *İA II*, İstanbul 1993, s. 389.

⁴⁰⁷ Tekin-Bilginer, *Eşrefoğulları*, s. 21.

⁴⁰⁸ Ali Cevad, *Coğrafya*, s. 189.

ihtiyaç halinde tüketilirdi. Kızılkannaddan salamura yapılır⁴⁰⁹. Bir başka saklama usulü de balığın yaz günlerinde kurutularak saklanmasıdır⁴¹⁰.

Adalar balıkçılar için her zaman bir sığınak vazifesi görmektedir. Balıkçılar ağlarını toplar ve sererlerken, şiddetli rüzgâr sonucu dalgaların kuvvetlenmesi ile birlikte teknelerin zorlandığı zaman adalara sığınarak ya ağlardaki balıklarını toplamaktalar ya da rüzgârın şiddetinin azalmasını beklemektedirler⁴¹¹.

Ayrıca adalar ulaşım konusunda bölgede büyük kolaylık sağlamaktadır. Nitekim Naci Demirat bu konuda şunları söyler; *“Eskiden Kurucova ile Beyşehir arasında yol olmadığı için kayıkla gidilip gelinirdi. Yol yaklaşık 8 saat sürerdi. Eğer rüzgâr çıkarsa 4 saatte gidilirdi. Yüklü kayık daha hızlı giderdi. Sefere çıkanlar bir heybede azık yaparlardı. Bazen yolculuğun 6-7 gün sürdüğü olurdu. Fırtına çıkınca Kızılada Pınarlı ve Üskelles’in adasında kalırdık”*⁴¹².

Mustafa Burçak, adaların bir sığınak vazifesi gördüğüne dair şu bilgileri vermektedir; *“Sabahları buradan Kurucuova tarafına esen poyrazı arkamıza alır yelkenli karakayıklarla yola çıkardık. Rüzgâr olursa 3-4 saatte Kurucuova’ya varırdık. Rüzgâr olmazsa kürekle 7-8 saatte giderdik. Kurucuova tarafından dönerken Karayel’in arkadaşı imbat rüzgârı olurdu. O da Kurucuova tarafından Beyşehir’e doğru eserdi. Biz de Beyşehir’e dönerken imbati arkamıza alır dönerdik. Bazen fırtına çıktığında adalara çıkar veya kayıklarda yatarıdık. Yanımızda azık götürürdük”*⁴¹³.

II. KAYIKÇILIK

Bölgede balıkçılıkla birlikte kayıkçılık da halk için önemli bir uğraştı. Gölde bulunan kayıklarla balıkçılık yapılır, ulaşım sağlanır, en çok da odun ve kereste taşınmaktadır⁴¹⁴. Ayrıca Gölde motor ve kayıklarla gezinti yapılmakla beraber büyük mavnalarla da eşya nakledilmektedir⁴¹⁵. Beyşehir Gölü’nde balıkçılık konusunda olduğu gibi kayıkçılıkta da 1866 yılında buraya gelen Rus Kazaklarının önemli bir rolü vardır. “Karakayık” ya da “şayka”

⁴⁰⁹ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1300 Hicri Sene (1883)*, Def’a 16, Konya Vilayet Matbaası, s. 100; “Konya”, *Yurt Ansiklopedisi VII*, İstanbul 1982-1983, s. 5101.

⁴¹⁰ Ömer Görer (D. 1966) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkıkaraağaç/Gedikli Köyü’nde yapılan mülakat; Kurutulmuş balığa da “darık” denmektedir, Bilir, “Balıkçılık”, s. 518.

⁴¹¹ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 52.

⁴¹² Hüseyin Muşmal tarafından 16.7.2013 tarihinde Naci Demirat (1926) ile yapılan mülakat.

⁴¹³ Hüseyin Muşmal tarafından 18.7.2013 tarihinde Mustafa Burçak (1926) ile yapılan mülakat.

⁴¹⁴ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1300 Hicri Sene (1883)*, Def’a 16, Konya Vilayet Matbaası, s. 100; Diğer salnamelerde de bu bilgiler tekrarlanmaktadır, Bkz. Konya Vilayeti Salnameleri, H. 1301/1883, s. 90; H. 1302/1885, s. 66-67; H. 1303/1885 s. 181; 1304/1887, s. 86; 1305, s. 87; 1306, s. 90; 1307, s. 81; 1310/1892, s. 327; 1312/1894, s. 400; 1314, s. 382; 1317/1899, s. 139-327; 1322/1906, s. 202.

⁴¹⁵ Süslü, *Eşrefoğulları*, s. 6.

denilen kayıkları ile göldeki balıkçılığı ve taşımacılığı etkilemişlerdir. Sedir ağacından yapılan ve dışına zift sürülen karakayıklar, motorlu kayıklar yokken kürekle çalışmaktadırlar⁴¹⁶.

Naci Demirat karakayıklar ve bunlarla taşınan keresteler hakkında şunları söylemektedir;

“Karakayıklar 20 metre uzunluğunda, karnı 2,5 m, motorsuz 4 kürekle çekilirdi. Yelkenliydi. Yelkenin direği 7 metre, yelkeninin eni 4,5 5 metre olurdu. Yelkenini bir kişi idare ederdi. Biri dümende diğerleri kürekte çalışırdı. Bu kayıklar ile Kurucuova tarafından keresteler getirilirdi. 25-30 metre boyunda kereste yüklenirdi. Balıkçıların kayıkları bunların yarısı kadardı. Karakayıkları Hoyranlı Eşref dayı yapardı. Kendisi Hoyranlıydı ama Beyşehir’de kayak yapardı. Birkaç kişi ile Göl kenarında yaparlardı Karakayık’ın dingilleri ardiçtandı. Çivi bile zor geçerd. Diğer bölümleri Çam veya katrandandı. Bunları arkası oturaklı ve düz olurdu. Balıkçı kayığı 14 kişilikti. 1950’lilerde kereste taşıyan karakayık 14-15 tane vardı. Bazılarının sahipleri şunlardı. Hoyranlı Eşref Dayı (2 tane), Fahrettin Demirci, İçerişehirli Durmuş Çorum, Kemal Çorum, Gödeklerin Kayığı, Kurucuovalı Hamit Efendi ve Kadıların Hüseyin’indi. Kayıklar seferi 10 liraya çalışırdı. Daha sonra motorlu kayıklar çıktı”⁴¹⁷.

Tahir Söyleyici karakayıklarla ilgili şu bilgileri verir; *“Karakayıklar çamdan yapılırdı. Dingilleri ardiçtan olurdu. 18-20 metre lata atılacak derecede uzun yapılırdı. Kayıkta 10 kişi çalışırdı 4 kürekçi 2 sağda 2 solda posta posta değişerek kürek çekerlerdi. Biri de dümendeydi. 10 metre yelken direği vardı. 5-6 metre yelkeni vardı. 25-30 metre uzunluğu vardı. Kurucuova’dan buraya 36 posta derlerdi. 600-700 metrede değişirdi”⁴¹⁸.*

Beyşehir Gölü, daha önce ifade edildiği gibi ulaşımına büyük katkı sağlamaktadır. Özellikle Yenişar, Kaşaklı, Kırelî ve Beyşehir kazaları Beyşehir Gölü’nü dört taraftan çevreliyor ve böylece göl onları birbirine bağlıyordu⁴¹⁹. Kayıkçılıkta öncelik kazalar arasında ulaşımına ayrılmıştır. Naci Demirat şunları söyler; *“Eskiden Kurucova ile Beyşehir arasında yol olmadığı için kayıkla gidilip gelinirdi. Yol yaklaşık 8 saat sürerdi. Eğer rüzgâr çıkarsa 4 saatte gidilirdi. Yüklü kayak daha hızlı giderdi. Sefere çıkanlar bir heybede azık yaparlardı.*

⁴¹⁶ Ömer Görer (D. 1966) ile 03.05.2014 tarihinde Şarkıkaraağaç/Gedikli Köyü’nde yapılan mülakat.

⁴¹⁷ Hüseyin Muşmal tarafından 16.7.2013 tarihinde Naci Demirat (1926) ile yapılan mülakat.

⁴¹⁸ Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Tahir Söyleyici (1950) ile yapılan mülakat.

⁴¹⁹ Muşmal, “XIX yüzyılda Beyşehir”, s. 19vd.

Bazen yolculuğun 6-7 gün sürdüğü olurdu. Fırtına çıkınca Kızılada Pınarlı ve Üskelles'in adasında kalırdık"⁴²⁰.

Mustafa Burçak, gölden kayıklarla ulaşım yapıldığına dair şu bilgileri vermektedir;

"Sabahları buradan Kurucuova tarafına esen poyrazı arkamıza alır yelkenli karakayıklarla yola çıkardık. Rüzgâr olursa 3-4 saatte Kurucuova'ya varırdık. Rüzgâr olmazsa kürekle 7-8 saatte giderdik. Kurucuova tarafından dönerken Karayel'in arkadaşı imbat rüzgârı olurdu. O da Kurucuova tarafından Beyşehir'e doğru eserdi. Biz de Beyşehir'e dönerken imbatı arkamıza alır dönerdik. Bazen fırtına çıktığında adalara çıkar veya kayıklarda yatarıdık. Yanımızda azık götürürdük"⁴²¹.

Mükerrem Başer bu konuda şunları söyler; *"Yolcu naklinde kullanılan kayıkların küçük bir tek odası bulunuyordu. Bu kayıklar daha sonra motorlu kayıklar oldular. Kurucuovalı Baba Mehmed ile Çeçenoğlu Şişbot'un yolcu taşımak için motorlu karakayıkları vardı. Kayıklar Pazartesi sabah Kurucuova-Hoyran-Yenişar tarafından yola çıkardı. Bu kayıklarda şehirde işi olan, alışveriş yapacak olan veya çocuklarını ziyaret edecek olan yolcular yanlarına eşyalarını yiyeceğini azığını ve yükünü alır getirirdi. Pazartesi günü işlerini görürler, çoğunlukla Memiş'in hanında veya çocuklarının ya da akrabalarının yanında kalırlardı. Adliye köyden gelecek olanların ya da işlerini genellikle pazartesi günlerine koyardı. Kayıklar sabah 8 gibi çıkar, Salı günü de akşamüstü geri dönerdi. Bunun haricindeki günlerde ise genellikle orman ürünleri taşınırdı. Özellikle yakacak odunu veya kereste ihtiyacı olan köyüler karşıdan ihtiyaçlarını temine ederlerdi.*"⁴²²

Kıyı köylerinden özellikle Tolca ve bu arada Gölkaşı ve Kuşluca ile Budak'da kayıkçılık gelişmektedir. Günümüzde Beyşehir Gölü'nde bulunan tekneler Konya-Höyük ilçesine bağlı Tolca Köyü'nde yapılmaktadır⁴²³.

Göl Anamas dağlarındaki kerestelerin Beyşehir'e taşınmasında nakli kolaylaştırmaktadır⁴²⁴. Konya Vilayeti Salnameleri'nde de bu konuda bazı kayıtlar bulunmaktadır; "çevreden kat olunan kerestelik eşcar kayıklarla gölün şark sahiline nakl edilerek mahalli ihtiyacını temin ettikten sonra arabalarla Konya'ya epeyce sevk olunur. Fakat göl derunundaki kayıklar pek iptidai bir halde olmakla beraber karada vesaiti nakliye arabaya

⁴²⁰ Hüseyin Muşmal tarafından 16.7.2013 tarihinde Naci Demirat (1926) ile yapılan mülakat.

⁴²¹ Hüseyin Muşmal tarafından 18.7.2013 tarihinde Mustafa Burçak (1926) ile yapılan mülakat.

⁴²² Hüseyin Muşmal tarafından 21.7.2013 tarihinde Mükerrem Başer (1947) ile yapılan mülakat.

⁴²³ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 50.

⁴²⁴ Tekin-Bilginer, *Eşrefoğulları*, s. 21; Ayrıca Kuşaklı Kazası'na bağlı Şehirgölü tabir edilen üç köyden çam keresteleri elde edilir, Kâtip Çelebi, *Kitâb-ı Cihânnümâ*, Ankara 2009, s. 618.

münhasır olup ücreti nakliyenin yüksekliğinden dolayı kereste heracat-ı mahdud bir halde kalmaktadır”⁴²⁵.

Kereste taşımacılığıyla ilgili Mustafa Burçak şunları söyler; “Karakayıpta 4 kürekçi bir dümenci olurdu. Getirdiğimiz keresteleri kıyıya göle atardık. Ameleler kenara çekerdi. Takavile yükler kereste fabrikasına rayla götürürdü. Karakayıkların sahiplerinden bazıları Kurucuovalı idi. Kadıların kayığı vardı. Göbeğine yağ dökmüş denen biri vardı. Gödeğin Mehmet, Baba Mehmet’in de kayığı vardı. Kereste Fabrikası Çeçen Süleyman’ın ortağı olduğu çok hissedarlı bir fabrikaydı. Çamlığın olduğu yerde eskiden kereste fabrikası ağaç istiflerdi. Zamanla fabrikadakiler, çamlığa ağaç ektiler. Ve büyük bir çamlık yapıldı.”⁴²⁶

Tahir Söyleyici kerestecilik konusunda şu bilgileri verir; “Kereste metre hesabından nakledilirdi. Odun getirilirse ster hesabıyla taşınırdı. Tomruk, lata, odun getirilirdi. 50-60 tane kereste için karakayık vardı. İşletme hesabına iskele Kurucuo’da bağ başındaydı. Bekir Hoca diye biri İşletme’nin deposunda dururdu. Ormancılar nezaretinde sevk irsaliyesi kesilir, keresteler karakayıklara yüklenirdi. Bir kayıkta neredeyse bir kamyon tomruk taşınabilirdi.”⁴²⁷

Naci Demirat bu konuda şu bilgileri verir; “Çeçen Süleyman ve Deli Mehmet’in Gavur Kazım’ın babası keresteleri satın alıp Konya’ya naklederlerdi. Filibeli Osman Efendi keresteleri alır kağnılarla Konya’ya naklederdi. Yarıkpınar’dan Ergenli’den Bağbaşı’ndan göl kenarına keresteler kağnılarla indirilirdi. 1970’lerde karakayıklarla kereste nakliyatı sona erdi. 1970’lerde karayolu açılınca, kamyonlarla sevkiyat başladı”⁴²⁸.

Ayet Aydın kereste taşımacılığı konusunda şunları söyler; “Kadıların kayığı vardı. Bugünkü Emniyetin olduğu alanda, surların hemen önünde kereste fabrikası vardı. Keresteler Kurucova tarafından kayıklarla getirilip, köprübaşında duya atılırdı. Ameleler kıyaya keresteleri çekerlerdi. Fabrikanın tekavili vardı. Kıyıdan fabrikaya kadar raylı sistem bulunuyordu. Raylı sistemde takavile yüklenerek fabrikaya kadar götürülürdü.”⁴²⁹

Beyşehir Gölü Havzası’nda XIX. yüzyıl kayıtlarına göre kayıkçılık mesleğiyle uğraşanların sayısı, diğer mesleklere oranla hayli fazladır. 1844 tarihli Beyşehir temettuat defterine göre İstanbul’da kayıkçı olduğu belirtilen hane reisi sayısı 27’dir.⁴³⁰

⁴²⁵ Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1322 Hicri Sene (1906), Def’a 29, Konya Vilayet Matbaası, s. 290.

⁴²⁶ Hüseyin Muşmal tarafından 18.7.2013 tarihinde Mustafa Burçak (1926) ile yapılan mülakat.

⁴²⁷ Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Tahir Söyleyici (1950) ile yapılan mülakat.

⁴²⁸ Hüseyin Muşmal tarafından 16.7.2013 tarihinde Naci Demirat (1926) ile yapılan mülakat.

⁴²⁹ Hüseyin Muşmal tarafından 17.7.2013 tarihinde Ayet Aydın (1935) ile yapılan mülakat.

⁴³⁰ Muşmal, “Göçler”, s. 275.

Gölde en faal iskeleler Yenişar Ovası yönünde Kurucaova ve Hoyran'dır ve motorlar Fele altlarına kadar uzanır. Ayrıca kuzeybatıdan gelen karayel tehlikeli dalgalar yaparak zaman zaman nakliye işini güçleştirmektedir⁴³¹. İskeleler hakkında Kazım Doğu şunları söyler; *“Göl kenarında burada 1950’li yıllardan biraz önce göl kenarında bir iskele yapıldı. 30-40 metre boyunda idi. Genişliği 5-6 metre idi. Zemine ardıçtan ucuna demir geçirilmiş kazıklar çakıldı. Kazıklar kompresörlerle zemine çakıldı. Şahmerdanla çekere hizaya gelince çamdan kalaslar latalar hazırlanıp üzerlerine çakıldı. Karakayıklar İskeleye yanaşınca, köprüünün orda tomruklar suya atılıp kenara çekilirdi. Burada Kesretse fabrikasına kadar raylı takavil vardı. Sahilden çamlığa kadar 200-250 metre mesafedeydi. Fabrika çok ortaklı 20 civarında ortağı vardı. Fabrika’da aynı anda çalışan 7-8 bıçkı vardı. Tomruk takaville bıçıklara kadar getirilip, keresteler halinde çıkardı. Keresteler çoğunlukla at arabasıyla Konya’ya sevk edilirdi. Daha sonra marangozlar açıldı. Konyalı Mehmet Usta ilk marangozlardandı.”*⁴³²

III. HAYVANCILIK

Göl çevresindeki köylüler yaz ve kış hayvanlarını otlatmak için adalardan faydalanmaktadırlar⁴³³. Hem güvenli olması hem de adalardaki zengin bitki örtüsü hayvancılığın adalarda yapılmasına olanak tanımıştır. Beyşehir Gölü adaları ilkbahar aylarında adalara bırakılan küçükbaş hayvanların doğal otlak alanlarını oluşturmaktadır⁴³⁴.

Günümüzde Mada Adası’ndaki hayvancılık besi hayvancılığı şeklindedir. Adada 2002 yılında 750 baş kıl keçisi, 500 baş koyun, 300 baş kadar da yerli ırk inek bulunmaktaydı. Ulaşım sorunu nedeniyle süt hayvancılığı yapılamamaktadır. Ayrıca her ailenin binek hayvanı olarak bir eşiği bulunmaktadır. Adaya 1972 yılında ilk traktör gelmiş ve 2001 yılında 22’ye ulaşan traktör sayısı nedeniyle adada at yetiştiriciliği yapılamaz olmuştur⁴³⁵.

Hacı Akif, Orta Ada, Aygır, İğdeli ve Mındıras Adaları Sit Alanı olarak ilan edildiğinden 1999 yılından beri bu adalarda küçükbaş hayvancılık yasaktır. Bu yüzden ağaçlara daha az zarar verecek olan hayvanlar tekne ya da dubalarla adalara taşınmaktadır. Gölkaşı Adası’nda 1990 yılına kadar bir çoban kulübesi bulunmakta idi. Bu adada küçükbaş hayvancılığın yanı sıra 1980-1986 yılları arasında tavşan yetiştirilmek istenmiş ancak başarılı olunulamamıştır. Çeçen Adası’nda büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin yanı sıra bir

⁴³¹ Saraçoğlu, *Göller*, s. 312.

⁴³² Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Kazım Doğu (1927) ile yapılan mülakat.

⁴³³ Süslü, *Eşrefoğulları*, s. 5; bkz. Resim 23.

⁴³⁴ Ünal, “Beyşehir Gölü”, s. 159.

⁴³⁵ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 49.

süre tavşan da yetiştirilmiştir⁴³⁶. Kes Adasında bir balıkçı kulübesi bulunmaktadır⁴³⁷. Kısıtfañ köylüleri Kısıtfañ Adasını, Üskerles köylüleri Gesi Adasını otlak olarak kullanmaktaydılar⁴³⁸. Kes Adaları otlak olarak kullanılmaktadır⁴³⁹. Eşek adasında otlayan keçi ve sığırlar vardı⁴⁴⁰. Kaşaklı köyü Hacı Akif Adası'na otlatmak için hayvan çıkarmaktadır⁴⁴¹. Beyşehir Gölü sahillerinde kaz, ördek avlanabilmektedir⁴⁴².

Beyşehir Gölü çevresi, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde dünyanın en iyi savaş atlarının yetiştirildiği bir merkezdir. H. 1300 (1883) tarihli Konya Vilâyeti Salnamesi'nde adalarda “pek güzel esb ve kısrağ” yetiştirildiği ifade edilir. Bu noktada adaların at yetiştiriciliğinde önemli rolü olduğunu söyleyebiliriz. Yine hayvan yetiştiriciliği ile ilgili Konya Salnamelerinde bazı kayıtlar bulunmaktadır. Salnamelerde; *“Hatta bir yaşında ve 6 aylık taylar her sene çıkarılarak sekizer onar liraya ve daha ziyade satılır ve ahali sığır ve mandasını orada besler bunlar nebatatının kesretinden ve insan görmediğinden başıboş yayılıp büyümelerinden dolayı vahşi hayvan gibi tutulması ve yanlarına varılması imkânsız olduğundan kement ile yakalanıp tüfenk ile vurularak dışarı çıkarılırlar.”* şeklinde geçmektedir⁴⁴³.

Salnamelerde de ifade edildiği gibi hayvanlar çobana bile ihtiyaç duyulmadan adalara kendi halinde bırakılmaktadır⁴⁴⁴. Hayvanların adalarda başıboş, çobansız bırakılmaları şu şekilde gerçekleşmektedir; *“Sığırların çobansız olması, korunması ve bu yerlere alışması için yöre insanı hayvanları tuzlama tekniği ile bulundukları yere alıştırlırlar. Bunun için pınarların etrafına taşlar üzerine tuz serpilerek hayvanlar özellikle ilk günün sabahında tuzlanır, tuzlanmayla su ihtiyacı artmaya başlayan hayvan pınara gelerek susuzluğunu giderir. Bu teknikteki amaç, hayvanların çobansız otlatılması sırasında pınarı hatırlamaları sağlanır. Böylece hayvana pınar merkezli bir otlanma yörüngesi çizilmiş olur. Bu teknik yörenin diğer yerlerinde 10-15 günde bir hayvan sahipleri tarafından kontrol edilip, tuzlanma işi tekrarlanırken, aynı işlemin uygulandığı Kara ve Kızıladalarda farklılık arzeder. Adaların karadan izole durumu, kırsal nüfusun, sığırların adada kaldığı Nisan-Kasım aylarında ayda*

⁴³⁶ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 52.

⁴³⁷ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 47vd.

⁴³⁸ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 303.

⁴³⁹ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 11.

⁴⁴⁰ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12.

⁴⁴¹ Konyalı, *Beyşehir*, s. 404.

⁴⁴² Konyalı, *Beyşehir*, s. 392.

⁴⁴³ *Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya, 1300 Hicri Sene (1883)*, Def'a 16, Konya Vilayet Matbaası, s. 101; Diğer salnamelerde de bu bilgiler tekrarlanmaktadır, Bkz. Konya Vilayeti Salnameleri, H. 1301/1883, s. 90; H. 1302/1885, s. 66-67; H. 1303/1885 s. 181; 1304/1887, s. 86; 1305, s. 87; 1306, s. 90; 1307, s. 81; 1310/1892, s. 327; 1312/1894, s. 400; 1314, s. 382; 1317/1899, s. 327; 1322/1906, s. 202.

⁴⁴⁴ Saraçoğlu, *Göller*, s. 311.

bir kez gerçekleşir. Adalara kısır hayvanların yanı sıra, bir yaşındaki danalar da bırakılır. Ancak danaların adada ot ya da kamış yemeleri danaların hızlı büyümesini sağladığı için, dana sahibi geç geldiğinde danasını tanıyamaz duruma düşebilir. Ayrıca danaların büyüme evresinde insanlar ile az temasta bulunmaları, danaların yabanıl bir davranış sergilemelerine de neden olur”.

Kurucuova Kasabasına ait olan Kara Ada ve Kızılada’ya sığırlar bu şekilde bırakılarak, çobansız olarak yetiştirilmektedir. Adalarda hayvanların çobansız, başıboş bulunmalarına “seyip” denmektedir⁴⁴⁵. Sığırlar adada 6-7 aylık süre boyunca başıboş bırakılır⁴⁴⁶.

Bazı dönemler Beyşehir Gölü’nün donması ile adalardaki hayvanlar kurtların buz üstünden yürüyerek adaya çıkmalarıyla tehlikeye girmektedir. Yakın zamanda küçükbaş hayvanlarını Hacı Akif’te tutan Yeşildağ beldesinin sakinleri bu durumla karşılaşmışlardır. Bunun üzerine Yeşildağlılarda buz tutmuş su üzerinden hayvanlarını anakaraya geri getirmişlerdir⁴⁴⁷.

IV. TARIMSAL FAALİYETLER

Beyşehir Gölü, içme suyu olarak kullanımının yanı sıra çevresindeki tarım alanlarının sulanması açısından da önemli bir su kaynağıdır⁴⁴⁸. Nitekim göl suyu sayesinde gerçekleşen tarımsal faaliyetler yöre halkının ekonomik hayatını etkilemektedir. Göl suyu ile yapılan ziraat verimi arttırmaktadır.

XVI. yüzyılda Beyşehir Gölü ve adaların dahil olduğu Cezire Nahiyesi’nin hububat, buğday, yulaf, darı, üretimine dair tahrir defterleri bize bilgi vermektedir. 1507’de Cezire Nahiyesi’nde (5 köy ve 5 mezraa), 4.446 Karaman Kilesi, 15.563 akça tahrir değerinde; 1518’de Cezire Nahiyesi’nde (6 köy ve 3 mezraa), 4.225 Karaman Kilesi, 21.125 akça tahrir değerinde; 1524’de Cezire Nahiyesi’nde (6 köy), 6.945 Karaman Kilesi, 34.725 akça tahrir değerinde hububat üretimi yapılmaktaydı⁴⁴⁹. 1584’de Cezire Nahiyesi’nde (5 köy ve 3 ada 3 mezraa), 2.194 Karaman Kilesi, 15.359 akça tahrir değerinde buğday üretimi yapılmaktaydı. 1584’de Cezire Nahiyesi’nde (5 köy ve 3 ada, 3 mezraa), 1.975 Karaman Kilesi, 9.875 akça

⁴⁴⁵ Yazıcı-Arıbaş, “Beyşehir Gölü”, s. 48.

⁴⁴⁶ Kenan Arıbaş-Ahmet Duman, “Kurucuova Kasabasında Yaylacılık Faaliyetleri”, *MAEÜEFD*, S. 12, Aralık 2006, s. 196 vd.

⁴⁴⁷ Turgut Tarhan, “Bir Göl Bir Deniz Düş Uçuşu Beyşehir ve Ölüdeniz”, *Atlas*, S. 173, Ağustos 2007, s. 86.

⁴⁴⁸ Katip Çelebi “Cihannüma”da Beyşehir Gölü’nün suyunun leziz olduğunu söyler, Katip Çelebi, *Cihannüma*, s. 619; *1310 Sâlnâme-i Vilâyet-i Konya*, 1310 Hicri Sene (1892), Def’a 25, Konya Vilayet Matbaası, s. 328.

⁴⁴⁹ Erdoğan, *Beyşehir Sancağı*, s. 345.

tahrir değerinde arpa üretimi yapılmaktaydı. 1584’de Cezire Nahiyesi’nde (1 köy), 30 Karaman Kilesi, 150 akça tahrir değerinde yulaf ve darı üretimi yapılmaktaydı⁴⁵⁰.

XVI. yüzyılda Cezire Nahiyesi’nden alınan çift resmi, kovan ve koyun vergisi öşürleri hakkında da tahrir kayıtları bulunmaktadır. 1507 ve 1524’de Cezire Nahiyesi’nden alınan çift resmi 1507-5.238, 1524’de 5.056 akça idi⁴⁵¹. 1507 ve 1524’de Cezire Nahiyesi’nden alınan kovan öşürü ise 1507’de 692 akça, 1524’de 260 ve 1584 yılında 430 akça idi. 1507 ve 1524’de Cezire Nahiyesi’nden alınan koyun vergisi 1507-2.115, 1524’de 1.900 ve 1584 yılında 2.133 akça idi⁴⁵².

XIX. yüzyılda ise Beyşehir Gölü Havzası’nda toplam tahıl üretimi 710.000 kileden fazladır. 1844 yılında Beyşehir Gölü Havzası’nda 358.085 kile buğday⁴⁵³; 235.205 kile arpa; 80.780 kile yulaf; 16.100 kile burçak üretimi gerçekleşmiştir. Bunların dışında melez, mıhtan, nohut, mercimek, fiğ, tütün, keten-kenevir gibi ürünler yetiştirilmektedir⁴⁵⁴.

Beyşehir Gölü suyunun zaman zaman taşmasına bağlı olarak tarım arazileri sular altında kalmış, tersi durumda ise kuraklık ve beraberinde de kıtlık bölge insanı olumsuz yönde etkilenmiştir⁴⁵⁵. Beyşehir Gölü tarıma elverişli araziye de etkilediğinden dolayı ürünler zarar görmekte hatta taşkın anında bazı araziler kullanılamamaktadır. Özellikle Kireli ve Beyşehir kazaları göl kaynaklı zararlardan etkilenmektedir⁴⁵⁶.

1910-1911 yıllarında meydana gelen taşkınlar Beyşehir Çayı’nın gölden çıkış noktasına yapılmakta olan köprü inşası sırasında kapakların kapatılması sonucunda yükselen su sebebiyle İçerişehir Mahallesi’nde 1500 dönümden fazla arazi sular altında kalmıştır⁴⁵⁷. Taşkınlarla neticesinde verimli ovalar bataklıklara dönüşmüştür. XIX. yüzyılda Beyşehir Kazası’na bağlı Karaaliler, Bademli, Yunuslar, Çukurağıl, Aşağı Homa, İsa, Bayafşar ve Çandır köylerinde, ziraat memurlarınca yapılan incelemede 151 ton buğday, 74 ton arpa, 10 ton çavdar, 31 ton yulaf, 12 ton burçak, 11 ton fasulye, 41 ton sebze, 124 ton üzüm, 474 ton arpa samanı hasara uğramış ve bu zararın 19. 454 lira olduğu tahmin edilmiştir⁴⁵⁸.

⁴⁵⁰Erdoğan, *Beyşehir Sancağı*, s. 346.

⁴⁵¹ Erdoğan, *Beyşehir Sancağı*, s. 348.

⁴⁵² Erdoğan, *Beyşehir Sancağı*, s. 347.

⁴⁵³ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 258.

⁴⁵⁴ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 259vd.

⁴⁵⁵ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 287.

⁴⁵⁶ Osmanlı Döneminde gölün Güney ve Doğu sahilleri ile Beyşehir Çayı’nın etrafında uzanan ovalar bölgenin hububat deposu durumundaydı. Dolayısıyla su seviyesinde yaşanan küçük bir değişiklik bile göl kenarında bulunan arazilerin sular altında kalmasına ve ekili alanların ciddi ölçüde zarar görmesine sebep olmaktaydı, Muşmal, “Beyşehir Gölü”, s. 233vd.

⁴⁵⁷ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 32.

⁴⁵⁸ Muşmal, “XIX. Yüzyılda Beyşehir”, s. 288.

Bataklılar da Göl çevresindeki tarımsal faaliyetleri etkilemektedir. Gölün çevresindeki ovaların toprağı verimli olmakla beraber, sıtma yüzünden bu araziden istenilen derecede faydalanılamamaktadır⁴⁵⁹.

Beyşehir Gölü'nün çevre yerleri sulama potansiyeli hükümetin de ilgilendiğı tarihi kayıtlardan öğrenmekteyiz. XIX. yüzyılda ortaya çıkan “Konya Ovası Sulama Projesi” bütün İç Anadolu’yu içine alan önemli bir proje olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁶⁰. Göl sularından Konya-Çumra Ovası’ndaki tarım alanlarının sulanmasında kullanılmak istenilmektedir⁴⁶¹. Konya Ovası Sulama Projesi hakkında Başbakanlı Osmanlı Arşivi’nde pek çok belge bulunmaktadır⁴⁶². Ancak konunun genişliğı nedeniyle burada yer verilmeyecektir.

Beyşehir Gölü çevresinde yapılan tarımsal çalışmalar ve arazilerin tarihi hakkında 1919 doğumlu Talip İşbitirici bilgi verir;

*“Müftü mahallesinde her tarafı tarlaydı. Rençberler buğday-arpa-çavdar-fındık ekerlerdi. Nohut pek azdı. Öküzle çift sürerlerdi. Kosti bahçelerinin olduğu yerde İstihkam taburu vardı. Orada talim yapılırdı. Bahçelerde kanalın bir tarafında armut ağaçları ve tarlalar vardı. Diğer yakası da Çeçenlere ait bağlık bahçelik alanlardı. Kanal kıyısında Beyşehirlilerin bağları vardı. Hatta Manastırlı Yeşil Hoca’nın 8-10 dönüm çok güzel bağı vardı.”*⁴⁶³

Beyşehir Gölü adaları sahip oldukları araziler sayesinde bölge halkı için tarım alanı olarak kullanılmaktaydı. Alanları 5 km²’den büyük olan adalarda az da olsa ekime elverişli topraklar bulunmaktadır⁴⁶⁴. 1584 tarihli Mufassal Deftere göre, Beyşehir Gölü’nde Kızılada

⁴⁵⁹ Darkot, "Beyşehir", 389.

⁴⁶⁰ “Konya Ovası Sulama Projesi”nin ortaya çıkışıyla ilgili geniş bilgi için bkz. , Abdülhamit Kırmızı, “Bey Şehri’nden Paşa Geçti; Vali Ferit Paşa ve Beyşehir’de ‘Umur-ı Nafianın Temin-i Terakkiyatı’, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 1 vd.; Konya Ovası Sulaması Projesi, 20. yüzyılın başlarında gerçekleştirilmiş Türkiye’nin ilk modern, ve dünyada dönemin en önde gelen sulama projelerinden biridir. Projenin su kaynağı, Beyşehir gölüdür. Gölün suları 217 km lik bir toprak isale kanalı ile Konya ovasına aktarılmıştır, Mehmet Bildirici, *(Teknik ve Kültürel Değerleriyle) Tarihi Sulama, Su Depolama, Taşkın Koruma Tesisleri*, Ankara 2009, s. 64; Ayrıca bkz. Güler Yarcı, “Beyşehir Gölü’nden Su Getirilerek Konya Ovasını Sulama Projesi ve Finansmanı”, *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 234.

⁴⁶¹ Gölde toplam 10.000 hektarlık Yenişarbademli, Şarkikaraağaç ve Gevrekli sulama projeleri için de su alınmaktadır, Özdemir, “Havza İnsanı”, s. 192.

⁴⁶² Osmanlı Devleti gölün keşfi konusunda bilgi istemiştir, BOA, A.} MKT. MVL., Nr. 139/20, 5.B.1278/6 Ocak 1862; Beyşehir Gölü’nden Konya Ovasına su akıtılması konusunda da keşifler yapılmıştır, BOA, A.} MKT. MVL., Nr. 146/31, 13.ZA.1278/12 Mayıs 1862; Suyun biran önce kullanılabilir hale getirilmesi istenmiştir, BOA, DH. MKT., Nr. 2888/84, 14.B.1327/1 Ağustos 1909; Beyşehir Gölü’nden sulama yapılacak sulama işlemi yapılacak evrakın takdimi, BOA, ŞD., Nr. 1770/8, 5.C.1330/22 Mayıs 1912.

⁴⁶³ “Biz üç kardeşlik. Hüsmen, Talip ve Abdurrahman İşbitirici. Kardeşlerim benden önce merkeze ev yaptılar. Ancak ben onlardan önce göçtüm. Beyşehir’e 1965 yılında geldim. Beyşehir bu tarihlerde 500 hane, Doğanbey 1000 hane, Üzümlü 1000 hane sayarlardı. ” Hüseyin Muşmal tarafından 17.7.2013 tarihinde Talip İşbitirici (1919) ile yapılan mülakat.

⁴⁶⁴ “Konya”, *Yurt Ansiklopedisi VII*, s. 5101.

Gesi köyünün ekinliği idi⁴⁶⁵. Günümüzde Mada Adası'ndaki tarım arazileri hem orman örtüsünün tahrip edilmesi, hem de göl sularının çekilmesiyle ortaya çıkmıştır⁴⁶⁶. Çeçen adasında tarım sahaları geniştir ve mülkiyet sahipleri azdır. Bu arazilerde daha çok tahıllar ve yem bitkileri üretilirken meyve sebze yetiştiriciliği sınırlıdır⁴⁶⁷. Hacı Akif, Orta, Kızılada, Akburun, Kısıtfa ve Höyük adalarında tarım sahaları vardır. Araziler köy ortak kullanımında olduğundan, ait oldukları yerleşme muhtarlıklarından kiralanır. Buralara genelde arpa ve buğday edilmektedir⁴⁶⁸. Hacı Akif Adası'nın eteklerinde ekilecek yerler bulunan geniş bir adadır⁴⁶⁹. Höyük Adası'nda tarıma müsait alanlar da bulunmaktadır⁴⁷⁰. Küçük olmasına rağmen 2. Kızılada Kurucaova halkı tarafından buğday ve arpa ekilmektedir⁴⁷¹. Ayrıca Beyşehir Gölü kıyısında, göl sularının çekilmesi ve sazlıkların artması sonucunda, av yasağı sebebiyle domuz popülasyonu artmaktadır. Bu da ekili ve dikili arazilerde aşırı zarara neden olmaktadır⁴⁷².

V. TURİZM

1993 yılında Milli Park ilan edilen Beyşehir Gölü; adaları, biyolojik çeşitliliği, yakın çevresindeki mağara ve düdenleri, anıtsal yapıları ve yöreye has kültürel özellikleri ile turizm sektörü bakımından büyük bir potansiyel oluşturmaktadır⁴⁷³. Beyşehir Gölü önemli turizm bölgeleri olan, Konya, Kapadokya, Alanya, Antalya, Denizli ve Afyon yerleşimlerine

⁴⁶⁵ M. Akif Erdoğan, *Beyşehir Sancağı 1584*, s. XI.

⁴⁶⁶ Buralarda daha çok tahıl yetiştirilmekte, sebze ve meyve bahçeleri de daha çok göle yakın kısımlarda bulunmaktadır, Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 50; Saraçoğlu, *Göller*, s. 311.

⁴⁶⁷ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 52.

⁴⁶⁸ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 52.

⁴⁶⁹ Saraçoğlu, *Göller*, s. 311.

⁴⁷⁰ Alperen, *Beyşehir Tarihi*, s. 12.

⁴⁷¹ Saraçoğlu, *Göller*, s. 311.

⁴⁷² Said Dağdaş-Rüstem Kırış, "Kızıldağ Milli Parkı Orman Amenajman planı Uygulamaları Örneğinde Korunan Alan Yaklaşımına Dönük Değerlendirmeler", *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 452.

⁴⁷³ Saraçoğlu, *Göller*, s. 312; Abdurrahman Dinç-Rahile Öztürk, "Beyşehir Gölü Milli Parkı'nın Ekoloji ve Turizm Bakımından Araştırılması", *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6 (1), 2013, s. 121; Beyşehir Gölü Havzası'nın turizm potansiyeli konusunda yapılan çalışmalar, yörenin çok fazla ve çeşitli turizm ürünü ya da potansiyelle sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır, Sertaç Güngör -Mükerrem Arslan, "Turizm ve Rekreasyon Stratejileri için SWOT Analizi, Görsel Kalite Değerlendirmesi, Turizm Tesislerinin Beğenilirliği ve Turizm Tesisleri Durum Analizi Uygulaması; Beyşehir İlçesi Örneği", *SÜZFD*, 18 (33), Konya 2004, s. 71; Beyşehir Gölü Havzası günümüzde turistik tanıtımına ilişkin pek çok yayın mevcuttur, Zeki Oğuz, "Beyşehir", *Yeni İpek Yolu*, 16 (186), Ağustos 2003, s. 54 vd.; Barış Behramoğlu, "Orta Torosların Ardında ve Göller Bölgesi'nde Bir Vaha; Beyşehir", *TÜRSAB*, (277), Nisan 2007, s. 26-31; Ali İhsan Gökçen, "Düş Mavisi Beyşehir Gölü", *Skylife*, 20 (212), Mart 2001, s. 16-26; yine düzenlenen raporlarla yörenin özgün doğal değerlerine ve bu değerlerle şekillenen kültürel mirasın farkındalık yaratabilmesi sağlanmaktadır, *Tarihi Kentler Birliği Göller Havzası Bölge Toplantısı Raporu*, 30 Haziran 2012; Ayrıca bkz. Anonim, *Beyşehir Gölü IV*, s. 1.

yakınlığı ve bağlantı sağlayan güzergâhların kesişme noktasında yer alması bu konuda büyük bir avantaj sağlamaktadır⁴⁷⁴.

Göl kenarına kadar uzanan ardıç, karaçam, göknar, sedir ve meşe türlerindeki ağaçlarla Beyşehir Gölü'nün koyları ve körfezleri görsel açıdan eşsiz manzara güzelliklerine sahiptir⁴⁷⁵. Beyşehir Gölü'nün sahip olduğu güzelliklerden görülmeye değer diğer özelliği ise; gün batımıdır. Güneş batarken Anamas Dağı ve göl birlikte olağanüstü bir görünüm meydana getirmektedir⁴⁷⁶. Ayrıca Beyşehir Gölü, göl sularına dayalı düzenlenecek su sporları aktivitelerine elverişli göl kıyılarının bulunması açısından Beyşehir Gölü Milli Parkı'nın ana kaynak değerlerini oluşturmaktadır⁴⁷⁷.

Gölde yer alan adalar, ornitoloji turizmi (kuş gözlemciliği) açısından önem arz eden su kuşları için kuluçka, barınma, beslenme ve konaklama alanıdır. Tepeli, Pelikan, Balıkçıl, Kuğu, Bozkaz, Yeşilbaş Ördek, Karabatak, Sakarmeke türlerinden oluşan su kuşları üremekte ve varlıklarını sürdürmektedirler. Gölde toplam 40.000 yakın su kuşunun yaşadığı bilinmektedir⁴⁷⁸. Ayrıca adalarda bazı ötücü kuşların kuluçkaya yattığı tahmin edilmektedir⁴⁷⁹. Tepeli Pelikan gibi kuş türlerinin bilinen tek kuluçka merkezi olan göl ve Kızkalesi Adası başta olmak üzere adalar bu etkinlik için çok önemli kaynak değerlerini oluşturmaktadır⁴⁸⁰. Kuş türlerinin yanı sıra yabancı araştırmacılar “Koleopter” sınıfından bir böcek türüne dünyada ilk kez burada rastlamışlardır⁴⁸¹.

Gölün bu doğal güzelliklerinin yanı sıra tarihî eserler bakımından da zengin bir bölgedir. M. Ö. 1300-1200 yılları arasında yapılmış kutsal bir Hitit çeşmesi olan Eflatunpınar Anıtı ve Hitit Anıtı, Bereket Anıtı ve Likypanus Anıtı'nın yer aldığı Misthia Antik Kenti görülmeye değer kültür varlıklarıdır⁴⁸². Bizans ve Selçuklu döneminden kalma yapılar yine yörenin turistik zenginliğini ortaya koymaktadır. Bizans manastırlarının yer aldığı yaklaşık 20 ada bulunmaktadır. Bu özellik adaları “inanç turizmi” açısından önemlidir. Özellikle manastır

⁴⁷⁴ Tuncel, *Göllerimiz*, s. 26; Beyşehir Gölü ve çevresinin SWOT Analizinin (Avantajlar-Dezavantajlar-Fırsatlar-Tehditler) değerlendirilmesi konusunda geniş bilgi için bkz, Güngör- Arslan, “SWOT Analizi”, s. 68 vd.

⁴⁷⁵ Kırış, “Koruma Alanları”, s. 636; Mehmet Gürdal, “Göller Bölgesi'nde Beyşehir İlçesi'nin Turistik Ürün Çeşitliliğinin Tanıtımı ve Dış Aktif Turizm Amaçlı Kullanımı”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 385

⁴⁷⁶ Gün batımı Beyşehir Gölü Grubu, renk ve batış süresi yönünden dünyada birinci derecede gruplardan ayrılmaktadır, İsviçre'de Lemman Gölü ile birlikte en güzel gün batımı manzarası olarak kabul edilmektedir, Ter vd., “Alternatif Turizm”, s. 733.

⁴⁷⁷ Ter vd, “Alternatif Turizm”, s. 732.

⁴⁷⁸ Ter vd, “Alternatif Turizm”, s. 732.

⁴⁷⁹ Önder vd, “Ekoturizm”, s. 675.

⁴⁸⁰ Önder vd, “Ekoturizm”, s. 682.

⁴⁸¹ Ter vd, “Alternatif Turizm”, s. 732.

⁴⁸² Önder vd, “Ekoturizm”, s. 679-680.

kalıntılarının bulunduğu Mada, Kızkalesi, Manastır, Hacı Akif, Kızıl Ada, Akburun, Kirse ve Kuş Kondu adaları; yerli ve yabancı turistlerin tekne turlarıyla gezip görmek istedikleri en ilgi çekici yerlerdir⁴⁸³. Selçuklu döneminden kalma yapı kalıntılarının bulunduğu Küladası da turizm açısından önemlidir⁴⁸⁴.

Beyşehir Gölü gibi de önemli bir turizm değerini barındırmaktadır⁴⁸⁵. Mayıs aylarında Gölkaşı Adasında Hıdırellez şenlikleri düzenlenmektedir⁴⁸⁶. Ancak pek çok açıdan zengin turizm kaynaklarına sahip olan Beyşehir Gölü ile ilgili olarak günümüze kadar bölgesel ekonomik kalkınma kapsamında geline süreç olumsuzdur⁴⁸⁷.

VI. HASIR DOKUMACILIĞI

Beyşehir Gölü'nün bölge insanın ekonomik hayatına katkı yaptığı bir diğer alan hasır dokumacılığıdır⁴⁸⁸. Göl çevresinde oluşan sazlıklardan elde edilen bitkiler, farklı tekniklerle tezgâhlarda dokunarak oluşan hasırlar, kullanım amaçlarına göre de farklılık göstermektedir. Saz bitkilerinden yapılan sergi hasırlar, evlerde sıcaklığı korumak için halı ve kilim altına serilir; duvarlara asılır; pikniklerde yaygı olarak kullanılır; mezarların içine serilmektedir. İnce liflerden yapılan hasırlar ise çanta, şapka, seccade, gölgelik gibi eşyalar yapılabilmektedir⁴⁸⁹. Beyşehir Gölü'nden elde edilen bataklık sazlarından balık avlamak için kullanılan balık avlama kafesleri dahi dokunmaktadır⁴⁹⁰.

Beyşehir Gölü, sularının özelliğinden dolayı kıyılarında bitkisel örücülüğün hammaddesi olarak kullanılan bitkilerin yetişmesine oldukça elverişlidir⁴⁹¹. Bazı bölgeler

⁴⁸³ Gürdal, "Göller Bölgesi", s. 385.

⁴⁸⁴ <http://www.haberler.com/kireli-belediye-baskani-ali-mermer-efsane-ye-konu-haberi/>, (Erişim Tarihi; 28.11.2013)

⁴⁸⁵ MEVKA raporu, s. 17.

⁴⁸⁶ Yazıcı-Arıbaş, "Beyşehir Gölü", s. 52.

⁴⁸⁷ Mete Cüneyt Okyar, "Beyşehir Gölü'nün Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Kalkınma Kapsamında Değerlendirilmesi ve Hibe Temini", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 430.

⁴⁸⁸ Bitkisel Dokumacılık (Hasır Dokumacılığı), doğada kendiliğinden yetişen ya da ziraî işlemlerden arta kalan hammaddelerin bazı kısımlarının değerlendirilmesi ile çeşitli ev kullanım eşyasının ihtiyaca yönelik yapılan faaliyetlerin tamamı olarak tanımlanabilir, Zuhale Bezirci, Göller Bölgesi'nde Bitkisel Dokumacılık ve Üretilen Hasır Dokumaların Bazı Özellikleri Üzerine Bir Araştırma, (*AÜFBE Basılmamış Doktora Tezi*), Ankara 2007, s. 32; Hasır yapımı için geniş bilgi için bkz. Gazanfer İlter, "Beyşehir ve Çevresinde Hasırcılık", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 189; Kazancı, *Beyşehir*, s. 303.

⁴⁸⁹ Beyşehir çevresinde daha çok sergi hasırlar dokunurken, Hüyük yöresinde seccade, şapka, çanta gibi malzemeler de dokunmaktadır, İlter, "Hasırcılık", s. 189.

⁴⁹⁰ Bezirci, "Dokumacılık", s. 126.

⁴⁹¹ Göller Bölgesi'nde hasırların kullanım alanları, hasır dokumacılığında kullanılan ham maddeler ve teknikler konusunda detaylı bilgi için bkz. Bezirci, "Dokumacılık", s. 19 vd.

geniş kamışların (*Phragmitesaustralis*) oluşturduğu sazlıklarla kaplıdır⁴⁹². Beyşehir Gölü'nden elde edilen bataklık sazı, kargı kamışı ve kofa hasır dokumacılığında hammadde olarak kullanılmaktadır⁴⁹³. Yörede bataklık sazı, kaliteli yer yaygıları olan ev hasırlarının üretiminde kullanılır. Bataklık sazından üretilen yer yaygıları yaklaşık 25 yıl dayanıklı ürünler olduğu için bu hammadde yörede çok tercih edilmektedir. Kargı kamışı sağlam, dayanıklı ve kaba bir hammadde olmasından dolayı balık tuzağı olarak kullanılan ürünlerin yapımında; otsu bir bitki olan kofa ise ince yer yaygılarının yapımında kullanılmaktadır⁴⁹⁴.

Bölgede saz ve kamış gelirlerine dair ilk veriler XVI. yüzyıl kayıtlarında geçmektedir. 1583 yılında Beyşehir Sancağındaki Dirlik (Tımar) gelirlerinin toplam miktarı içinde saz ve kamış, otlaklarla birlikte 7.4000 akçe idi⁴⁹⁵. 1583 tarihli icmal defterine göre, tımar ve an tımar gelirleri içinde saz, kamış ve otlaklar 7.400 akçe, toplam gelir içindeki yeri 0.70- toplam sancak geliri içerisindeki yeri 0.38 idi⁴⁹⁶. Sancaktaki tımar ve an tımar gelirlerinin % 0.70'ini Beyşehir Gölü ve etrafındaki saz, kamış ve otlaklardan elde edilen gelirler oluşturuyordu⁴⁹⁷. Osmanlı döneminde saz ve kamışlardan ne suretle faydalandığına dair herhangi bir bilgi yoktur. Ancak bugün olduğu şekliyle dokuma şeklinde kullanıldığı söylenebilir.

Günümüzde Beyşehir'de hasırın ana malzemeleri olan kamış otu, kofa otu, kıyak otu, Yeşildağ ve Karadiken sazlıklarından yaz aylarında biçilir ve kullanılacağına ıslatılarak dokumaya hazır hale getirilir⁴⁹⁸. Beyşehir yöresinde en çok hasır dokunan köylerin başında Hüyük-Mutlu Köy gelmektedir⁴⁹⁹. Buranın dışında Yeşildağ, Kurucaova, Yenişar, Bademli, Gölyaka, Tolca yerleşim yerlerinde hasırcılık yapılmaktadır. Özellikle Yeşildağ beldesi bitkisel dokumacılık açısından Konya ili çevresinde önemli bir merkez konumundadır⁵⁰⁰.

⁴⁹² Bu sazlar ihraç edilmek üzere sonbahar aylarında kesilmektedir, Önder vd, "Ekoturizm", s. 679; Hasır dokumada ana malzemelerden olan kamışın, ekonomik değeri, hangi alanlarda kullanıldığı ve bulunduğu yörenin ekosistemi üzerine etkisi ile ilgili geniş bilgi için bkz. Asım Şen, "Kamışın Ekonomik Değeri", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 187.

⁴⁹³ Bataklık sazı (*Typhaangustifolia* L.), uzun ömürlüdür ve boyları 1-3 m. arasındadır. Gövdesi ise silindirik ve boğumsuzdur. Kargı kamışı (*Arundodonax* L.), boyları 3-5 m. 'yi bulan bitki uzun ömürlüdür. Kofa-Kefa (*Juncusglaucus*Ehrh), oldukça sıkışık demetler halinde yetişen bu bitki, uzun ömürlüdür, Bezirci, "Dokumacılık", s. 35vd.; Sazlık ismi verilen su kaynaklarının etrafından toplanan hammadde yörede "papır", "papur", "papur otu" olarak adlandırılmaktadır, Bezirci, "Dokumacılık", s. 68.

⁴⁹⁴ Bezirci, "Dokumacılık", s. 68.

⁴⁹⁵ Erdoğan, "İcmal Defteri", s. 129.

⁴⁹⁶ Erdoğan, "İcmal Defteri", s. 128vd.

⁴⁹⁷ Erdoğan, "İcmal Defteri", s. 126.

⁴⁹⁸ İlter, "Hasırcılık", s. 189.

⁴⁹⁹ Şengül Küçükaytan, "Konya İli Hüyük İlçesi Mutlu Beldesi Evlerinde Yapılan Hasır Saz Dokumalar", *S. Ü. 2. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyum Bildirileri (12-13 Mayıs 1999/Konya)*, Konya 1999, s. 61.

⁵⁰⁰ İlter, "Hasırcılık", s. 189.

Günümüzde hasırcılık, sanayi ve makineleşme sonucu daha ucuz ve daha fazla sergi çeşitlerinin üretilmesi ile yok olma tehlikesi içindedir⁵⁰¹.

⁵⁰¹ İlter, “Hasırcılık”, s. 189; <http://www.bgrt.com.tr/haber/268/mutlulu-hasircilar-mutlu-degil>, (Erişim Tarihi; 3.12.2013).

SONUÇ

Türkiye'nin önemli tatlı su kaynaklarının başında gelen Beyşehir Gölü, bulunduğu bölge için vazgeçilemez bir yaşam kaynağıdır. Göl, tarih boyunca çevresini yerleşimden, nüfusa, ekonomik, sosyal ve kültürel hayata kadar pek çok yönden etkilemektedir. Efsanelere, hikâyelere, atasözlerine konu olan; su değirmenleri, köprüler inşa ettiren Beyşehir Gölü, bölgede kendine özgü bir su kültürü meydana getirmiştir.

Beyşehir Gölü çevresinde yerleşim gölün sunduğu imkân ve imkânsızlıklara göre şekillenmektedir. Beyşehir Gölü'nün yerleşim için avantajları şöyle maddelenebilir;

1- Beyşehir Gölü yöre insanının günlük su ihtiyacını karşılayan önemli bir tatlı su kaynağıdır.

2- Göl, İç Anadolu'nun karasal iklimine karşın bölgede iklimi yumuşaktır. Örneğin, I. ve II. Dünya Savaşı yıllarında Beyşehir Gölü kıyısına kurulan Beyşehir yerleşiminin zorunlu ikamet bölgesi olarak seçilmesinin nedenlerinden biri de İç Anadolu diğer yerlerine nazaran ikliminin daha yumuşak olmasıdır.

3- Beyşehir Gölü balık açısından oldukça zengin bir göldür. Çevre illerin balık ihtiyacı bu gölden sağlanır.

4- Göl, bölgede ulaşımı kolaylaştırır. Ayrıca bununla alakalı olarak bölgede kayıkçılık mesleği gelişmiştir. Kayıklar sayesinde gölde eşya, odun ve kereste nakledilmektedir.

5- Beyşehir Gölü bölgedeki tarım alanlarının sulanmasında da önemli bir rol oynar. Nitekim KOP kapsamında sadece yöreyi değil İç Anadolu coğrafyasındaki pek çok yerleşimi etkilemektedir.

6- Gölden elde edilen saz ve kamış otları ile de yöre halkı ekonomik kazanç sağlamaktadır.

7- Beyşehir Gölü doğal güzelliği ile de dikkat çekmektedir. Beyşehir Gölü'nün sahip olduğu güzelliklerden görülmeye değer özelliklerinden biri, gün batımıdır. Ayrıca Beyşehir Gölü, göl sularına dayalı düzenlenecek su sporları aktivitelerine elverişli göl kıyılarının bulunması açısından da önemli bir turizm potansiyeline sahiptir.

Beyşehir Gölü'nün yukardaki avantajlarının yanı sıra tarihî kayıtlardan dönem dönem çevre halkı için sıkıntılara neden olduğunu öğrenmekteyiz. Beyşehir Gölü'nün yerleşim için dezavantajları;

1- Beyşehir Gölü mevsimsel değişmelerle birlikte zaman zaman taşmakta ve pek çok yerleşimi etkilemektedir. Tarihsel süreçte göl kaynaklı pek çok taşkın hadisesi yaşanmıştır. Bu taşkınlar bölgedeki tarım arazilerini, karayollarını olumsuz etkilemiştir.

2- Bir dönem göl çevresinde oluşan bataklıklar, sıtma hastalığına neden olmuştur. Kazaklar ve Çeçenler bölgeye geldiklerinde Beyşehir Gölü'nün ağır havasına dayanamayarak nüfuslarının büyük bölümlerini kaybetmişler ve burayı terk etmek zorunda kalmışlardır.

Beyşehir Gölü adaları ise tarih boyunca farklı kullanım olanakları olmuştur. Adalarda Roma döneminden günümüze iskân hadiseleri görülmektedir. Adaların yerleşim için avantajları;

1- Beyşehir Gölü'ndeki bazı adalarda tarım yapılmaktadır.

2- Zengin bitki örtüsüne sahip adalar, hayvancılık açısından bölge halkı için büyük olanak ve kolaylıklar sunmaktadır. Hayvanlar çobana ihtiyaç duyulmadan göldeki adalara bırakılmaktadır.

3- Balıkçılar için adalar kötü havalarda bir sığınak işlevi görmektedir.

4- Göldeki adalar sultanların düşmanlarından kaçabilecekleri ve hazinelerini saklayabilecekleri güvenli bir yerdir. Nitekim tarihî kayıtlardan Selçuklu Sultanı Gıyâseddin Keyhüsrev ve Eşrefoğlu Süleyman Bey düşmanlarından kaçmak için adalara sığındıklarını öğrenmekteyiz.

5- Pek çok adada Roma Dönemine ait mabet kalıntıları bulunmaktadır. Adalarda bulunan bu tarihî mabet kalıntıları “inanç turizmi” konusunda gelecek vaat etmektedir. Türkiye Selçukluları döneminde Beyşehir Gölü kıyısına yapılan Kubadabad Sarayı ile adalarda da Selçuklu köşk yapı kalıntıları vardır. Ayrıca Beyşehir Gölü ve adaları kuşlar açısından son derece önemli yaşam alanlarına sahiptir. Göl, ornitoloji turizmi (kuş gözlemciliği) açısından önem arz eder.

6- Göldeki adalardan kesintisiz yerleşimin olduğu tek ada Mada Adası'dır. Mada Adası'nın karadan izole bu durumu kapalı toplum olan Rus Kazakları için yeni bir yaşam alanı sunmuştur. Ayrıca 1866 yılında buraya yerleşen Rus Kazakları, bölgede yapılan balıkçılığa yeni tekniklerle katkı sağlamışlardır. Yine Rus Kazakları “Kara Kayık” denilen büyük 8-10 ton balık alabilen kayıkları Beyşehir Gölü'ne getirmişlerdir.

Adaların Yerleşim İçin Dezavantajları;

1- Beyşehir Gölü adalarına kış mevsiminde ulaşım zordur. Göl bazı dönemlerde donmaktadır.

2- Adalardaki hava, nemli ve basıktır.

3- Göldeki çoğu ada yerleşim için uygun topografik yapıda değildir.

4- Göl su seviyesi göldeki pek çok adanın varlığını belirlemektedir.

BİBLİYOGRAFYA

I. Arşiv Belgeleri

A. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kaynakları, (BOA)

Dahiliye Islahat (DH. TMIK. S.); Nr. 68/2.

Dahiliye İdare-i Umumiyye (DH. İ. UM.); Nr. 19-8/1-42.

Dâhiliye Nezareti Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti Belgeleri (DH. KMS.); Nr. 53-3/2.

Dâhiliye Nezareti Muhaberât-ı Umumiye İdaresi Belgeleri (DH. MUI); Nr. 27-2/27, 36-1/48, 97-2/11.

Dahiliye Nezareti Mektubi Kalemi (DH. MKT.); Nr. 1197/23, 2541/18, 370/75, 1166/35, 1181/73, 180-38, 393-26, 1016/26.

Dahiliye Şifre Kalemi (DH. ŞFR.); Nr. 64/133, 519/96, 64/224, 522/60, 466/109.

Dahiliye 6. Şube (DH. EUM. 6. Şb.); Nr. 38/13.

İrade Meclis-i Mahsus (İ. . MMS.); Nr. 74/3353.

İrade Maliye (İ. ML.); Nr. 53/54, 68-57

İrade Dahiliye (İ.. DH.); Nr. 1409/6

İrade Meclis-i Vâlâ Yazışmalarına Ait Belgeler (İ.. MVL.); Nr. 193/11794.

Meclis-i Vükela Mazbataları, (MV.); Nr. 152-10, 112/65, 109/99, 84/112.

Meclis-i Vala (MVL); Nr. 504-26, 525-137

Sadaret Mektubî Kalemi Meclis-i Vâlâ Yazışmalarına Ait Belgeler (A. }MKT. MVL): Nr. 139-20.

Sadaret Mukavelenameler (A.}DVN. MKL.); Nr. 23/12, 24/12.

Sadaret Mektubî Kalemi Mühimme Odası Belgeleri (A.}MKT. MHM): Nr. 521/32, 383/37, 514/25, 522/17.

Şura-yı Devlet (ŞD.); Nr. 424/22, 426-21, 405/11.

Yıldız Hususi Maruzat (Y.. A... HUS.); Nr. 510/36.

B. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, (BCA): Nr. 272-0-000-000-012-52-118-9; 030-0-010-000-000-55-368-32; 030-0-010-000-000-55-368-32.

II. Süreli Yayınlar

Salnameler

H. 1300 (1883) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 16, Konya Vilâyet Matbaası, 1300/1883.

H. 1301 (1884) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 17, Konya Vilâyet Matbaası, 1301/1884.

- H. 1302 (1885) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 18, Konya Vilâyet Matbaası, 1302/1885.
H. 1303 (1886) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 19, Konya Vilâyet Matbaası, 1303/1886.
H. 1304 (1887) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 20, Konya Vilâyet Matbaası, 1304/1887.
H. 1305 (1888) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 21, Konya Vilâyet Matbaası, 1305/1888.
H. 1306 (1889) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 22, Konya Vilâyet Matbaası, 1306/1889.
H. 1307 (1890) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 23, Konya Vilâyet Matbaası, 1307/1890.
H. 1309 (1891) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 24, Konya Vilâyet Matbaası, 1309/1891.
H. 1310 (1892) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 25, Konya Vilâyet Matbaası, 1310/1892.
H. 1312 (1894) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 26, Konya Vilâyet Matbaası, 1312/1894.
H. 1314 (1896) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 27, Konya Vilâyet Matbaası, 1314/1896.
H. 1317 (1899) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 28, Konya Vilâyet Matbaası, 1317/1899.
H. 1322 (1906) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, Defa 29, Konya Vilâyet Matbaası, 1322/1906.
H. 1332 Malî 1330 (1914) Konya Vilâyeti Sâlnâmesi, İstanbul Cihan Matbaası, 1330/1914.

III. Mülakatlar

Hüseyin Muşmal tarafından 16.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Naci DEMİRAT (D. 1929) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 17.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Ayet AYDIN (D. 1935) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 17.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Talip İŞBİTİRİCİ (D. 1919) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 18.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Mustafa BURÇAK (D. 1926) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 19.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Mehmet KOÇ (D. 1939) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 20.7.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Tahir SÖYLEYİCİ (D. 1950) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 20.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Kazım DOĞU (D. 1927) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 21.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Mükerrerem BAŞER (D. 1947) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 21.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Mustafa BEŞTOY (D. 1938) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 22.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Sabit KASABOĞLU (D. 1944) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 22.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Raşit GÖKMENOĞLU (D. 1944) ile yapılan mülakat.

Hüseyin Muşmal tarafından 22.07.2013 tarihinde Konya/Beyşehir’de Moruk Mehmet (Mehmet SAĞLAM) ile yapılan mülakat.

Berna Burcu Korucu Üçüncü tarafından 03.05.2014 tarihinde Alişan YAMAN (D. 1940) ile Şarkıkaraağaç/Gedikli Köyü’nde yapılan mülakat.

Berna Burcu Korucu Üçüncü 03.05.2014 tarihinde Rifat GÖRER (D. 1946) ile Şarkıkaraağaç/Gedikli Köyü’nde yapılan mülakat.

Berna Burcu Korucu Üçüncü 03.05.2014 tarihinde Ömer GÖRER (D. 1966) ile Şarkıkaraağaç/Gedikli Köyü’nde yapılan mülakat.

IV. Tetkik Eserler

ABDURRAHMAN ŞEREF, *Osmanlı Devleti Tarihi*, (Haz. Musa Duman), Gökkuşbu yay., İstanbul 2005.

AHMET EFLAKÎ, *Ariflerin Menkıbeleri II*, (Çev. Tahsin Yazıcı), Remzi Kitabevi, İstanbul 1987.

AHMET ŞERİF, *Anadolu’da Tanin I*, (Haz. M. Çetin Börekçi), TTK yay., Ankara 1999.

AK, Akif, “Beyşehir Gölü (Konya)’nde Yaşayan Kadife Balığı (*Tinca Tinca* L., 1758)’nın Büyüme Özelliklerin incelenmesi”, *NÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde 2006.

AKSU, Hasan Hüseyin, “Eğirdir Ve Beyşehir Gölü Havzası Tektoniğinin Jeofizik Çalışmalarla Yorumlanması”, *SDÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Isparta 2011.

ALİ CEVAD, “Coğrafya”, *Memalik-i Osmaniye’nin Tarih ve Coğrafya Lügati*, Dersaadet 1313.

ALPEREN, Bilal Bülent, (Beyşehir Tarihi), *Beyşehir ve Tarihi*, Konya 2001.

ANONİM, *Beyşehir Gölü ve Sorunları Çözüm Raporu*, Beyşehir Belediye Başkanlığı, Konya (Tarihsiz).

ANONİM, *Çözüm Bekleyen Beyşehir Sorunları*, Beyşehir Belediye Başkanlığı, Konya 2007.

ANONİM, (Beyşehir Gölü), *Beyşehir Gölü Sulak Alanı Yüzey Su Toplama Havzası Yönetim Planı Analitik Etüt Raporu I-IV*, Konya 1999.

- ANZERLİOĞLU, Yonca, *Karamanlı Ortodoks Türkler*, Phoenix yay., İstanbul 2009.
- ARENDT, Rudolf, (*Letzter Befehl*), *Letzter Befehl: Versenken!, Deutsche U-Boot im Schwarzen Meer 1942-1944*, Ullstein, Germany 2003.
- ARMAOĞLU, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasî Tarihi (Cilt 1-2: 1914-1995)*, Alkım yay., İstanbul 2007.
- ARSLAN, Mustafa, *Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluşu'nun M. Ö 500-M. S 500 Yılları Arası Tarihi*, (SÜSBE Basılmamış Doktora Tezi), Konya 2011.
- AŞIKPAŞAOĞLU, *Aşıkpaşaoğlu Tarihi*, (Haz. Atsız), MEB. Yay., İstanbul 1992.
- ATALAY, İbrahim, *Türkiye Jeomorfolojisine Giriş*, EÜSBF, İzmir 1982.
- ATAY, Tayfun, (Göl), *Göl ve İnsan (Beyşehir Gölü Çevresinde Doğa-Kültür İlişkisi Üzerine Antropolojik Bir İnceleme)*, Ankara 2005.
- AZİZ B. ERDEŞİR- İ ESTERÂBADÎ, *Bezm U Rezm*, (Çev. Mürsel Öztürk), Kültür Bakanlığı yay., Ankara 1990.
- BABAOĞLU, Mehmet, “Beyşehir Gölü’nün Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler”, *Konya İl Genel Meclisi Araştırma Komisyonu Raporu*, Konya 2007.
- BAHAR, Hasan-Güngör Karauğuz-Özdemir Koçak, (Konya), *Eskiçağ Konya Araştırmaları I*, İstanbul 1996.
- BEZİRCİ, Zuhale, (“Dokumacılık”), *Göller Bölgesi’nde Bitkisel Dokumacılık ve Üretilen Hasır Dokumaların Bazı Özellikleri Üzerine Bir Araştırma*, AÜFBE, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2007.
- BİLDİRİCİ, Mehmet, (Su Yapıları), *Tarihi Su Yapıları/Konya-Karaman-Niğde-Aksaray-Yalvaç-Side-Mut-Silifke*, Ankara 2009.
- _____, (Sulama), *(Teknik ve Kültürel Değerleriyle) Tarihi Sulama, Su Depolama, Taşkın Koruma Tesisleri*, Ankara 2009.
- BİRİCİK, Ali Selçuk, (Beyşehir Gölü), *Beyşehir Gölü Havzasının Strüktürel ve Jeomorfolojik Etüdü*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1982.
- BRAUDEL, Fernand, (Uygarlık), *Uygarlıkların Grameri*, (Çev. M. A. Kılıçbay), Ankara 2006.
- _____, *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası I-II*, (Çev. M. Ali Kılıçbay), Eren yay., İstanbul 1989.
- ÇETİK, A. Rıza, *Türkiye’nin İç Vegetasyonu*, Selçuk Üniv. Yay., Konya 1985.
- DİDİNEN, Hakan, “Beyşehir Gölü Zooplanktonunun Sistematiği Ve Ekolojik Yönden İncelenmesi”, *SDÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Isparta 2012.

DR. NAZMÎ, (Sıhî Coğrafya), *Türkiye'nin Sıhî ve İctimaî Coğrafyası (Konya Vilayeti)*, Ankara 1922, s. 143.

EFE, Ahmet, *Eşrefoğlu Cami ve Külliyesi- Beyşehir*, Dokuz Yay., Konya 2012.

EKMEKÇİ, Ayşe İpek, “Kızkalesi Adası (Beyşehir Gölü, Isparta) Gümüşü Martı (Larus Cachinnans) Populasyonunun Biyoekolojisi”, *SDÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2011.

ERDOĞAN, Muzaffer, *İzahlı Konya Bibliyografyası*, Anıl Matbaası, İstanbul 1952.

ERDOĞRU, M. Akif, (Beyşehir Sancağı 1584), *Beyşehir Sancağının 1584 Tarihli Nüfus Sayımı (Beyşehir, Seydişehir, Bozkır)*, EÜFEF yay., İzmir 2004.

_____, (Beyşehir Sancağı), *Osmanlı Yönetiminde Beyşehir Sancağı (1522-1584)*, İstanbul 2006.

EYÜBOĞLU, Bilal, (Beyşehir), *Dünden Bugüne Beyşehir*, Konya 1978.

FAKIOĞLU, Özden, “Beyşehir Gölü’nün Fitoplankton Biyokütlesi Ve Tür Kompozisyonu”, *AÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2010.

GÜL, Muammer-Atilla Bayram-Oğuzhan Hakkoymaz, *Selçukludan Günümüze Konya'nın Sosyo-Politik Yapısı*, Konya 2003.

GÜNAYDIN, Hüseyin, Beyşehir İlçesi'nin Beşeri Coğrafyası, *GÜSBE*, (Basılmamış Master Tezi), Ankara 1999.

İBN BİBİ, (Selçukname), *El Evamirü'l-Ala'iyehi'l-Umuri'l-Ala'iyehi (Selçukname) I-II*, (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara 1996.

HOCA SADEDDİN EFENDİ, *Tacü't-Tevârih*, (Haz. İsmet Parmakmaksızoğlu), Kültür Bakanlığı yay., ? Tarihsiz.

İNANDIK, Hamit, (Göller), *Türkiye Gölleri (Morfolojik ve Hidrolojik Özellikler)*, Baha Matbaası, İstanbul 1965.

İZBIRAK, Reşat, *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, MEB yay., İstanbul 1992.

_____, (Hidrografiya), *Hidrografiya Akarsu ve Göller*, AÜDTCF yay., Ankara 1878.

KÂTİP ÇELEBİ, *Kitâb-ı Cihânnümâ*, TTK yay., Ankara 2009.

KAZANCI, Nilgün-Sönmez Ergin-Muzaffer Dügel, (Beyşehir), *Köyceğiz, Beyşehir, Eğirdir, Eber, Çorak, Kovada, Yarıklı, Bafa, Salda, Karataş, Çavuşçu Gölleri, Küçük ve Büyük Menderes Deltası, Güllük Sazlığı, Karamuk Bataklığı'nın Limnolojisi, Çevre Kalitesi ve Biyolojik Çeşitliliği*, Ankara 1999.

KHONİATES, Niketas, *Historia (Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri)*, (Çev. Fikret Işıltan), TTK yay., Ankara 1995.

KILIÇ, Aydın, “Beyşehir Gölünde Avlanan Sudak Balığı’nın (*Stizostedion lucioperca* L. 1758) Bazı Özellikleri”, *SÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 1995.

KINNAMOS, Ioannes, *Historia*, (Çev. Işın Demirkent), Ioannes Kinnamos’un *Historia*’sı (1118-1176), Ankara 2001.

KONYALI, İ. Hakkı, (Beyşehir), *Abideleri ve Kitabeleriyle Beyşehir Tarihi*, AÜFEF yay., Erzurum 1991.

KURAT, Akdes Nimet, *Rusya Tarihi (Başlangıçtan 1917’ye Kadar)*, TTK yay., Ankara 1987

KÜÇÜKÖDÜK, Mustafa, “Beyşehir Gölünün Flora ve Vejetasyonunun İncelenmesi”, *SÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya 1987.

MEHMET NEŞRÎ, *Kitâb-ı Cihân-nümâ II*, (Yay. F. N. Unat-M. A. Köymen), TTK yay., Ankara 1957.

MATVEJEVİC, Predrag, *Akdeniz’in Kitabı*, (Çev. Tolga Esmer), YKY yay., İstanbul 2004.

MUŞMAL, Hüseyin, (XIX. Yüzyıl Beyşehir), XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Beyşehir ve Çevresinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, *SÜSBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya 2005.

NAZİK, Lütfi, “Beyşehir Gölü (Konya) Yakın Güneyinin Karst Jeomorfolojisi”, *İÜDBCE*, (Basılmamış Yüksek Lisans), İstanbul 1985.

OĞUZKURT, Didem Gökçe, “Beyşehir Gölü Limnolojisi”, *HÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2001.

OZANTÜRK, Hasan, *Tarihten Bugüne Bütün Yönleriyle Kurucaova*, Konya 2007.

ÖZAN, Selda Tekin, “Beyşehir Gölü’nde Yasayan Sazan (*Cyprinus carpio* L., 1758) ve Kadife Balığı (*Tinca tinca* L., 1758)’ndaki Parazitlerin ve Ağır Metal Birikiminin Araştırılması”, *SDÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), Isparta 2005.

ÖZDEMİR, Fadim Yavuz, (“Beyşehir Gölü”), “Beyşehir Gölü Sulak Alanlarının Ekolojik Yerleşim Planlaması Açısından İncelenmesi”, *SÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2004.

ÖZKAN, Kürşad, “Beyşehir Gölü Havzası’nın Yetiştirme Ortamı Özellikleri ve Sınıflandırılması”, *İÜFBE*, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 2003.

ÖZSAİT, Mehmet, *Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidya Tarihi*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1985.

_____, *İlkçağ Tarihinde Pisidya*, İÜEF yay., İstanbul 1980.

ÖZSOYELLER, Yaşar, *Beyşehir Gölü İle Akdeniz İlişkisi*, ? 1970.

RAMSAY, W. M. ,(Tarihi Coğrafya), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Çev. Mihri Pektaş), MEB yay., İstanbul 1960.

SARAÇOĞLU, Hüseyin, (Göller), *Mevki, Sınırlar, Yüzey Şekiller, Denizler, İklim, Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller*, MEB yay., İstanbul 1962.

_____, *Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller II*, MEB Yay., İstanbul 1962.

SARRE, Friedrich, *Küçükasya Seyahati-1895 Yazı-Selçuklu Sanatı ve Ülkenin Coğrafyası Üzerine Araştırmalar*, (Çev. Dârâ Çolakoğlu), İstanbul 1998.

SODAN, Zehra, “Beyşehir Gölü Havzası Planlama Sorunları”, *SÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2006.

SOMUNCUOĞLU, Servet, *Don Kazakları*, Timaş yay., İstanbul 2004.

STRABON, *Antik Anadolu Coğrafyası (Kitap XII-XII-XIV)*, (Çev. Adnan Pekman), Arkeoloji ve Sanat yay., İstanbul 2000.

ŞEMSEDDİN SAMİ, *Kâmusu'l-A'lâm II*, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996.

TARHAN, Ayfer Apaydın, “Beyşehir Gölü Sudak (*Sander Lucioperca L.*, 1758) Populasyonunun Besinleri Ve Beslenme Alışkanlıklarının İncelenmesi”, *SDÜFBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2012.

TEKİN, Ömer-Recep Bilginer, (Eşrefoğulları), *Beyşehir ve Eşrefoğulları*, Eskişehir 1945.

TEXIER, Charles, *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi I-III*, (Çev. Ali Suat-Kazım Yaşar Koprıman-Musa Yıldız), Ankara 2002.

TUNCEL, Metin, *Göllerimiz*, Redhouse yay., İstanbul 1975.

TURAN, Osman, (Selçuklular), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 2013.

_____, *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar, Metin-Tercüme ve Araştırmalar*, TTK yay., Ankara 1958.

TURGUT, Murat, “Hitit Dini Düşüncesinde Kutsal Mekânlar (M. Ö. 1650- M. Ö. 1250)”, *SÜSBE*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2013.

UZLUK, Feridun Nafiz, *Tapu Kadastro Umum Müdürlüğü Arşivindeki Deftere Göre Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi*, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyat, Ankara 1958.

UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, (Beylikler), *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu-Karakoyunlu Devletleri*, TTK yay., Ankara 1969.

SÜSLÜ, Memduh Yavuz, (Eşrefoğulları), *Eşrefoğulları Tarihi-Beyşehir Kılavuzu*, Konya 1934.

VRYONIS, Speros Jr., (*The Decline Of Medieval*), *The Decline Of Medieval Hellenism in Asia Minor and The Process Of Islamization From The Eleventh Through The Fifteenth Century*, London 1971.

YAZICIZÂDE ALİ, *Tevârîh-i Âl-i Selçuk (Selçuklu Tarihi)*, (Haz. Abdullah Bakır), Çamlıca Basım-Yayın, İstanbul 2009.

YILMAZ, Mehmet, ("Konya"), Konya Vilayetinde Muhacir Yerleşmeleri 1854-1914, *SÜSBE, (Basılmamış Doktora Tezi)*, Konya 1996.

YİĞİT, İlker, "Temettuat Defterlerine Göre XIX. Yüzyılda Beyşehir'in Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası", *AKÜSBE, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Afyonkarahisar 2011.

V. Makaleler

AKALIN, Melih, "Beyşehir Gölü'nün Sorunları ve Çözümleri", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 291-292.

AKKÖZ, Cengiz-Mustafa Küçüködük, "Beyşehir Gölü (Konya)'nın Limnolojik Özellikleri", *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 137-149.

AKKÖZ, Cengiz -Olca Obalı, "Beyşehir Gölü Algleri Üzerine Araştırmalar I; Fitoplanktonun Mevsimsel Değişimi ve Klorofil-a Miktarları", *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyum (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 566-581.

AKKÖZ, Cengiz, "Beyşehir Gölü Algleri", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 286.

ALAN, İbrahim, ("Beyşehir"), "Türk Öykücülüğünde Beyşehir Mekân-Karakter ve Atmosfer Üzerine Bir Çözümleme", *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 290.

ALAŞ, Ali -Akif Ak, "Adaptation Of Tench (*Tinca Tinca* L. 1758) Implanted To The Beyşehir Lake (Konya-Turkey)", *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 58-60.

ALTINDAĞ, Ahmet-Sibel Yiğit, "Assessment of heavy metal concentrations in the food web of lake Beyşehir, Turkey", *Chemosphere*, 60, 2005, s. 552-556.

ARABACI, Caner, "Bir Zamanlar 'Dalağan' dı!..", *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 283-284.

ARI, Yılmaz, "Manyas Gölü'nün Kültürel Ekolojisi: Tarihi Süreçte Adaptasyon ve Değişim", *Türk Coğrafya Dergisi*, 40 (1), 2003, s. 75-97.

ARIBAŞ, Kenan-Ahmet Duman, “Kurucuova Kasabasında (Konya) Yaylacılık Faaliyetleri”, *MAEÜEFĐ*, S. 12, Aralık 2006, s. 195-215.

ARIK, Rüçhan, “Kubad-Abad/Malanda Yüzey Araştırması”, *XI. Araştırma Sonuçları Toplantısı* (Ankara 24-28 Mayıs 1993), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1994, s. 35-38.

_____, (“Kubadabad”), “Kubad Abad Selçuklu Sarayı’nın Türk Sanatındaki Yeri”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 631-633.

_____, “Kubad-Abad Selçuklu Sitesi Beyşehir Göl Tarihi ve Doğal Çevre Koruma Değerlendirme Projesi”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 278-281.

ARSLAN, Mustafa-Oktay Nar, “Beyşehir’de Halk Kültürü”, *Konya Ansiklopedisi II*, Konya 2011, s. 107-108.

AYDIN, Yunus Emre, “Yörüklerin Sığınağı Mada Adası”, *Atlas*, S. 96, Temmuz 2009, s. 66-78.

AYGEN, Temuçin, “Beyşehir Gölü Milli Parkı, Mağaraları, Dağları Üzerine”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 217-222.

AYVA, Aziz, “Beyşehir Gölü Üzerine Anlatılan ‘Göl Üzerinden Yürüyerek Geçme’ Motifi Üzerine”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 76-84.

BAHAR, Hasan, (“Beyşehir”), “Beyşehir-Suğla Havzası Erken Tarihi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 252-268.

_____, “Çarşamba Uygarlığı ve Çatalhöyük”, *Beyşehir Doğa Eğitimi*, (Ed. Ali Meydan), Ankara 2011, s. 148-158.

_____, (“Konya”), “Konya-Karaman Yüzey Araştırmaları 2006”, *Kültür Ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları Ve Müzeler Genel Müdürlüğü 25. Araştırma Sonuçları Toplantısı (28 Mayıs - 01 Haziran 2007 Çanakkale) I*, Ankara 2008, s. 235-254.

_____, “Uygarlıkların Kaynağı Su”, *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 42-69.

BAHAR, Hasan -Hatice Gül Küçükbezcı, “Eflatunpınar Anıtı”, *Konya Ansiklopedisi III*, Konya Büyükşehir Belediyesi Yay., Konya 2012, s. 164-166.

BAĞCI, Yavuz-Ahmet Savran-Hüseyin Dural, “Beyşehir ve Çevresinin Floristik Zenginlikleri”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 736-757.

BEHRAMOĞLU, Barış, “Orta Torosların Ardında ve Göller Bölgesinde Bir Vaha; Beyşehir”, *TÜRSAB*, (277), Nisan 2007, s. 26-31.

BEKLİOĞLU, Meryem-Gürol Altınayar-Can O. Tan, “Ülkemiz Sığ Göllerinin Suiçi Bitki Gelişimini Belirlemede, Su Seviyesi, Besin Tuzları ve Bentik Balık Beslenmesinin Önemi”, *Sığ Göl Sulak Alanları: Ekoloji Ötrofikasyon ve Restorasyon*, (Ed. Meryem Beklioğlu), Ankara 2004, s. 23-30.

Beyşehir Halk Eğitim Merkezi, “Milli Gelenek ve Göreneklerimiz”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 268-270.

(Beyşehir’de Zaman), “Beyşehir’de Zaman, Tarih ve Doğa”, *Çevre ve İnsan*, 5(6), Şubat 1994, s. 48-53.

BİLİR, M. Nazif, (“Balıkçılık”), “Beyşehir’de Balıkçılık”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 517-518.

BOZYİĞİT, Recep, “Beyşehir Gölü”, *Konya Ansiklopedisi II*, Konya 2011, s. 126.

CEYLAN, Nevzat, “Beyşehir Gölü Milli Parkı’nın Kaynak Değerleri ve Sorunları”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 290-291.

ÇAĞLAR, Mehmet, (“İklim”), “Uzun Dönem İçerisinde Yüzeysel Su Kaynaklarımızın Yıllar İtibariyle Değişimi”, *İklim Değişikliği ve Türkiye Su Kaynaklarına Etkisi*, (Ed. Zakai Şen), Su Vakfı yay., İstanbul 2002, s. 33-49.

ÇETİNKAYA, Soner-Şakir Çınar-Remziye Özkök-Kamile Gonca Erol, “Beyşehir Gölü’ndeki Sazan Populasyonu (*Cyprinus Carpio* L. 1758)’ nun Büyüme Özellikleri”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 697-704.

ÇINAR, Şakir -Hıdır Çubuk-Levent Tümgelir, Soner Çetinkaya, “Beyşehir Gölü’ndeki Sudak Popülasyonu (*SanderLucioperca ‘Linnaeus, 1758’*)’nun Büyüme Özellikleri”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 710-719.

ÇUBUK, Hıdır -İsmet Balık-Meral (Apaydın) Yağcı-Şakir Çınar, “Beyşehir Gölü’ne Sonradan aşıl原因 Yeni balık Türlerinin Göl Ekosistemi Üzerine Etkileri”, *I. Uluslararası*

Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı, Konya 2006, s. 285-289.

DAĞDAŞ, Said -Rüstem Kırış, “Kızıldağ Milli Parkı Orman Amenajman planı Uygulamaları Örneğinde Korunan Alan Yaklaşımına Dönük Değerlendirmeler”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyum (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 437-455.

DARKOT, Besim, “Beyşehir”, *İA II*, MEB yay., İstanbul 1993, s. 389.

DİNÇ, Abdurrahman-Rahile Öztürk, (“Beyşehir Gölü”), “Beyşehir Gölü Milli Parkı’nın Ekoloji ve Turizm Bakımından Araştırılması”, *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6 (1), 2013, s. 121.

DEMİRCİ, Mustafa, “İslam Medeniyetinin Gelişiminde Nehirler”, *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 90-103.

DİNÇ, Abdurrahman, “Türkiye’de Tarihyazımında Coğrafya’nın Önemi”, *Türkiye’de Tarihyazımı*, (Ed. V. Engin-A. Şimşek), İstanbul 2011, s. 541-553.

DOMBAZ, Veysel, “Konya Civarı Hitit Anıtları”, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, XXI/310, Temmuz-Eylül 1972, s. 9-11.

ECEVİT, Fevzi, (“Beyşehir Gölü”), “Beyşehir Gölü’nün Temizlik ve Bakımı Üzerine”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 287-288.

ERDOĞRU, M. Akif, (“İcmal Defteri”), “Beyşehir Sancağı İcmal Defteri”, *TTK Belgeler*, XIII/17, Ankara 1988, s. 117-181.

_____, “Beyşehir”, *DİA VI*, İstanbul 1992, s. 84-85.

ERDOĞAN, Ali-Mehmet Öz-M. Rıdvan Tunç-Aziz Arslan-Mustafa Yavuz, (Kuşlar), “Beyşehir Gölü ve Çevresinin Kuşları”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 61-68.

GÖDE, Halil Altay, (“Göl Efsaneleri”), “Beyşehir ve Isparta Civarında Anlatılan Göl Efsaneleri”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 243-245.

GÖKÇEN, Ali İhsan, “Düş Mavisî Beyşehir Gölü”, *SkyLife*, 25 (292), Mart 2011, s. 16-26.

GÖNÜLLÜ, Ali Rıza, (“Sel Baskınları”), “Osmanlı Devleti’nin Son Döneminde Meydana Gelen Sel Baskınları (1857-1913)”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 28, Güz 2010, s. 351-373.

GÜRDAL, Mehmet, (“Beyşehir”), “Göller Bölgesi’nde Beyşehir İlçesi’nin Turistik Ürün Çeşitliliğinin Tanıtımı ve Dış Aktif Turizm Amaçlı Kullanımı”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 385-389.

GÜNGÖR, Sertaç-Mükerrem Arslan, (“Swot Analizi”), “Turizm ve Rekreasyon Stratejileri için SWOT Analizi, Görsel Kalite Değerlendirmesi, Turizm Tesislerinin Beğenilirliği ve Turizm Tesisleri Durum Analizi Uygulaması; Beyşehir İlçesi Örneği”, *SÜZFD*, 18 (33), Konya 2004, s. 68 vd.

GRAF, İlksen, “İklim Sınıflaması Yöntemlerinin Beyşehir Örneğinde İncelenmesi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 296-306.

İLTER, Gazanfer, (“Hasırcılık”), “Beyşehir ve Çevresinde Hasırcılık”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 189.

KAYA, Mehmet Ali Kaya, “Roma İmparatorluğu Döneminde Beyşehir Gölü Çevresi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 354-359.

KESER, Ulvi, “Arşiv Belgeleri Işığında İkinci Dünya Savaşı Sürecinde Türkiye’de Mülteciler ve Esirler Sorunu”, *ÇTTA*, VIII/18-19, (2009/Bahar-Güz), s. 185-208.

KIRIŞ, Rüstem-Said Dağdaş-Ziyaeddin Akkoyunlu-Mehmet Şener, (Orman Ekosistemi), “Beyşehir Gölü Milli Parkı Kapsamında, Beyşehir Orman İşletme Müdürlüğü Orman Ekosistemlerinin Ağaç Türü ve Meşcere Tipi Zenginliğinin Değerlendirilmesi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 758-770.

KIRIŞ, Rüstem, (“Korunan Alanlar”), “Koruna Alanlara Farklı Bir Bakış (Beyşehir Orman İşletme Müdürlüğü Örneği)”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 634-640.

KIRMIZI, Abdülhamit, “Bey Şehri’nden Paşa Geçti; Vali Ferit Paşa ve Beyşehir’de ‘Umur-ı Nafianın Temin-i Terakkiyatı’”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 1-4.

KOLAY, Selçuk, “Hitlerin Kayıp Filosu; Hayalet Denizaltı”, *Atlas (Aylık Coğrafya ve Keşif Dergisi)*, S. 180, Mart 2008, s. 94-101.

_____, *Türkiye’nin Karadeniz Kıyısındaki İkinci Dünya Savaşı Alman Denizaltıları*, TINA (Türkiye Sulaltı Arkeolojisi Vakfı), İstanbul (Tarihsiz).

“Konya”, *Yurt Ansiklopedisi VII*, İstanbul 1982–1983, Anadolu Yay., s. 5197–5277.

KÜÇÜKAYTAN, Şengül, “Konya İli Hüyük İlçesi Mutlu Beldesi Evlerinde Yapılan Hasır Saz Dokumalar”, *S. Ü. 2. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyum Bildirileri (12-13 Mayıs 1999/Konya)*, Konya 1999, s. 60-63.

KÜÇÜKÖDÜK, Mustafa, (“Beyşehir Gölü”), “Beyşehir Gölü Canlıları Gölün Sorunları”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 277.

_____, “Beyşehir Gölü ve Çevresinin Biyolojik Özellikleri” *Konya Ansiklopedisi II*, Konya 2011, s. 128-129.

MERCAN, Eren-Sedat Kabdaşlı, “Beyşehir Gölünün Geçmişi ve Bugünü”, *I. Ulusal Su Mühendisliği Sempozyumu (22-26 Eylül 2003/Gümüşhane-İzmir) Bildiriler Kitabı*, Ankara Tarihsiz, s. 265-272.

MUŞMAL, Hüseyin, (“Beyşehir Gölü”), “XX. Yüzyıl Başlarında Beyşehir Gölü ve 1910-1911 Yılları Büyük Taşkın Hadiseleri”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 219-262.

_____, (“Beyşehir Tarihi”), “Beyşehir’in Tarihçesi”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 93-95.

_____, (“Göçler”), “XIX. Yüzyıl Ortalarında Beyşehir Bölgesinden İzmir ve İstanbul’a Yapılan Göçler”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 269-284.

_____, “Beyşehir Kazası Kurucaova Köyünde Yaşanan 1909 ve 1932 Yılı Afetleri ve Afet Sonrası Yeniden Yapılanma Faaliyetleri”, *SÜFEFED*, S. 16, Konya 2006, s. 69-90.

MUŞMAL, Hüseyin-Mustafa Çetinaslan, “Beyşehir İlçe Merkezin Çeçen-İnguş Muhacirlerine Ait Mezar Taşları”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, S. XVI, Aralık 2013, s. 423-469.

OĞUZ, Zeki, “Beyşehir”, *Yeni İpek Yolu*, 16 (186), Ağustos 2003, s. 54-55.

OKYAR, Mete Cüneyt, “Beyşehir Gölü’nün Sürdürülebilir Bölgesel Ekonomik Kalkınma Kapsamında Değerlendirilmesi ve Hibe Temini”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 428-432.

ONÜÇYILDIZ, Mustafa-Alpaslan Yazar, “Beyşehir Gölü Su Seviyesi Değişimlerinin Yapay Sinir Ağları İle Belirlenmesi”, *II. Ulusal Su Mühendisliği Sempozyumu (21-24 Eylül 2005/Gümüşhane-İzmir) Bildiriler Kitabı*, Ankara Tarihsiz, s. 715-724.

Mehmet Öz-Mehmet Rızvan Tunç-Mustafa Yavuz-Serdar Düşen, (“Beyşehir Gölü”), “Beyşehir Gölü’ndeki Adalarda Gözlenen Kurbağa ve Sürüngen Türleri”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 397.

ÖZDEMİR, Fadim Yavuz, (“Havza İnsanı”), “Beyşehir Gölü’nün Sürdürülebilir Kullanımı Konusunda Havza İnsanın Yaklaşımı”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu(11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 191-197.

ÖNDER, Mehmet, “Dördüncü Murat Konya’da”, *Uluslararası Kuruluşunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Kongresi (07-09 Nisan 1999)*, Konya 2000, s. 43-46.

ÖNDER, Serpil - Seraç Güngör-Ahmet T. Polat, (“Ekoturizm”), “Ekoturizm; Beyşehir Gölü ve Yakın Çevresi Örneğinde Değerlendirilmesi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 675-685.

ÖZKAN, Süleyman, “Beyşehir Civarında Bulunmuş Olan Eserler”, *Belleten*, LIV/210, Ankara 1990, s. 583-590.

ÖZSAİT, Mehmet-Nesrin Özsait, “Arkeolojik Veriler Işığında Beyşehir ve Çevresi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 400-411.

ÖZSOY, Osman, “Suyun Akışı İle Tarihin Akışı Arasındaki Paralel Dinamikler”, *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 200-211.

RUBEN, W., (“Anadolu”), “Anadolu’nun Yerleşme Tarihi İle İlgili Görüşler”, *AÜDTCFD V*, (Çev. Abidin İtil), Ankara 1947, s. 369-391.

SARI, Cemali, (“Yerleşim Adları”), “Doğal ve Kültürel Coğrafya Özellikleri Açısından Beyşehir İlçesi’nde Yerleşme Adlarının Sınıflandırılması”, s. 487-501.

SARIÇELİK, Kerim, (“Esiler”), “I. Dünya Savaşı Yıllarında Beyşehir’de İkamet Eden Sivil Esirler”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 338-343.

SÖĞÜT, Mine, “Karşı Kıyıdakiler; Mada Adası”, *National Geographic*, Mayıs 2011, s. 66-82.

ŞARMAN, Kansu, “İkinci Dünya Savaşı’nda Karadeniz’de Karadan Yürütülen Denizaltılar”, *Popüler Tarih*, S. 33 (550. Yıl Özel Sayısı), Mayıs 2003, s. 16-17.

ŞEN, Asım, “Kamışın Ekonomik Değeri”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi*, Konya 2000, s. 187-189.

ŞEN, Zekai, “İklim Değişikliği ve Türkiye Su Kaynaklarına Etkisi”, *İklim Değişikliği ve Türkiye Su Kaynaklarına Etkisi*, (Ed. Şen, Zekai), Su Vakfı Yay., İstanbul 2002, s. 5-32.

TARHAN, Turgut, (“Beyşehir”), “Bir Göl Bir Deniz Düş Uçuşu Beyşehir ve Ölüdeniz”, *Atlas*, S. 173, Ağustos 2007, s. 80-93.

TER, Ümmügülsüm (Özkan) -Sedef Eryiğit-Kadriye (Deniz) Topçu, (“Alternatif Turizm”), “Beyşehir ve Yöresinin Alternatif Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 730-735.

TIRPAN, Ahmet A. , “Konya Civarındaki Hitit Su Anıtları”, *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 70-89.

TURAN, Osman, (“Ertokuş”), “Mübârizeddin Er-Tokuş ve Vakfıyesi”, *Belleten*, XI/43, Ankara 1947, s. 415-430.

TÜRKER, Ayşe Ç. , (“Kız Kulesi Kazıları”), “Kubad Abad ve Kız Kulesi Kazılarında Bizans Dönemini Temsil Eden Buluntular”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 69-75.

UYANIK, Necmi, “Vatana Can Verenler: Mehmet Nazım Ve Süleyman Sırrı Ekseninde Beyşehir Kuvâ-yı Milliyesi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 519-550.

UYSAL, A. Osman, (“Kubadabad”), “Kubad Abad Hamamları”, *I. Uluslar Arası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 85.

ÜNAL, Çiğdem, (“Beyşehir Gölü”), “Beyşehir Gölü ve Çevresinin Ekosistemi”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 150-162.

ÜNAL, Cemil, “Kafes Balıkçılığı”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 302.

YARCI, Güler, “Beyşehir Gölü’nden Su Getirilerek Konya Ovasını Sulama Projesi ve Finansmanı”, *Su Medeniyeti Sempozyumu*, Konya 2009, s. 254-299.

YAZICI, Hakkı-Kenan Arıbaş, (“Beyşehir Gölü”), “Beyşehir Gölü Adalarında Nüfus, Yerleşme ve Ekonomik Faaliyetler”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi*, S. 10, İstanbul 2002, s. 33-54.

YAVUZ, Hüseyin, “Beyşehir Gölü ve Su Kullanımı”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 292-293.

YILMAZ, Mehmet, (“Rus Kazakları”), “Rus Kazaklarının Mada Adası’nda İskânı”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 412-419.

YÖRÜK, Doğan, “1466 Tarihli Mufassal Deftere Göre Beyşehir ve Çevresindeki Osmanlı Tımar Düzeni Hakkında Bazı Görüşler”, *I. Uluslararası Beyşehir Ve Yöresi Sempozyumu (11-13 Mayıs 2006) Bildiriler Kitabı*, Konya 2006, s. 163-172.

YÜCEL, Erdem, (“Beyşehir”), “Bir Selçuklu ve Osmanlı Merkezi Beyşehir”, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni*, XXI/310, Temmuz-Eylül 1972, s. 2-6.

VI. İnternet Adresleri

<http://www.bgrt.com.tr/haber/268/mutlulu-hasircilar-mutlu-degil>, (Erişim Tarihi; 3.12.2013).

<http://www.haberler.com/kireli-belediye-baskani-ali-mermer-efsaneye-konu-haberi/>, (Erişim Tarihi; 28.11.2013).

<http://www.dsi.gov.tr/bolge/dsi4/konya.htm#golbeysehir>, (Erişim Tarihi; 28.03.2014).

http://www.memleket.com.tr/news_detail.php?id=9219, (Erişim Tarihi, 04.04.2014).

VII. Gazeteler

Cumhuriyet, 14 Eylül 1944, s. 1.

VIII. Raporlar

Tarihi Kentler Birliği Göller Havzası Bölge Toplantısı Raporu, 30 Haziran 2012.

Göller Bölgesi Etkileşim Planı Taslak Rapor, Kültür Öncelikli Bölgesel Yol Haritaları, Ekim 2012.

Mevlana Kalkınma Ajansı, *Beyşehir İlçe Raporu*, Konya 2001.

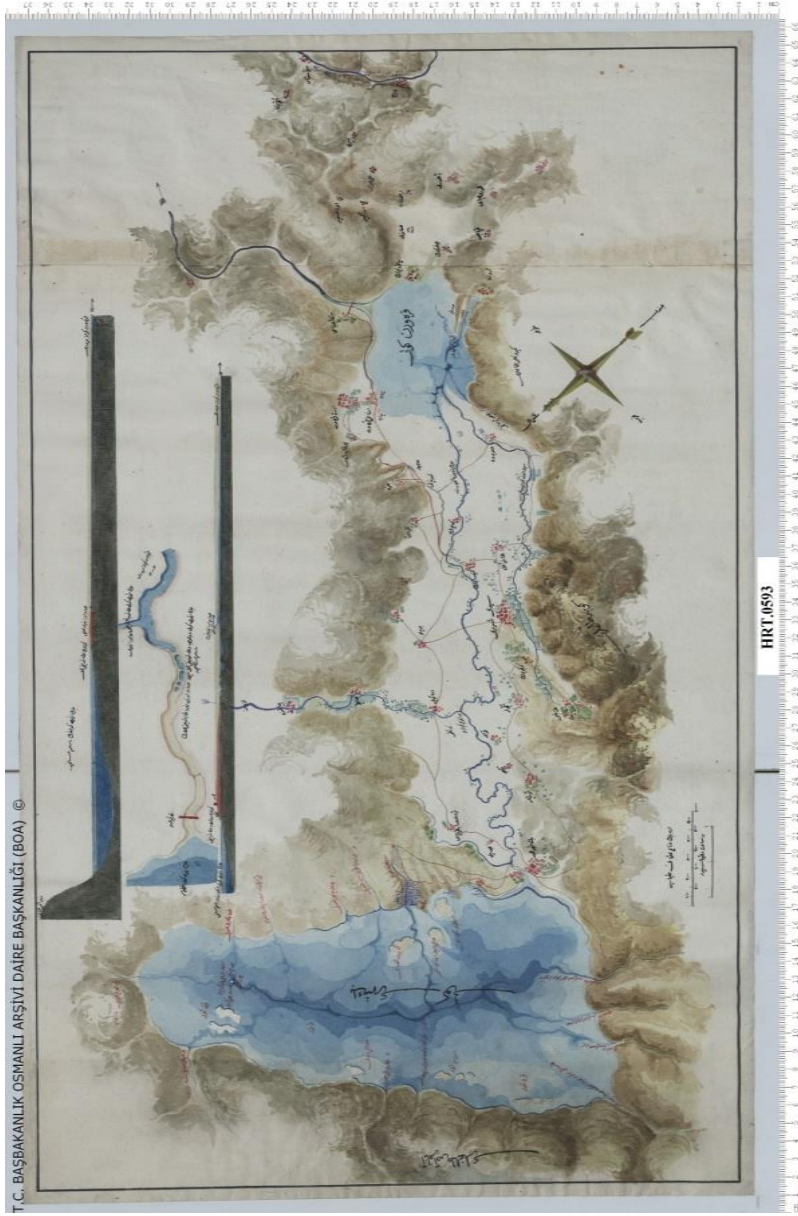
“Göl Kirliliği Araştırma Komisyonu Sonuç Raporu”, *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak-Hüyük) 2000 Rehberi I*, Konya 2000, s. 296.

EKLER

I. Haritalar

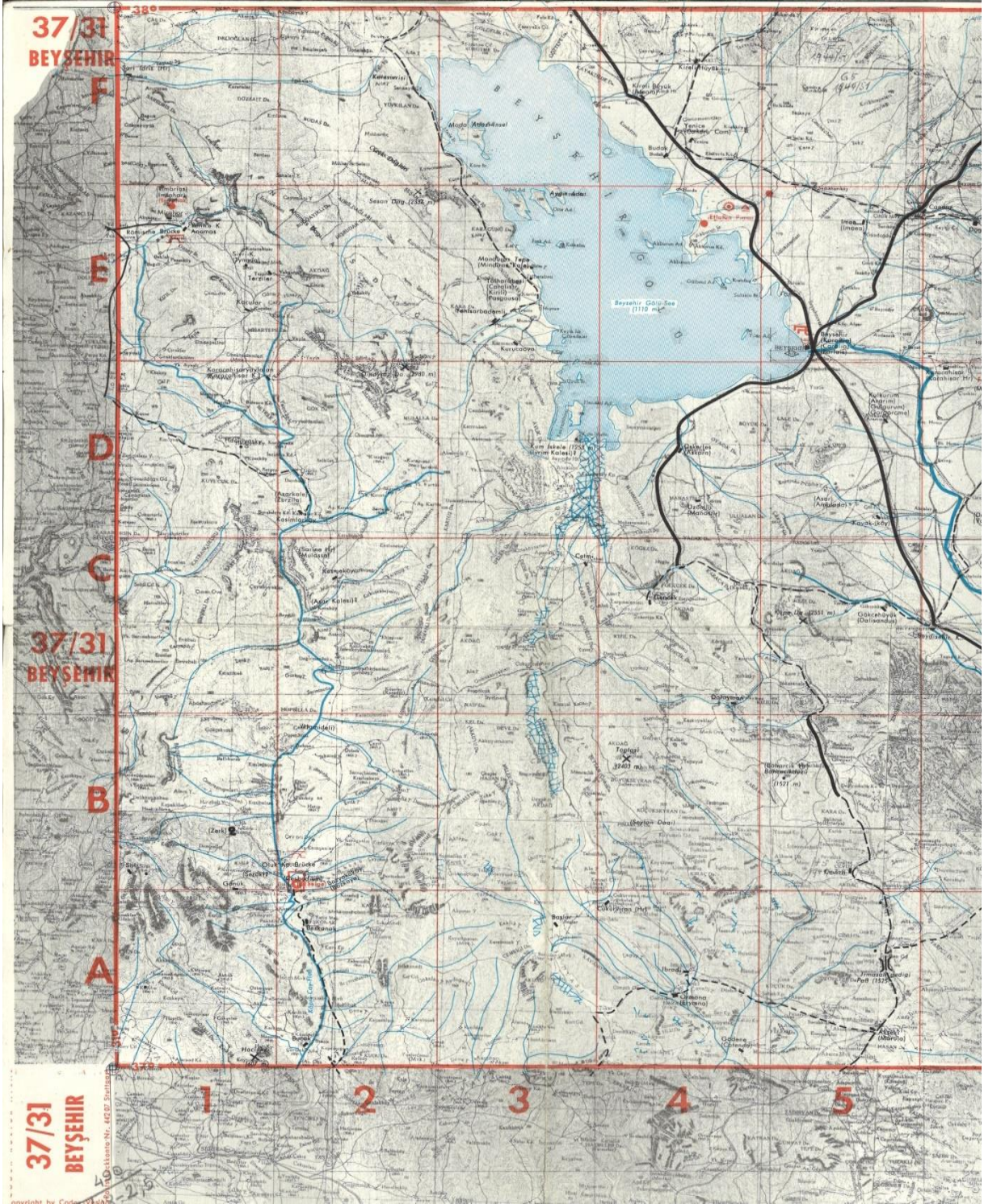
Harita 1; Beyşehir Gölü, (BOA, HRT_h__002251_00001, 19.M.1317)

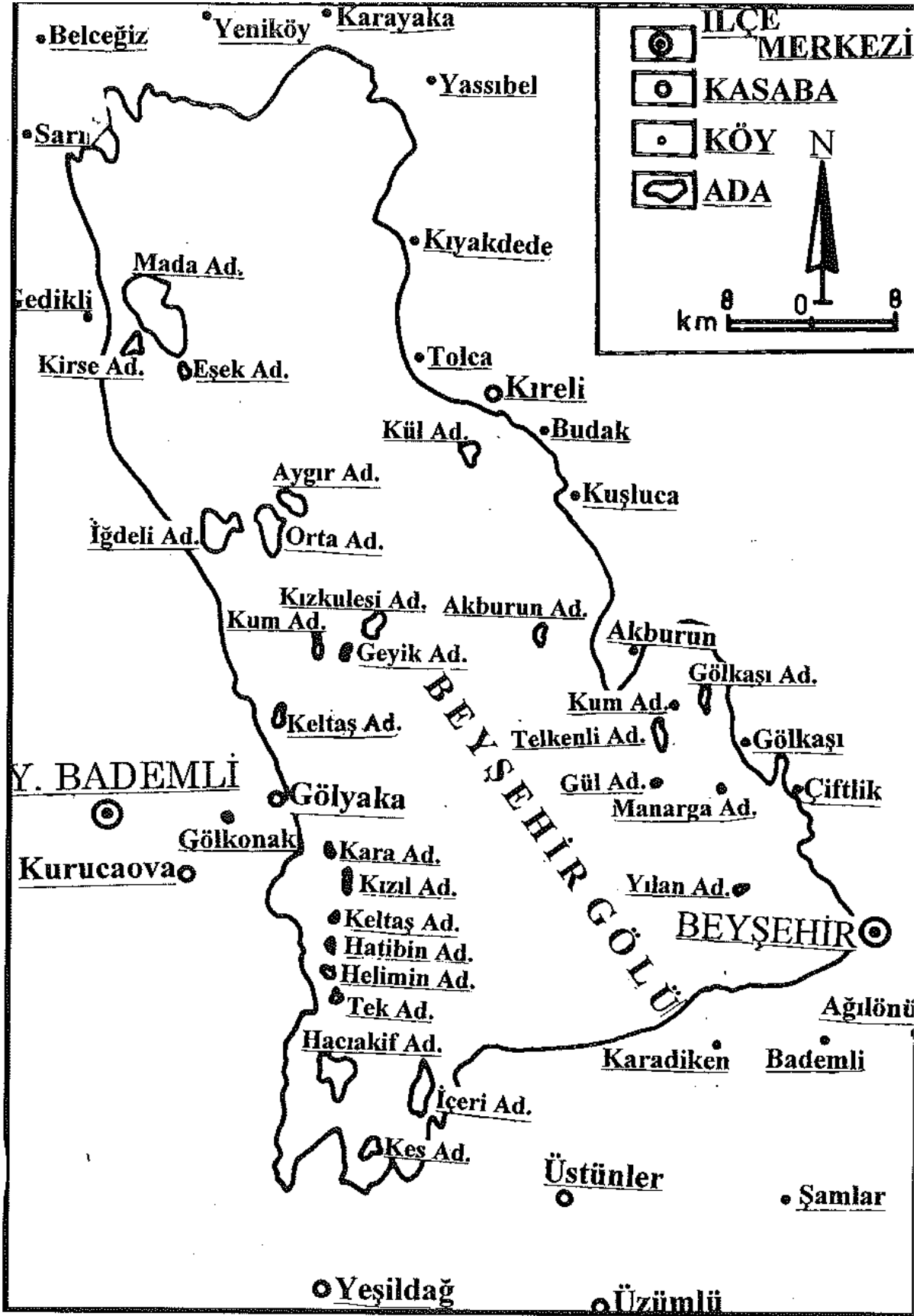
Harita 2; Beyşehir Gölü EHT (Ölçek 1/140000) (BOA, HRT_h__00593_00001, 29.Z.1341)

Harita 3; Beyşehir Gölü'nden Konya Ovası'nın Sulanması Projesi Haritası, EHT (Ölçek 1/300000) (BOA, HRT_h__00598_00001, 29. Z. 1341)

Harita 4; Beyşehir Gölü (Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi)

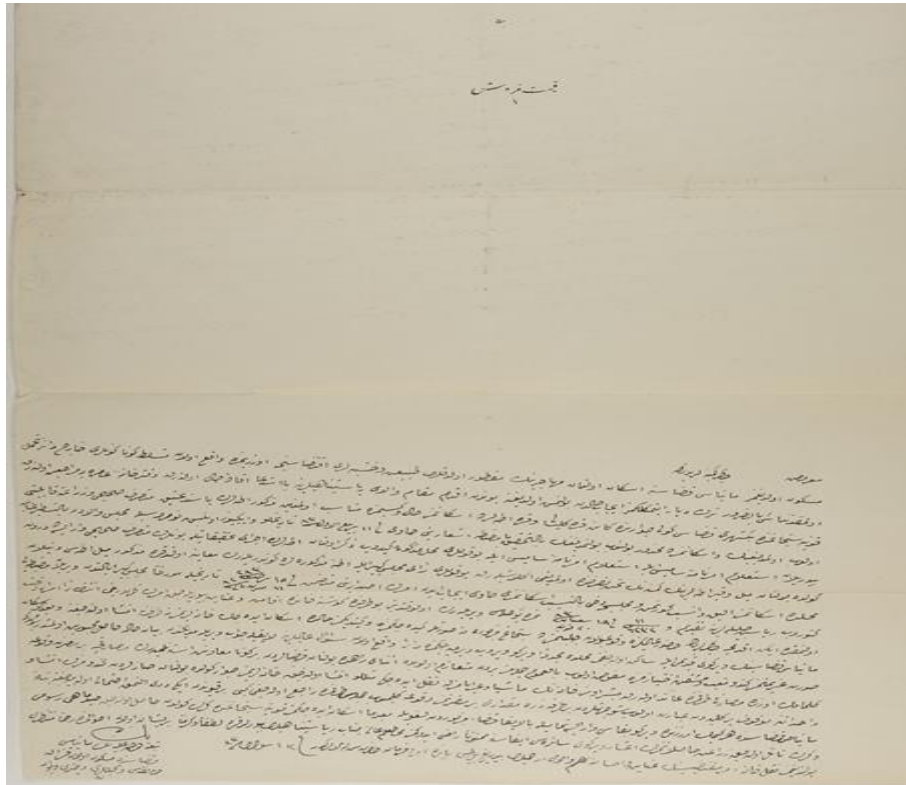
Harita 5; Beyşehir Gölü Adalarının Göldeki Konumları (Yazıcı-Arıbaş, s. 40)

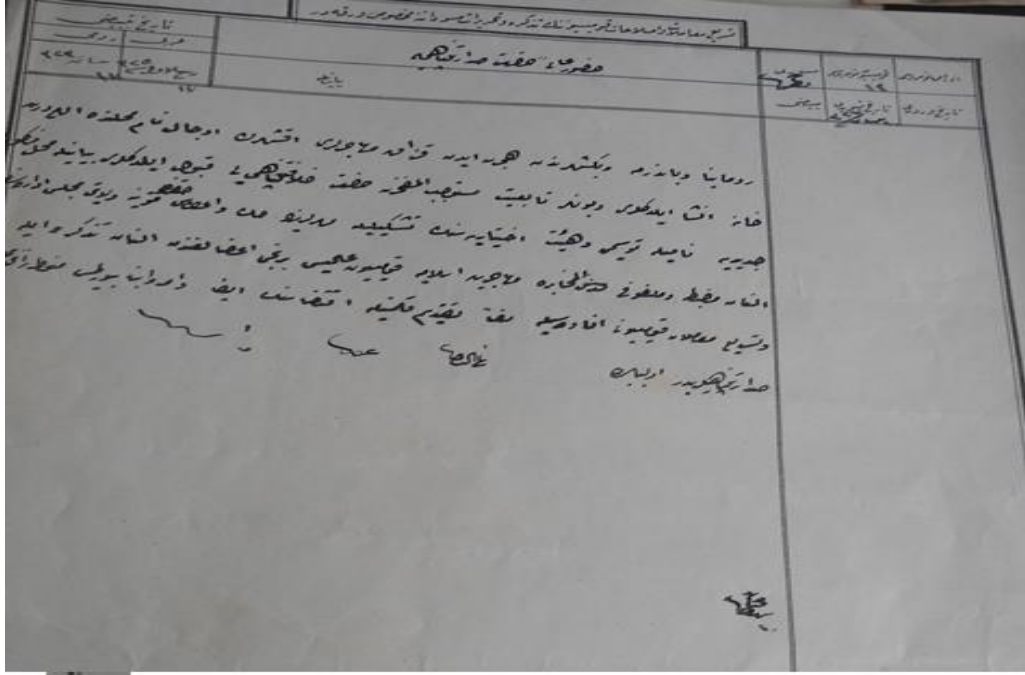
Harita 6; Beyşehir Gölü Uydu Görüntüsü

(www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

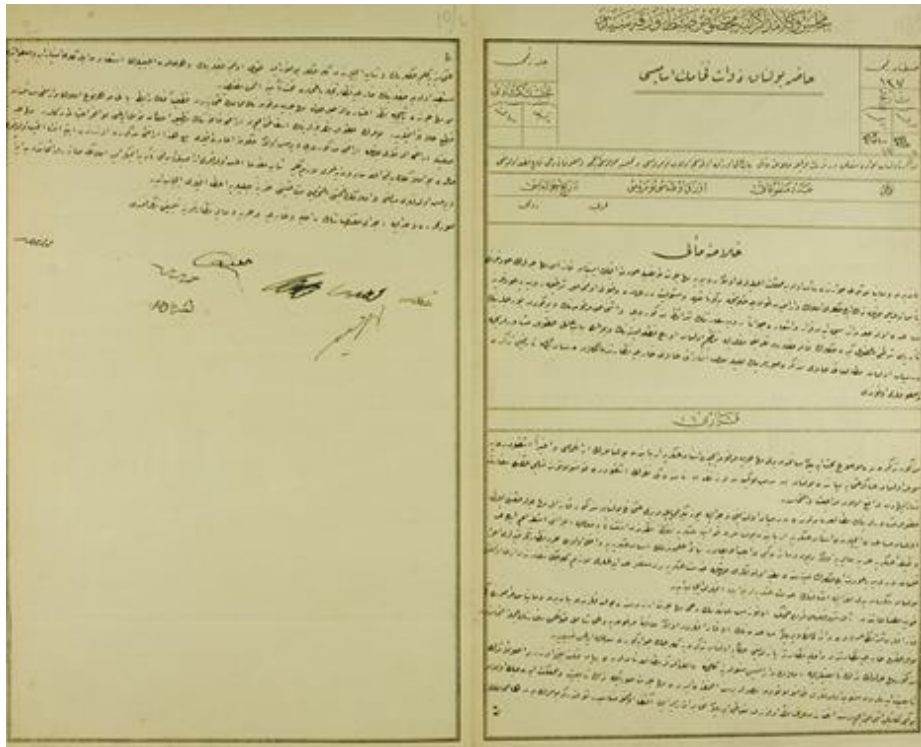
II. Belgeler

Belge 1; Manyas Kazasındaki Kazakların Beyşehir Kazasında İskânlarına İzin Verilen Belge (BOA, MVL, Nr. 525/137, 5.Za.1283/11 Mart 1867)

Belge 3; Beyşehir'deki Kazakların Akşehir'deki Hemşerilerinin Yanlarına Gittiklerine Dair Belge (BOA, DH. TMIKS., Nr. 68/2, 17.RA.1325/30 Nisan 1907)

Belge 4; Akşehir'deki Kazakların Rusya'ya Dönmek İstediklerine Dair Belge (BOA, MV., Nr. 152/10, 3.Ca.1329/2 Mayıs 1911)

سند خاقانی

صره نوم و می ۸۴

مرآت و ملاحظه

لوا	قوت	قضا	بکشی	ناحیه	ماده	ملاحظات
شماره	محل	محل	محل	محل	محل	محل
جنسی	خان	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
نوعی	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
حدود	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
مقداری	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
مخصصی	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
صاحب	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
اوقات	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
جهت	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
اعطای	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
سند	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
مخصصی	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
قیمتی	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات
بدلی	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	مصرف	ملاحظات

سبب تغییر زمین همایون لکدر که
 با دوره عمر به سبب زلزله و غیره هانه
 نهاده و زمین هانه در قریه ملکیت
 مملکت و تصرف ملکیت مملکتی است و این ملکیت
 به واسطه تصرف ملکیت مملکتی است و این ملکیت
 به واسطه تصرف ملکیت مملکتی است و این ملکیت

BELGE 130
 15 Recep 1312 H
 1897 M

SENEDİ HAKANI

Livası : Konya
 Kazası : Reyşehir
 Karyesi : Mada
 Mevki-i : Ada Derununda
 Cinsi : Hane
 Mutasarrıfı : Tabca-i Devlet Aliyyeden Yuvar

Velet Petro
 Sebeb-i Tastir Tevki-i Humayin olmur ki Rabda Muhar-
 rer 750 Kr. Kıymetli Hane defter-i hane-i hakanide uhde kayıt
 olmuş olmağla mezkur hane her vechi mülkiyet zabd ve tasarruf
 merkum yedine iş bu milk senedi ita kılındı.
 15 Recep 1312

Mada Adası'na ait tapu senedi

Belge 5; Mada Adası'na Ait Tapu Senedi (Somuncuoğlu, *Don Kazakları*, s. 251.)

III. Resimler

Resim 1; Mada Adası Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

**Resim 2; Hacı Akif Adası Uydu Görüntüsü
(www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)**

Resim 3; Terkenli Adası Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 4; İğdeli Ada (Solda), Orta Ada (Ortada), Aygır Adası (Sağda) Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

**Resim 5; Kül Adası Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü,
Erişim Tarihi; 04.04.2014)**

**Resim 6; Kirse Adası Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü,
Erişim Tarihi; 04.04.2014)**

Resim 7; Eşek Adası Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

**Resim 8; Akburun Adası Uydu Görüntüsü
(www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)**

Resim 9; Gölkaşı Adası Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 10; Yılan Adası Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 11; Kızkalesi Adası Uydu Görüntüsü
(www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

Resim 12; Kum Adası Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)

**Resim 13; Kara Ada, Kızıl Ada, Keltaş Adası, Hatibin, Helimin Adası, Tek Ada
Uydu Görüntüsü (www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi;
04.04.2014)**

**Resim 14; İçeri Ada ve Kes Adası Uydu Görüntüsü
(www.google.com/maps/place/Beyşehir+Gölü, Erişim Tarihi; 04.04.2014)**

Resim 15; Solda Tek Ada, Sağda Hacı Akif Adası

Resim 16; Soldan Sağa Sırası ile Keltaş, Hatibin (Orta Ada), Helimin Adaları

Resim 17; Solda Kara Ada ve Sağda Kızıl Ada

Resim 18; Önde Mındıras (Kum) Adası ve Kızkalesi Adası

Resim 19; Önde İğdeli, Ortada Orta ve Arkada Aygır Adaları

Resim 20; Mada Adası ve Kirse Boğazı

Resim 21; Mada Adası Ulaşım İçin Kullanılan Kayıklar ve Duba

Resim 22; Mada Adası'na Geçiş İçin Kullanılan Liman

Resim 23; Kirse Adası'nda Otlayan Hayvanlar

Resim 24; Beyşehir Gölü Kıyısındaki Kubadabad Saray Kalıntısı

Resim 25; Beyşehir Gölü Regülatörü

Resim 26; Beyşehir Gölü ve Anamas Dağları

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Berna Burcu KORUCU ÜÇÜNCÜ
Doğum Yeri:	Konya
Doğum Tarihi:	15.07.1987
Medeni Durumu:	Evli

Öğrenim Durumu

Derece:	Okulun Adı:
İlköğretim:	Ova Un İÖÖ (Konya-2001)
Lise:	Selçuklu Atatürk Lisesi (Konya-2004)
Lisans.	Selçuk Üniversitesi (Konya-2010)
Yüksek Lisans.	Selçuk Üniversitesi (Konya-2014)
Tel:	04223773649
Adres:	İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Battalgazi/Malatya

İmza: